

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Diplomová práce

**Problematika zkreslování účetních informací a
manipulace s účetními výkazy – kreativní účetnictví**

Šárka Samuhelová

© 2016 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Šárka Samuhelová, MBA

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Problematika zkršlování účetních informací a manipulace s účetními výkazy – kreativní účetnictví

Název anglicky

The Issue of Misrepresenting the Information in the Accounting and the Manipulation with Accounting Reports – Creative Accounting

Cíle práce

Cílem diplomové práce je na základě sběru informací, jejich následného třídění a analýzy, sestavit systematický přehled o možné manipulaci účetních dat a účetních výkazů v rámci českého práva s dopadem na hodnocení finančního zdraví podniku. V práci bude použita případová studie manipulace s účetními výkazy.

Metodika

V práci bude použita komparace požadovaných účetních a daňových postupů dle zákonných norem při vedení účetnictví a skutečného zachycování dat, které sleduje určité konkrétní cíle firem. Na základě analýzy a syntézy zjištěných dat budou stanoveny nejčastější důvody podvodného jednání a jejich dopady na účetní výkazy, daňové přiznání a vybrané ekonomické ukazatele.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Problematika zkreslování účetních informací a manipulace s účetními výkazy - kreativní účetnictví" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 29. března 2016

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Ivaně Kuchařové, Ph.D. za cenné připomínky, rady a velkou ochotu při vedení mé diplomové práce.

Problematika zkreslování účetních informací a manipulace s účetními výkazy - kreativní účetnictví

The Issue of Misrepresenting the Information in the Accounting and the Manipulation with Accounting Reports - Creative Accounting

Souhrn

Kreativní účetnictví je shrnutí všech praktik, které zkreslují finanční situaci podniku, a je spojeno s téměř každým účetním podvodem. Jeho aplikace, která má zkreslovat účetní výkazy a přinést tak požadovaný výsledek, není jednoduchá a vyžaduje zdatné odborníky, kteří pracují na jeho postupech s využitím účetních předpisů, legálních či nelegálních kroků k tomu, aby mohli v účetnictví švindlovat.

Diplomová práce se zabývá případovou studií manipulace účetních výkazů, která člení tři stupně v závislosti na závažnosti manipulace a jejich následných postihů podle Zákona o účetnictví č. 563/1991 Sb. a Trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. Hlavním cílem je zodpovězení otázek dopadu manipulace účetních výkazů mezi vybranými společnostmi na výši daně z příjmu a ovlivnění jejich finanční situace po provedené manipulaci.

Summary

Creative accounting is a summary of all practices which distort the company's financial situation, and is associated with almost every accounting fraud. This application is designed to misrepresent the financial reports and bring the desired result, it is not simple and requires proficient professionals who work on their practices using accounting regulations, legal or illegal steps to enable them to cheat in accounting.

The thesis deals with a case study of financial statements manipulation, which are divided into three steps depending on the severity of manipulation and their subsequent penalties under the Accounting Act no. 563/1991 Coll. and the Criminal Code no. 40/2009 Coll. The main objective is to answer the questions of the impact and manipulation of financial statements between the selected companies on the amount of income tax and influencing their financial situation after the performed manipulation.

Klíčová slova: kreativní účetnictví, podvod, účetní výkazy, zákon

Keywords: creative accounting, fraud, accounting statements, law

Obsah

1	Úvod.....	10
2	Cíl a metodika.....	11
3	Literární rešerše	12
	3.1 Věrný a poctivý obraz v účetnictví	12
	3.2 Účetní chyby	13
	3.3 Pojem kreativní účetnictví	15
	3.4 Příčiny používání kreativního účetnictví	16
	3.4.1 Z podnětu manažerů.....	17
	3.4.2 Špatný management.....	18
	3.4.3 Snížení nejistoty a rizika.....	18
	3.4.4 Problematika oceňování.....	19
	3.4.5 Tlak ze strany investorů.....	20
	3.4.6 Snaha o snížení daní	20
	3.5 Techniky kreativního účetnictví	21
	3.5.1 Window dressing	21
	3.5.2 Mimobilanční financování.....	22
	3.5.3 Earnings management.....	22
	3.6 Účetní podvody.....	23
	3.6.1 Důvody pro spáchání podvodů	23
	3.6.2 Rysy podvodů	24
	3.6.3 Druhy podvodů	24
	3.6.4 Pachatelé podvodů	25
	3.6.5 Odhalování podvodů.....	26
	3.6.6 Hospodářská kriminalita	28
	3.7 Auditing	29
	3.7.1 Interní audit.....	30
	3.7.2 Externí audit.....	31
	3.7.3 Forenzní audit	33
	3.7.4 E-audit.....	34
	3.8 Regulace účetnictví.....	39
	3.8.1 Regulace právní normou	40
	3.8.2 Regulace účetními standardy	40
	3.9 Harmonizace účetnictví	41
	3.9.1 Harmonizace v rámci Evropské unie	42
	3.9.2 Harmonizace v USA (US GAAP)	43
	3.9.3 Celosvětová harmonizace IAS/FRS.....	45
	3.9.4. Shrnutí mezinárodní harmonizace účetnictví	46
	3.10 Kreativní účetnictví a jeho aplikace v praxi	46
	3.10.1 Enron.....	47
	3.10.2 Sazka, a.s.....	49
4	Praktická část	52
	4.1 Případová studie manipulace účetních výkazů	52
	4.1.1 Manipulace účetních výkazů prvního stupně.....	52
	4.1.2 Manipulace účetních výkazů druhého stupně.....	61
	4.1.3 Manipulace účetních výkazů třetího stupně.....	67
	4.2 Komparace stavu manipulace s účetními výkazy.....	72
	4.2.1 Účetní výkazy před manipulací	72

	4.2.2 Účetní výkazy po vzájemné manipulaci mezi společnostmi	83
5	Závěr	100
6	Seznam použité literatury	102
7	Seznam použitých zkratk	105
8	Přílohy.....	107

Graf č. 1 – E-audit – členění kontrol z hlediska daní	38
Graf č. 2 – E-audit – členění kontrol z hlediska fyzické a elektronické kontroly	38
Graf č. 3 – Manipulace s VH mezi společnostmi	91
Graf č. 4 – Manipulace mezi společnostmi s ohledem na výši daně z příjmů	99
Obrázek č. 1 – Důvody praktikování kreativního účetnictví	17
Obrázek č. 2 – Klasifikace rizik	19
Obrázek č. 3 – Techniky kreativního účetnictví	21
Obrázek č. 4 – Podvodné jednání	23
Obrázek č. 5 – Společné charakteristické rysy podvodů	24
Obrázek č. 6 – Tři linie obrany	31
Obrázek č. 7 – Vzorová matice událostí pro výbor pro audit	32
Obrázek č. 8 – Kontrola daňové správy pomocí programu IDEA	37
Obrázek č. 9 – Regulace účetnictví v ČR: důsledky pro podniky	39
Obrázek č. 10 – Způsob a míra regulace účetnictví a jejich vliv na roli účetní profese.....	41
Obrázek č. 11 – Linie mezinárodní účetní harmonizace	42
Obrázek č. 12 – Koncepční rámec GAAP	44
Tabulka č. 1 – Možnosti správnosti či nesprávnosti vedení účetnictví	14
Tabulka č. 2 – Historie mezinárodních účetních standardů	45
Tabulka č. 3 – Interní doklad na zúčtování zvýšení kapitálu	53
Tabulka č. 4 – Aktiva při použití odpisování dlouhodobého majetku	55
Tabulka č. 5 – Aktiva při přerušení odpisování dlouhodobého majetku	55
Tabulka č. 6 – Zúčtování opravné položky k nedobytné pohledávce	56
Tabulka č. 8 – Parkovací transakce u zásob	57
Tabulka č. 9 – Příjmový podkladní doklad na vklad společníka v hotovosti	58
Tabulka č. 10 – Půjčky přes konec účetního období	58
Tabulka č. 11 – Tvorba rezervy a její vliv na VH	59
Tabulka č. 12 – Účtování výnosů z hlediska doby úhrady odběrateli	60
Tabulka č. 13 – Vklad základního kapitálu na závazky na společníky	61
Tabulka č. 14 – Zařazení dlouhodobého majetku	62
Tabulka č. 15 – Přesun pohledávek	63
Tabulka č. 16 – Účtování o komisním prodeji	63
Tabulka č. 17 – Dotace pokladny	65
Tabulka č. 18 – Reklasifikace závazků přes pohledávky	65
Tabulka č. 19 – Časové rozlišení – NPO	67
Tabulka č. 20 – Inventura skladu způsobem B	70
Tabulka č. 21 – Rozvaha ve zjednodušeném rozsahu před manipulací	73
Tabulka č. 22 – Výkaz zisku a ztráty před manipulací	75
Tabulka č. 23 - Rozvaha ve zjednodušeném rozsahu před manipulací	76
Tabulka č. 24 – Výkaz zisku a ztráty před manipulací	78
Tabulka č. 25 - Rozvaha ve zjednodušeném rozsahu před manipulací	81
Tabulka č. 26 – Výkaz zisku a ztráty před manipulací	82
Tabulka č. 27 – Manipulace účetních výkazů mezi společnostmi A a B	83

Tabulka č. 28 – Manipulace účetních výkazů mezi společnostmi A a C	84
Tabulka č. 29 – Přenesení daňové povinnosti mezi společnostmi A a B	84
Tabulka č. 30 – Přenesení daňové povinnosti mezi společnostmi A a C	85
Tabulka č. 31 – Rozvaha ve zjednodušeném rozsahu po manipulaci (spol. A)	86
Tabulka č. 32 – VZZ ve zjednodušeném rozsahu po manipulaci (spol. A)	87
Tabulka č. 33 – Rozvaha ve zjednodušeném rozsahu po manipulaci (spol. B)	88
Tabulka č. 34 – VZZ ve zjednodušeném rozsahu po manipulaci (spol. B)	89
Tabulka č. 35 – Rozvaha ve zjednodušeném rozsahu po manipulaci (spol. C)	90
Tabulka č. 36 – VZZ ve zjednodušeném rozsahu po manipulaci (spol. C)	90
Tabulka č. 37 – Cash flow společnosti A	92
Tabulka č. 38 – Cash flow společnosti B	93
Tabulka č. 39 – Cash flow společnosti C	94
Tabulka č. 40 – Poměrové ukazatele společnosti A	95
Tabulka č. 41 – Poměrové ukazatele společnosti B	95
Tabulka č. 42 – Poměrové ukazatele společnosti C	96
Tabulka č. 43 – Hranice pro předpovídání finanční situace	97
Tabulka č. 44 – Altmanova formule bankrotu u společnosti A	97
Tabulka č. 45 – Altmanova formule bankrotu u společnosti B	97
Tabulka č. 46 – Altmanova formule bankrotu u společnosti C	98
Tabulka č. 47 – Dopady manipulace na výši daně z příjmů	98
Příloha č. 1 – Výhody a nevýhody kreativního účetnictví	107
Příloha č. 2 – Vyšetřování pachatelů podvodů (oddělení a funkce)	108
Příloha č. 3 – Odhalení podvodů	109
Příloha č. 4 – Průzkum hospodářské kriminality	110
Příloha č. 5 – Rostoucí rozmanitost hospodářské kriminality	111

1 Úvod

Účetní výkazy by měly sloužit nejenom pro vedení společnosti, ale mají poskytovat informace i externím uživatelům, kterým jsou určeny především. Tato rozsáhlá skupina, která zahrnuje současné i potencionální investory, věřitele, zákazníky, obchodní partnery, finanční analytiky, vládu a její instituce a nepochybně i širokou veřejnost požaduje, aby účetní výkazy vykazovaly pravdivé informace o výkonnosti, efektivnosti a finanční situaci společnosti.

Kreativní účetnictví je vlastně takové shrnutí všech praktik, které zkreslují finanční situaci podniku. Pojem kreativní účetnictví (creative accounting) se skloňuje v souvislosti s téměř každým účetním podvodem, který stále častěji vyplývá na povrch, a tvořivost aktérů je bezmezná. Tuto tzv. „hru s čísly“ neaplikují jen megalomanské firmy, ale stává se předmětem zájmu i firem malých.

Pojem kreativní účetnictví začal být aktuální v průběhu 80. let, v 90. letech začala postupně na toto téma reagovat i literatura. Nicméně i v současné době je poměrný nedostatek literatury, snad i proto, aby nebyla vhodným nástrojem na jeho aplikaci.

Praktikovat kreativní účetnictví, které má být účinné a přinést požadovaný výsledek, není nic jednoduchého. V současné době existuje již mnoho znalostí a postupů, jak kreativní účetnictví identifikovat a jaké zvolit metody pro jeho odhalení. Nicméně i na druhé straně barikády stojí velmi zdatní odborníci, kteří pracují na jeho postupech, s využitím účetních předpisů, legálních či nelegálních kroků k tomu, aby mohli v účetnictví švindlovat.

Cílem literární rešerše je vymezení pojmu kreativního účetnictví, příčin jeho používání a technik, které se aplikují v praxi. Jsou zde uvedeny dva příklady z praxe u společností Enron Corporation a Sazka a.s., které falšovaly účetní knihy a účetní výkazy. Praktická část práce je rozdělena na dvě kapitoly. První kapitola se zabývá případovou studií manipulace účetních výkazů a jejich následných postihů, druhá se věnuje komparaci stavu manipulace účetních výkazů mezi společnostmi.

2 Cíl a metodika

Hlavním cílem práce se zabývá praktická část diplomové práce a je rozdělena na dvě části. První část se zabývá případovou studií manipulace účetních výkazů, která se člení na tři stupně v závislosti na závažnosti manipulace a jejich následných postihů podle Zákona o účetnictví č. 563/1991 Sb. a Trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. Druhá část se zabývá komparací stavu manipulace s účetními výkazy pomocí fiktivní fakturace mezi třemi společnostmi a jejich dopady na následující výkazy a poměrové ukazatele:

- rozvahu,
- výkaz zisků a ztrát,
- cash flow,
- poměrových ukazatelů (běžná likvidita, krátkodobá likvidita, dlouhodobá zadluženost, podíl aktiv na vlastním kapitálu, míra krytí úroků, rentabilita tržeb, rentabilita aktiv, rentabilita vlastního kapitálu, průměrná denní tržba, obrat aktiv, obrat oběžných prostředků, doba obratu zásob, průměrný počet dnů inkasa).

Na základě srovnání dopadů před a po provedení manipulace společností je za použití Altmanovy formule bankrotu (Z - score) vyhodnocena změna finančního zdraví. Konečným stavem této manipulace je srovnání vlivu na výsledek hospodaření a na výši daně z příjmů.

Na základě této komparace jsou položeny následující výzkumné otázky a jejich zodpovězení v závěru práce.

1. Jaký bude dopad manipulace účetních výkazů mezi společnostmi na výši daně z příjmů?
2. Jak ovlivní manipulace účetních výkazů mezi společnostmi jejich finanční situaci za použití analýzy Altmanovy formule bankrotu?

Dílním cílem diplomové práce je vysvětlení pojmu „kreativní účetnictví“, příčin jeho používání a příklady z praxe, kde bylo kreativní účetnictví aplikováno. Tomu cíli je věnována následující kapitola.

3 Literární rešerše

3.1 Věrný a poctivý obraz v účetnictví

Zákon o účetnictví definuje v § 7 odst. 1 a 2 věrný a poctivý obraz následovně:

1) Účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví tak, aby účetní závěrka sestavená na jeho základě podávala věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví a finanční situace účetní jednotky.

2) Zobrazení je věrné, jestliže obsah položek účetní závěrky odpovídá skutečnému stavu, který je přitom zobrazen v souladu s účetními metodami, jejichž použití je účetní jednotce uloženo na základě tohoto zákona. Zobrazení je poctivé, když jsou při něm použity účetní metody způsobem, který vede k dosažení věrnosti. Tam, kde účetní jednotka může volit mezi více možnostmi dané účetní metody a zvolená možnost by zastírala skutečný stav, je účetní jednotka povinna zvolit jinou možnost, která skutečnému stavu odpovídá. Pokud dojde ve výjimečných případech k tomu, že použití účetních metod stanovených prováděcími právními předpisy bude neslučitelné s povinností podle odstavce 1, postupuje účetní jednotka odchylně tak, aby byl podán věrný a poctivý obraz.

Zobrazení je věrné, pokud odpovídá skutečnému stavu a zobrazuje realitu. Poctivost se váže k účetním metodám, které byly použity. Pokud jsou účetní metody použity správně, zobrazení je nejen věrné, ale i poctivé.

Účetní závěrka by tedy měla být obrazem reality každé účetní jednotky tak, aby poskytovala údaje pro potřeby finančního řízení vlastní firmy.

O účetní informace se zajímá i řada externích uživatelů, a těm jsou účetní výkazy určeny především. Ti tvoří bohatou a různorodou množinu, zahrnující současné i potencionální investory, věřitele, obchodní partnery, zákazníky, vládu a její instituce, poradce, finanční analytiku a širokou veřejnost. Všichni oprávněně požadují, aby účetní výkazy poskytovaly pravdivé informace o finanční pozici podniku, o výkonnosti a efektivnosti jeho činnosti a o změnách ve finanční pozici (Kovanicová, 2005). Malíková (2010) dodává, že forma i obsah výkazů by měly být založeny na určitých kvalitativních znacích, Těmito znaky se míní především srozumitelnost, tedy jasné a logické uspořádání, dále relevantnost neboli důležité a přínosné informace pro usnadňování rozhodování, spolehlivost, myšleno pravdivostí, bezchybností a předností podstaty před formou,

srovnatelnost, která se stává nutností pro sestavování finančních analýz, objektivnost neboli možnost ověření.

Kovanicová, která se věrným a poctivým obrazem zaznamenaným v účetních výkazech zabývá řadu let, se zmiňuje, že i při aplikaci IFRS je ověřování účetních výkazů založeno na posouzení, zda se podnik neodchýlil od obecně uznávaných zásad a od účetních standardů a jejich interpretací. Pravdivý a věrný obraz je tedy výsledkem správného uplatňování stanovených postupů (Kovanicová, 2004). Dvořáková (2008) dodává, že věrná prezentace vyžaduje přesné zobrazení účinků transakcí a dalších skutečností a podmínek v souladu s definicemi a kritérii rozpoznání aktiv, závazků, výnosů a nákladů uvedených v Koncepčním rámci, které jsou dále konkretizovány v jednotlivých standardech. Standard IAS 1 uvádí, že správná aplikace IFRS vede většinou k věrnému a poctivému zobrazení skutečnosti v účetnictví.¹ Mládek (2005) uvádí, že alfou a omegou IFRS a US GAAP je pravdivý a věrný obraz ekonomické skutečnosti. Pravidla existují pouze proto, aby účetním vysvětlila, jak by se k tomuto pravdivému a věrnému obrazu měli dopracovat. Proto, pokud by nějaké pravidlo IFRS a US GAAP bránilo v poskytování pravdivého a věrného obrazu, účetní je povinen pravidlo porušit a poskytnout pravdivý a věrný obraz. Otázka, která však v tomto okamžiku vznikne, zní: jak má účetní zjistit, co přesně je pravdivý a věrný obraz? Zjistí to tak, že si pravidlo přečte a pochopí jeho „ducha“, a na danou transakci bude aplikovat postup, který se slučuje s duchem pravidla, i tom případě, že se neslučuje s literou pravidla.

3.2 Účetní chyby

„V každém účetnictví je chyba. V každém účetnictví není jen jedna chyba.“ Bezchybné účetnictví neexistuje. Pokud nepočítáme těch pár výjimek v několika dokladech (Dušek, 2001).

Pokud neexistuje předem cíl špatně informovat o hospodaření firmy, jsou částky vykázané ve špatně sestavených finančních výkazech považovány za chyby. Pokud dojde k odhalení těchto chyb, je nutné, aby byly opraveny ve finančních výkazech za bezprostředně předcházející období.

¹ Při výběru vhodného účetního řešení v případě, že daný problém není explicitně upraven v některém ze standardů, je třeba postupovat v souladu s východiskem v *Koncepčním rámci* a s IAS 8 *Účetní pravidla, změny v účetních odhadech a chyby*.

Účetní chyby mohou být neúmyslné, či naopak úmyslné. Za neúmyslné mohou být považovány chyby z porušení účetních metod, vnitřních předpisů, neúplné či nesprávné zaúčtování, chyby z nedostatku znalostí, nedbalosti či z nedostatku pozornosti. Dušek (2001) je klasifikuje následovně:

Tabulka č. 1 – Možnosti správnosti či nesprávnosti vedení účetnictví

Známka (stav)		
1.	SS = US = = AE	Výborně
2.	SS = US ≠ ≠ AE	V nepořádku je analytická evidence
3.	SS ≠ US = ≠ AE	Chybný účetní stav, alespoň analytická evidence je vedena správně
4.	SS ≠ US ≠ = AE	Chybně vedená analytická evidence s přenosem do účetnictví (základná chyba - odhalí inventura)
5.	SS ≠ US ≠ ≠ AE	Chaos, nepořádek, zásadní chyby

Správnost ze vzájemných vztahů, kde

SS je skutečným stavem,

AE je analytickou evidencí (pomocné knihy, operativní evidence),

US je účetním stavem (v hlavní knize).

Úmyslné chyby představují záměrné zkreslování účetnictví. Míra kreativity firem se zde různí, jedni zkreslují tzv. směrem dolů (zatajování příjmů, nepravdivé náklady, spříznění dodavatelé, nepřiznané mzdové náklady, úpravy pokladních dokladů, atp.). Druhou skupinu tvoří kreativci, kteří tzv. „vylepšují“ firmu. Ti naopak vykazují fiktivní výnosy, náklady a výnosy v nesprávném období, nesprávně oceňují aktiva či zatajují závazky či náklady.

3.3 Pojem kreativní účetnictví

Vymezit definici kreativního účetnictví je problém velmi složitý. Při přípravě a předkládání výkazů finančního účetnictví se nutně setkáváme s lidskou tvořivostí, znalostmi a vědomostmi, jak z oblasti účetní teorie, tak praxe. Pojem kreativní účetnictví je však v současnosti v účetní literatuře chápán jako zneužívání účetnictví. Literatura jej charakterizuje takto:

1. proces manipulace s účetními údaji s cílem transformovat účetní výkazy do podoby, jakou by měly mít, do podoby, jakou by si přáli jejich tvůrci,
2. procesy, při kterých jsou uskutečňovány přímo ekonomické transakce tak, aby bylo dosaženo příznivých výsledků v účetnictví (Krupová, 2001).

Griffiths (1988) definuje pojem kreativní účetnictví následovně: „*Každý podnik v zemi švindluje svůj zisk. Každá sada publikovaných účtů je založena na knihách, které byly „jemně“ vařené nebo „kompletně“ opečené. Čísla, kterými je otravována dvakrát za rok investující veřejnost, byla všechna změněna kvůli obraně před vinou. Je to největší podfuk od Trojského koně*“.

Jameson (1987), z pohledu účetního, uvádí: Během účetního procesu se člověk potýká s mnoha aspekty posuzování a řešení konfliktů mezi různými navzájem si konkurujícími přístupy k prezentaci výsledků v rámci finančních případů a transakcí. Tato flexibilita poskytuje příležitosti k manipulaci, podvod a klamavou prezentaci. Tyto aktivity, praktikovány méně svědomitými členy účetní profese, vešly ve známost jako kreativní účetnictví.

Naser (1993) definuje kreativní účetnictví dvěma způsoby: Jedná se o proces manipulace s účetními údaji, přičemž jsou využívány mezery v účetních pravidlech a možnosti výběru v rámci používání měřítek a ve způsobu vykazování za účelem transformace finančních výkazů do podoby, kterou jejich zhotovitelé preferují, místo toho, kterou by měly mít. Proces, při kterém jsou transakce strukturovány tak, aby vytvářely požadované účetní výsledky, spíše než aby byly prezentovány neutrálním způsobem.

Pojem kreativní (tvořivé) účetnictví začal být aktuální v průběhu 80. let (Krupová, 2001). Každopádně kreativní účetnictví, jakožto každé podvody spojené s účetnictvím, se určitě již dají datovat od samého vzniku účetnictví. Lze předpokládat, že lidská kreativita se nezačala vyvíjet v tomto směru v 80 letech minulého století, ale byla jen vymezena a definována.

Většina zdrojů uvádí, že v období starověku neexistovaly žádné písemné záznamy o pravidlech účetnictví, a že byla písemná pravidla poprvé publikována až v 15. století n. l. ve spise „Summa de arithmetica, geometrica, proportioni et proportionalita“², který sepsal italský mnich Luca Pacioli (Janhuba, 2005). Ten navrhoval, aby jako doklad o správnosti účetnictví byla používána předvaha a tvrdil, že správný účetní nesmí jít spát, dokud mu v účetních knihách nesouhlasí inkasa a kredity. V dobách benátského zahraničního obchodu vedli někteří obchodníci dvojí účetnictví v podobě hlavní a vedlejší knihy a v případě nesrovnalostí občas obchodník převrhl kalamář, přičemž se údaje v knize staly, ne vždy úmyslně nečitelnými (Edwards, 1989).

Lze tedy přepokládat, že kreativní účetnictví, byť nedefinované, bylo předmětem zájmu již v dobách jeho vzniku, prakticky se mohlo jednat o nějaký ten zářez či kipu³ navíc, či jiné podobné praktiky.

3.4 Příčiny používání kreativního účetnictví

Tvořivost neboli kreativita je zvláštní soubor schopností, které umožňují uměleckou, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost. Ta se projevuje jako vynalézavost, jako vznik něčeho nového, originálního, popřípadě tvůrčím řešením problémů. V praxi se tedy nejčastěji používá definice typu: „*Tvořivost je generování nových, neobvyklých, ale přijatelných užitečných myšlenek, řešení a nápadů.*“ (Volkánová, 2014).

V poslední době se v anglosaské literatuře pro falšování účetních výkazů ujal právě název „kreativní účetnictví“. Výraz „kreativní“ ve spojení s falšováním má však vyvolat nádech ironie: jde totiž o „až příliš kreativní“ účetnictví. Účetnictví je ve své podstatě vysoce tvůrčí, a tedy kreativní disciplína (Kovanicová, 2005).

Za vylepšování finanční pozice a výkonnosti podniku jsou považováni hlavní dva viníci – manažeři podniku a investoři (současní, ale i potenciální).

Všeobecně se soudí, že hlavními příčinami kolapsů je (Kovanicová, 2005):

- nedůsledné uplatňování základních principů správy a řízení společnosti,
- nadměrně pozitivní očekávání účastníků kapitálového trhu (podporované finančními analytiky a investičními poradci),

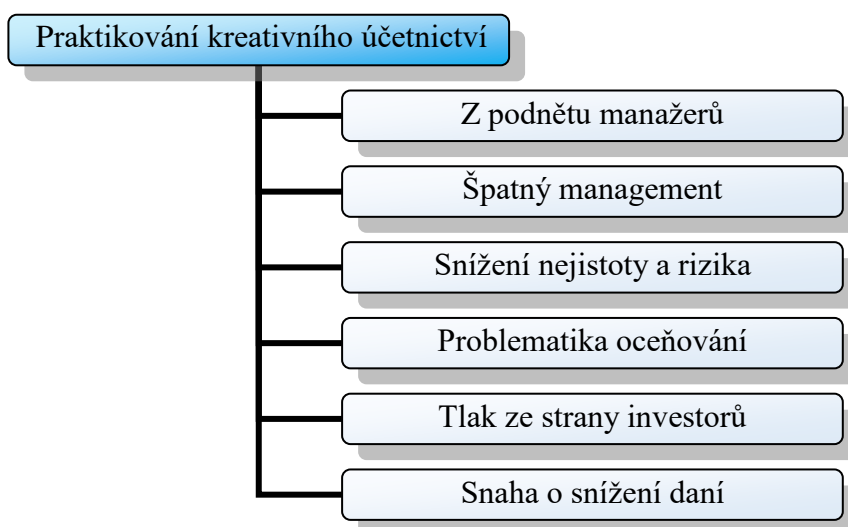
² „Souhrn (znaností) o aritmetice, geometrii, podílech a úměrách“

³ Uzlové písmo

- přílišná zainteresovanost vrcholového vedení podniku na výsledcích (zejména na tržní hodnotě akcií své firmy, jimiž jsou oceňovány),
- nedostatek úcty k obecným etickým zásadám.

V současné době existuje stále velká flexibilita a nestálost v rámci účetních konvencí a tím je umožněno mnoho rozdílných praktik, jejichž výsledky bývá tzv. účetnictví šité na míru, které následně odráží finanční pozici podniku jako zavádějící.

Obrázek č. 1 – Důvody praktikování kreativního účetnictví

Zdroj: vlastní zpracování podle Krupová (2001)

3.4.1 Z podnětu manažerů

Manažer je osoba, která organizuje výrobu, přichází s novými myšlenkami, produkty nebo procesy, přijímá obchodní rozhodnutí a je odpovědná za úspěch či neúspěch (Samuelson et Nordhaus, 2007). Manažerské chování může být ovlivněno mnoha faktory. Některé moderní teorie firmy se snaží popsat různé varianty chování manažerů. Snahou manažerů podle těchto teorií nemusí být přímo maximalizace zisku, ale maximalizace „užitečnosti“ manažerů, která je dána jednak vykazovaným ziskem, jednak vedlejšími výhodami a příjmy manažerů, počtem a úrovní jejich podřízených, rozsahem prostředků, s nimiž mohou samostatně nakládat apod. (Krupová, 2001).

Manažer může uvažovat několika způsoby:

- Bezprostřední snaha o zvýšení zisku.

- Provedení tzv. „velké lázně“, tj. pokud např. firma hospodaří se ztrátou, může mít manažer bezprostřední snahu ztrátu ještě prohloubit. Manažer uvažuje tak, že v následujících obdobích bude vývoj ve firmě příznivější a on bude dosahovat většího bonusu z pronikavého zlepšení hospodářského výsledku.

Chování manažerů je také určováno politikou státu v otázce zdanění, odvětvové politice a fiskální a cenové politice státu (Krupová, 2001).

Kovanicová (2005) dodává, že podnět k falšování účetních výkazů nepochází jen ze snahy manažerů vykázat za každou cenu co nejvyšší „dosažený“ zisk, i když ve skutečnosti dosažen nebyl. Také na manažery působí mnoho faktorů, a ty pak celkově ovlivňují jejich chování a rozhodování. Mezi takové vlivy patří například jejich vedlejší výhody a příjmy, počet jejich podřízených, rozsah jim svěřených prostředků, o nichž mohou samostatně rozhodovat apod. Manažeri jsou tak motivováni nikoli jen maximalizací zisku, ale spíše maximalizací své užitečnosti pro podnik.

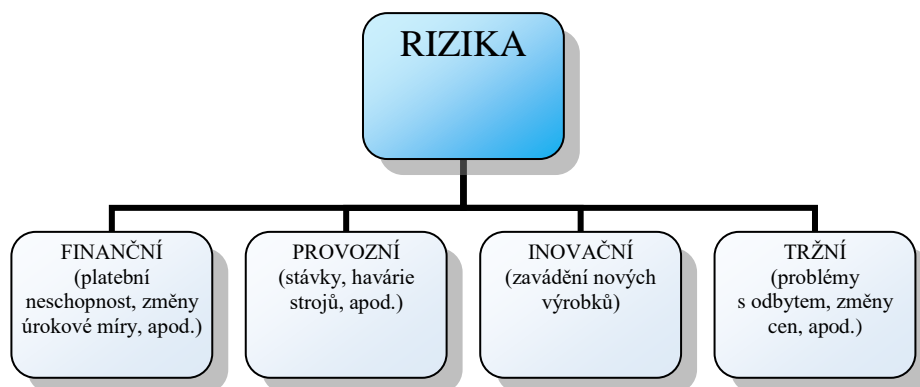
3.4.2 Špatný management

Špatný management v sobě zahrnuje mnoho vlivů. Od nekompetentních manažerů, kteří zanedbávají základní podnikatelskou aktivitu, až po nevyužití dobrých manažerů. Přílišná expanze je vyvolávána vysokou diverzifikací, která vytváří relativně menší hodnoty, než byly hodnoty, které podnik do této diverzifikace vložil. Vysoký stupeň diverzifikace je často provázen vysokou zadlužeností, která přivádí podnik do finanční krize (Dedouchová, 2001). A právě v těchto případech je aplikace kreativního účetnictví jednou z cest, jak oddálit úpadek podniků.

3.4.3 Snížení nejistoty a rizika

Současná firma se pohybuje v prostředí značné nejistoty a rizik, která jsou dána např. přechodem k systémům pohyblivých devizových kurzů, vzrůstající mírou inflace a velkých změn v úrokové míře v období po druhé světové válce (Krupová, 2001).

Obrázek č. 2 – Klasifikace rizik

Zdroj: vlastní zpracování podle Krupové (2001)

3.4.4 Problematika oceňování

Někteří autoři považují tento důvod za hlavní příčinu vzniku a praktikování kreativního účetnictví. Oceňování v historických cenách, které je aplikováno ve většině států, má v tržní ekonomice závažné nedostatky. Jednou z technik tzv. kreativního účetnictví je tzv. mimobilanční financování, které spočívá v tom, že některé dluhy společnosti nejsou v rozvaze uvedeny. Praktikování těchto postupů je vysvětlováno tím, že oceňování v historických cenách vede k podhodnocení aktiv, a proto je tvůrce výkazů „oprávněn“ neuvádět některé dluhy (Krupová, 2001). Způsob mimobilančního financování byl definován dle ICAEW jako: „*Takové financování nebo refinancování podnikových činností, které se při dodržení zákonných požadavků a existujících účetních zásad nemusí objevit v jeho rozvaze*“. Z definice vyplývá, že společnost obdržela určité peněžní prostředky od cizích zdrojů, čímž jí vznikl dluh. Poněvadž chce mít společnost stále dobrý obraz o finančním postavení, tak v rozvaze tento dluh nevykáže jako závazek (Volkánová, 2014).

Kovanicová (2004) se k oceňování v historických cenách vyjadřuje následovně: Hlavní výhrada tedy spočívá v ošidné spolehlivosti přijatého postulátu, že kupní síla peněžní jednotky je stabilní. Jestliže účetní systém ignoruje změny hodnoty aktiv v průběhu času, pak ocenění na bázi historických nákladů vede k prezentaci klamných čísel.

3.4.5 Tlak ze strany investorů

Nejvyšší nárůst podvodů bývá v dobách krize. Je to z toho důvodu, že společnosti nechtějí ztratit své investory, a tak díky kreativní tvorbě při sestavování výkazů, či reportování mateřským společnostem „upravují“ správná čísla za čísla chybná. Z počátku 90. let docházelo na amerických trzích k prudkému nárůstu. V tomto období se manažeři snažili naplnit požadavky investorů a pro zvýšení prodeje a tržeb dělali vše. Na konci 90. let došlo k útlumu ekonomiky, ale investoři stále očekávali růst podnikových ukazatelů a díky tomu začal management podniku vyhledávat různé metody, aby investorům vyhověl.

3.4.6 Snaha o snížení daní

V některých zemích je finanční účetnictví propojeno s daňovým účetnictvím. Mezi tyto země patří Německo, Rakousko, Česká republika a další. Snaha o snížení daňové povinnosti vede k podhodnocování výnosů nebo k nadhodnocování nákladů. To pak dále vede ke snižování zisku, ze kterého vychází výpočet daně z příjmů. Dokud nebudou tyto dva systémy oddělené, budou v těchto zemích daně silným motivem pro použití kreativního účetnictví. Snižování zisku vede k daňovým únikům.

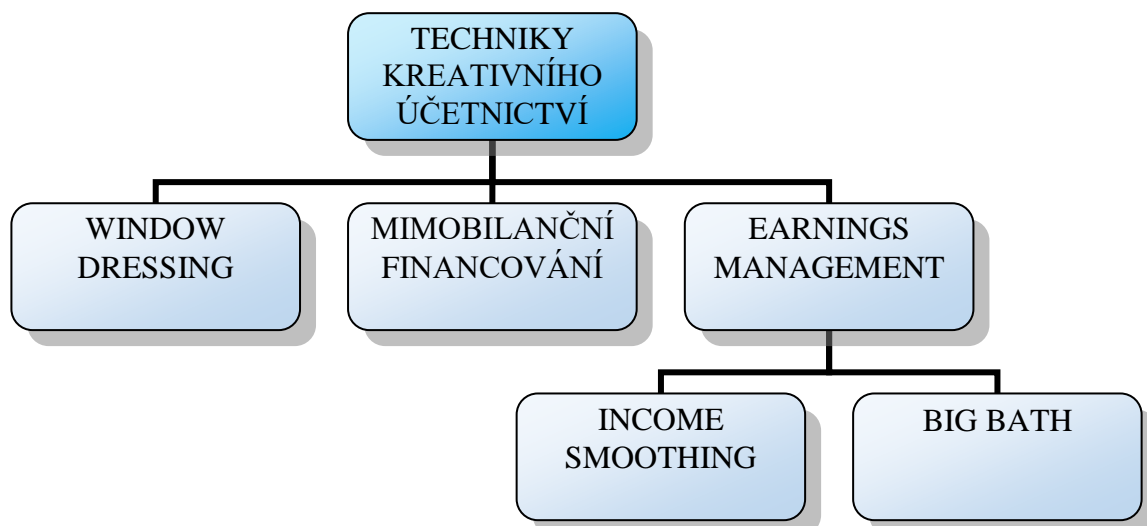
Tax evasion (daňový únik, podvod) je považován za nelegální činnost, za kterou může být daňový poplatník postížen. Míra postihu závisí na rozsahu neodvedení nebo zkrácení daně, či zda bylo prokázáno úmyslné překročení zákona. Většina odhalených daňových úniků je postihnuta pouze vyměřením penále nebo pokutou od finančního úřadu. Ne všechny daňové úniky z této kategorie musejí být záměrnou podvodnou činností, mnohé mohou vyplývat z neznalosti, nedbalosti, špatné informovanosti či neopatrnosti, kterým nahrává nadměrná nepřehlednost daňových zákonů spojená s rozdílnými výklady zákona daňovými poradci a právníky, ale dokonce i odlišné výklady mezi finančním úřadem či správci daně.

Aplikování kreativního účetnictví má své nevýhody, ale i své výhody (viz. Příloha č. 1).

3.5 Techniky kreativního účetnictví

Techniky kreativního účetnictví zahrnují postupy nebo kroky, které se používají v rámci manipulace s čísly.

Obrázek č. 3 – Techniky kreativního účetnictví

Zdroj: vlastní zpracování

3.5.1 Window dressing

Termín window dressing se obvykle nepřekládá a znamená tzv. „nazdobenou výkladní skříň“. Kovanicová (2003) uvádí dvě definice window dressingu. „Mezi jeho hlavní techniky patří provádění takových operací, při nichž účetní výkazy podávají zavádějící či jiný než reprezentativní obraz finanční pozice podniku.“ Druhá zmiňuje, že jeho cílem je „vytvořit prostřednictvím účetních výkazů příznivější obraz o finanční pozici podniku, než jaká je ve skutečnosti.“

Krupová (2001) zahrnuje mezi hlavní techniky window dressingu:

- Prodej a zpětný nákup aktiv.
- Některé praktiky, týkající se přeceňování majetku.
- Změny v přijatých účetních politikách a záměrné chyby.
- Záměrné vykazování krátkodobého majetku a dluhů mezi dlouhodobým a naopak dlouhodobého majetku a dluhů mezi krátkodobým.
- Zkreslené vykazování výnosů.
- Nedodržování zásady opatrnosti v účetnictví.
- Zkreslené oceňování majetku v rozvaze již v době jeho pořízení.

- Odhad životnosti majetku, který je proveden záměrně chybně.
- Zaměňování modernizace majetku za opravu nebo naopak.
- Vykazování majetku, který podniku nepřinese ekonomický prospěch.
- Tzv. půjčky přes konec účetního období.

Kovanicová (2003) poukazuje na další praktiky, např.:

- Falešné faktury v řádech milionů peněžních jednotek.
- Fiktivní dodávky zboží.
- Porušování metodických prvků účetnictví (např. účetní předpis na dokladu nevstoupí shodně do účetních knih).
- Cíleně špatná alokace nákladů, ať se týká přiřazování nákladů prováděným výkonům či přiřazování nákladům období. Nedodržování časového rozlišení.

Dále zmiňuje, že tento výčet není ani zdaleka vyčerpávající, neboť při manipulaci s daty se představitosti (a poté její realizaci) meze nekladou.

3.5.2 Mimobilanční financování

Kovanicová (2003) uvádí definici jako „*takové financování nebo refinancování podnikových činností, které se při dodržení zákonných požadavků a existujících účetních zásad nemusí v rozvaze objevit.*“ Krupová (2001) řadí mezi hlavní techniky mimobilančního financování:

- Zaměňování tzv. kapitálového (finančního) leasingu za operativní.
- Účetní zachycení prodeje pohledávek nebo faktoringu v závislosti na riziku, vyplývajícím z nesplacení pohledávek (nevykazování závazků, vyplývajících z nesplacení pohledávky).

3.5.3 Earnings management

Za další důvod zkreslování účetních výkazů patří Earnings management, který není přímo technikou, ale podnětem. Jde o podnět manažerů zkreslovat účetní výkazy, ať již z důvodů tlaku investorů či majitelů s výsledkem stability a růstu, které má naopak např. zastírat skutečnost, že se podnik ocitá v tzv. šedé zóně. Do této metody spadá Income smoothing (zatajování nežádoucích výkyvů) a Big bath (provedení tzv. „velké lázně“).

3.6 Účetní podvody

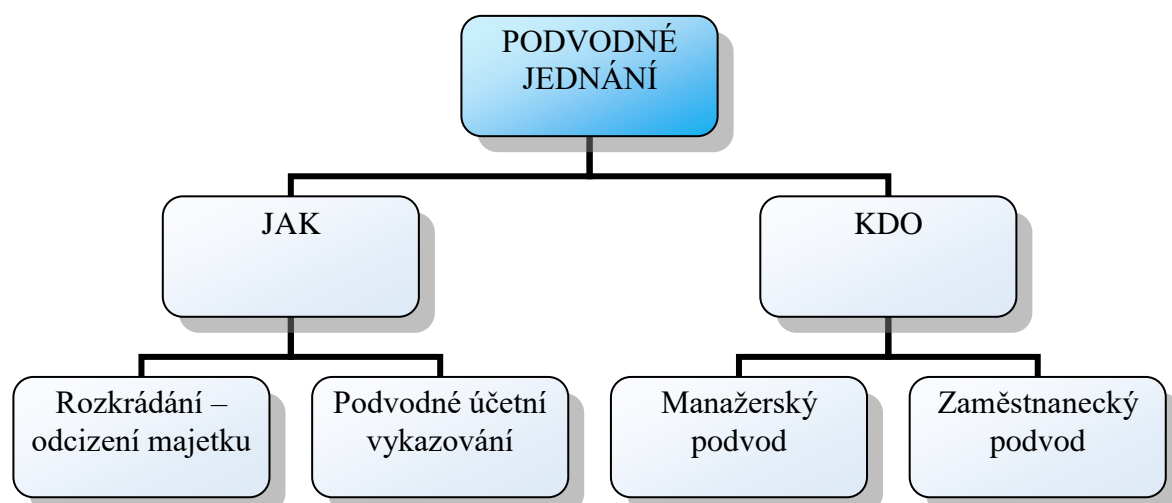
Podvod zahrnuje širokou škálu protiprávních a nepřijatelných jednání, pro něž je charakteristické záměrné klamání či uvedení v omyl. IPPF Institutu interních auditorů (IIA) definuje podvod takto: „*Jakákoli nezákonná činnost, při které dochází k podvodnému jednání, zatajování informací a narušení důvěry. Při této činnosti nemusí dojít k pohrůžce násilím nebo fyzickým násilím. Podvody páchají jednotlivci i společnosti s cílem získat finanční prostředky, majetek nebo služby, vyhnout se platbě za určité služby nebo jejich ztrátě a zajistit si osobní nebo podnikatelské zvýhodnění.*“ (Dubis, 2011)

Podvod má negativní dopady na společnosti v mnoha ohledech – finančních, reputačních, psychologických a sociálních aspektů. V závislosti na velikosti ztráty mohou společnosti utrpět nenahraditelnou újmu z důsledku finančního dopadu podvodné činnosti.

3.6.1 Důvody pro spáchání podvodů

Důvody pro spáchání podvodu jsou různé, nejčastěji to však bývá chamtivost. Ta pak může být doprovázena dalšími jevy, jako je tlak na dosažení vyššího zisku s vazbou na odměňování, vnímání nízkého rizika odhalení, u zaměstnanců pak špatný příklad ze strany vedení podniku nebo vlastníka při dodržování kultury čestného a etického chování, případně pocit nespravedlnosti či nedostatečného ohodnocení (Müllerová, 2007). V závislosti na okruhu pracovníků rozlišujeme podvody na manažerské a zaměstnanecké.

Obrázek č. 4 – Podvodné jednání

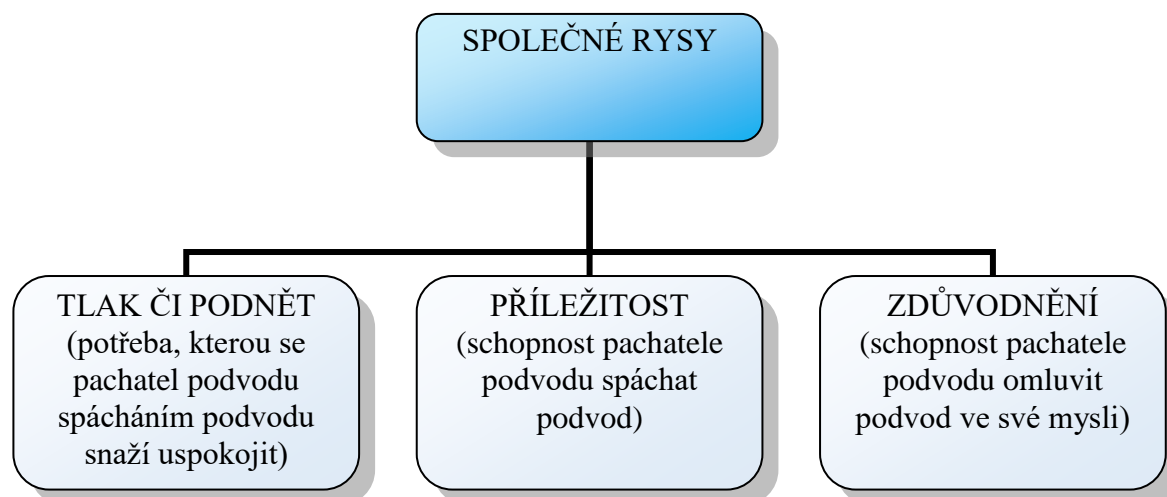

Zdroj: vlastní zpracování dle Müllerové, 2007

3.6.2 Rysy podvodů

Většina podvodů má tři společné charakteristické rysy:

Obrázek č. 5 – Společné charakteristické rysy podvodů

Zdroj: vlastní zpracování dle Dubis, 2011

Tlak či podnět často vychází z finanční potřeby či problému. Jedná se např. o potřebu udržet si zaměstnání či získání bonusu. Pachatel podvodu touží udržet si svou pozici ve společnosti a zachovat si určitý standard nebo zde může být snaha o vyšší pozici a získání standardu vyššího než je ten současný.

Již známý citát od neznámého autora nám říká, že „Příležitost dělá zloděje.“ Příležitost bývá často vytvořena slabými vnitřními řídicími a kontrolními mechanismy, špatným či nedostatečným vedením, chybějícím dohledem ze strany vrcholných orgánů společnosti nebo využíváním pozice a pravomoci pro potlačení řídicích a kontrolních mechanismů.

Zdůvodnění jako schopnost si svůj čin omluvit je zásadní složka většiny podvodů. Pachatel podvodu uvádí své chování v soulad s obecně akceptovatelnými představami slušnosti a důvěry.

3.6.3 Druhy podvodů

Dále Dubis (2011) uvádí následné druhy podvodů:

- Zpronevěra majetku (představuje krádež hotovosti či majetku).
- Tzv. „skimming“ (pokud dojde ke krádeži dříve, než je zaevidována v účetnictví a v záznamech společnosti).

- Podvod při platbě (když osoba způsobí, že společnost uhradí fiktivní zboží či služby, neúměrně vysoké faktury či faktury za osobní nákupy).
- Podvod při úhradě výdajů (když jsou zaměstnanci uhrazeny fiktivní či neúměrně vysoké výdaje).
- Podvod při výplatě mezd (když pachatel podvodu uplatněním falešného nároku na odměnu způsobí, že společnost mu vyplatí neoprávněnou úhradu).
- Podvod ve finančních výkazech (zahrnuje zkreslení finančních výkazů, přičemž jsou často nadhodnocena aktiva či výnosy nebo podhodnocena pasiva a náklady).
- Zkreslení informací (zahrnuje poskytnutí nepravdivých informací, obvykle osobám mimo společnost).
- Korupce (zneužití svěřené pravomoci k soukromému prospěchu). Korupce je často podvodem mimo účetnictví, to znamená, že ve finančních výkazech neexistuje téměř žádný důkaz dokládající spáchání trestného činu.
- Úplatkářství (nabízení, poskytování, přijímání či vyžadování čehokoliv cenného za účelem ovlivnění výsledku).
- Konflikt zájmů (když má zaměstnanec, manažer či vedoucí pracovník společnosti utajený ekonomický zájem na obchodu, který má na společnost či zájmy akcionářů nepříznivý dopad).
- Zpronevěra (čin, při němž se potencionálně ziskový obchod, který by obvykle vygeneroval pro společnost zisk, převede na zaměstnance či na osobu vně společnosti).
- Činnost propojených osob (situace, v níž se jedné osobě dostane prospěchu, jehož by za normální situace obchodem nedosáhla).
- Daňový únik (úmyslné vykazování nesprávných informací v daňovém přiznání za účelem snížení dlužných daní).

3.6.4 Pachatelé podvodů

Musil (2001) člení pachatele finančních podvodů následovně do samostatných skupin:

- osoby v zaměstnaneckém poměru,

- osoby stojící vně ekonomického subjektu, proti němuž je páchána finanční trestná činnost (dlužníci, věřitelé, smluvní partneři, konkurenti na trhu, bez vztahu k ekonomickému subjektu),
- majitelé či spolumajitelé hospodářských celků, akcionáři ekonomických subjektů, proti kterým nebo v jejichž zájmu je finanční trestná činnost páchána.

Dále se zmiňuje, že velmi často vystupují jako řádní občané, úspěšní v podnikání nebo v zaměstnání, mívající často plnou důvěru svého okolí a v ojedinělých případech i značný politicko-ekonomický vliv v určitém teritoriu. Vedou často příkladný rodinný život a stávají se štědrými mecenáši a sponzory, což společnost i jejich okolí vysoce oceňují. Tito pachatelé se řadí pod jednotící pojem „*pachatelé s bílými límečky*“ (*white-collar-crime*). Díky svému postavení, ale i možnostem, které jim skýtají výnosy z trestné činnosti, mají připraveny předem obhajoby pro případ trestního stíhání.

Tito pachatelé mívají společné prvky chování a jednání. Toto kriminální chování je výsledkem svobodného jednání, vycházející v první řadě z chladného ekonomického kalkulu. Zneklidňujícím faktorem je skutečnost, že se jedná o jedince s profesionální a intelektuální zdatností bez morálních zábran, kteří je navenek jeví jako slušní lidé – tzv. „lepší vzorek“ než běžná populace. Jejich trestná činnost bývá prováděna dlouhou dobu, je navenek neviditelná a velmi obtížně odhalitelná. Stopy této činnosti jsou velice specifické a ve své podstatě diametrálně odlišné od stop běžné kriminality.

Společnost Surveillance ve spolupráci s auditorskou společností TPA Horwath provedla studii „Průzkum o výskytu podvodů v organizacích v České republice a na Slovensku za rok 2011, z něhož vyplynul přehled, který vedl k vyšetřování pachatelů podvodů (viz. Příloha č. 2). Z průzkumu vyplynulo, že významnou úlohu při vyšetřování měl kromě člena vedení také interní audit organizace. Zajímavým výsledkem je též existence specializovaného oddělení na vyšetřování, jehož vytvoření a využívání potvrdila v České republice stejně jako na Slovensku více než desetina účastníků.

3.6.5 Odhalování podvodů

Odhalovací řídicí a kontrolní mechanismy jsou určeny pro varování či poskytování důkazů o tom, že dochází nebo došlo k podvodu. Efektivní vnitřní řídicí a kontrolní mechanismy jsou jedním z nejsilnějších prostředků pro odvrácení podvodného jednání

a podvodných praktik (Dubis, 2011). Management by měl být odpovědný za vytváření těchto řídicích a kontrolních mechanismů pro proces vyšetřování, včetně metod a postupů pro efektivní vyšetřování, uchovávání důkazů, nakládání s výsledky vyšetřování, reporting a komunikaci. Společnost však často spoléhá i na zaměstnance, že podezřelé jednání oznámí prostřednictvím anonymní linky či jiné efektivní metody pro oznamování nezákonného a neetického jednání. Dubis (2011) tyto způsoby shromažďování informací člení:

- Potvrzení pravidel jednání – pokud zaměstnanci každoročně podepisují pravidla jednání nastiňující jejich odpovědnosti v oblasti předcházení a odhalování podvodů, lze je požádat, aby oznamovali každé známé porušení těchto pravidel.
- Oznamovací linka – může mít podobu telefonní linky nebo internetového systému, kde může oznamovatel zůstat v anonymitě.
- Výstupní pohovory – vedení výstupních pohovorů se zaměstnanci, kteří ve firmě ukončili činnost, nebo s těmi, kteří dali výpověď, může pomoci identifikovat schémata podvodů.
- Proaktivní zaměstnanecký průzkum – mohou být prováděny běžné zaměstnanecké průzkumy pro získání znalostí zaměstnanců o podvodech a neetickém jednání v rámci organizace.

K odhalování materiálních stop se řadí:

- listinné důkazy (pravé i padělané) a změny v nich zjizitelné a vnímatelné podobě,
- nosiče informací (kartotéky, CD ROM, hard disk, flash disk, apod.),
- jiné věcné důkazy (movitý a nemovitý majetek, výrobní prostředky, zboží, počítačová technika, finanční hotovost, apod.).

Prevence proti podvodnému jednání by měla být zavedena tam, kde je pravděpodobnost, že zmírní dopady na danou organizaci. I přes úsilí lidí, vykonávající tuto prevenci, je realitou, že se podvody stávají. Koncepty prevence a odhalování podvodů jsou si navzájem podobné, ale i přes to tu existují rozdíly. Prevence zahrnuje procesy, vzdělávání a komunikaci, zatímco odhalování zahrnuje aktivity a programy vytvořené k odhalování podvodu nebo úředního postavení, které se dějí nebo staly.

Jak vyplývá z průzkumu za rok 2014 společnosti PwC (viz. Příloha č. 3), společnosti neberou hospodářskou kriminalitu na lehkou váhu. V České republice bylo odhaleno 40%

podvodů díky systému řízení rizik a internímu auditu, kdy tyto hodnoty výrazně převyšují celosvětový průměr (11%). Na druhou stránku však zaostáváme oproti celosvětovému průměru (13%) ve využití metod analytických (5%). Tyto výsledky naznačují zdrženlivý přístup českých společností k využití IT detekčních systémů, které se při správném používání mohou stát velmi efektivním doplňkem k tradičním metodám.

3.6.6 Hospodářská kriminalita

Účetnictví je přesná věda o nepřesných číslech a právě proto se může stát, že je s těmito čísly záměrně manipulováno. Jedná se o podvod, který je součástí hospodářské kriminality.

Poslední desetiletí XX. století přineslo v ČR změny společensko-ekonomických podmínek, což se odrazilo i ve změně obsahu a forem hospodářské kriminality, jejíž nedílnou součástí je i finanční kriminalita. Současně lze zaznamenat i pokusy o vymezení pojmu „finanční kriminality“ a to z pohledu různých vědních oborů, jmenovitě trestního práva. Potřebám kriminalistiky nejlépe vyhovuje vymezení pojmu a obsahu finanční kriminality jako různorodé skupiny společensky nebezpečných jednání, páchaných v souvislosti s různými formami podnikání, poškozujících nebo ohrožujících hospodářskou soustavu, systém ekonomických vztahů, práva nebo oprávněné zájmy hospodářských subjektů či státu (Musil, 2001).

Příznačným rysem hospodářské kriminality je její latence, jde o kriminalitu skrytou, kterou je potřeba vyhledávat. Její prokazování je velmi obtížné, vyžaduje široké znalosti z oblasti práva obchodního, občanského, finančního a dalších právních odvětví.

Hospodářská kriminalita je závažným společensko-politickým problémem, zejména proto, že způsobuje vysoké škody materiální, ale také morální v každé společnosti. Dalším problémem je to, že se neustále rozrůstá do různých směrů a odvětví a její součástí se stává stále více účastníků. Na řešení problémů způsobených hospodářskou kriminalitou jsou vynakládány vysoké finanční náklady ze státních rozpočtů a k jejímu potírání jsou určeni nejlepší odborníci ze všech zainteresovaných sfér. I vznik mezinárodních společenství způsobil, že se tato kriminalita může snadněji šířit přes hranice jednotlivých států a stává se tak mezinárodním problémem.

Dle společnosti PwC⁴ se hospodářská kriminalita neustále vyvíjí a útočí novými směry. Společnosti proto musí přijímat nové a efektivnější způsoby ochrany svých aktiv, aby se držely o krok napřed a nestaly se její obětí. Příloha č. 4 vyjadřuje porovnání průzkumu hospodářské kriminality v letech 2011 a 2014.

Dále agentura upozorňuje, že útoky na firemní majetek jsou stále nápaditější. Podíl majetkové zpronevěry, tradičně nejběžnějšího a nejjednoduššího typu podvodu, se snižuje ve prospěch jiných neotřelých typů podvodu. Rozmanitost hospodářské kriminality je vyjádřen v Příloze č. 5. Z výše uvedeného průzkumu vyplývá, že hospodářská kriminalita se oproti roku 2011 obohatila o podvod v oblasti lidských zdrojů, hypoteční podvod a podvod v nákupním procesu. Vyjma podvodů účetních všechny ostatní druhy podvodů vzrostly, nejradikálněji praní špinavých peněz (o 19%) a v oblasti počítačové kriminality (o 18%).

3.7 Auditing

Historie auditu je prastará a úzce souvisí s rozvojem účetnictví. Audit i účetnictví patřily k metodám, které byly používány zpočátku jednotlivými rody, později kupci a obchodníky pro evidování jejich majetku, ochranu tohoto majetku před zcizením, a to zejména na základě podvodů a omylů v jeho nesprávné evidenci. V průběhu času se účetnictví stále více soustřeďovalo pouze na evidování majetku a zjišťování efektivnosti jeho používání, audit pak vedle toho i na ochranu tohoto majetku (Dvořáček, 2003).

Králíček (1997) udává, že již ve třetím století před naším letopočtem římscí vládci mívali ve zvyku určovat tzv. kvestory, kteří kontrolovali evidenci (účetnictví) ve všech provinciích. Z tohoto období patrně pochází slovo audit, byť v poněkud odlišného významu. Kvestoři byli povinni „účtovat“ před shromážděním, které se skládalo z posluchačů. A odtud audit odvozen z latinského slova *audire*, poslouchat.

Auditing v neobecnějším slova smyslu je vědecká disciplína, jejímž předmětem je pozorování a poznávání určitých skutečností, shromažďování relevantních údajů, jejich vyhodnocení a vypracování závěrů a jejich sdělení zainteresovaným zájemcům (Müllerová, 2007). Mezi nejčastější druhy auditů patří:

⁴ PricewaterhouseCoopers je největší auditorskou firmou světa.

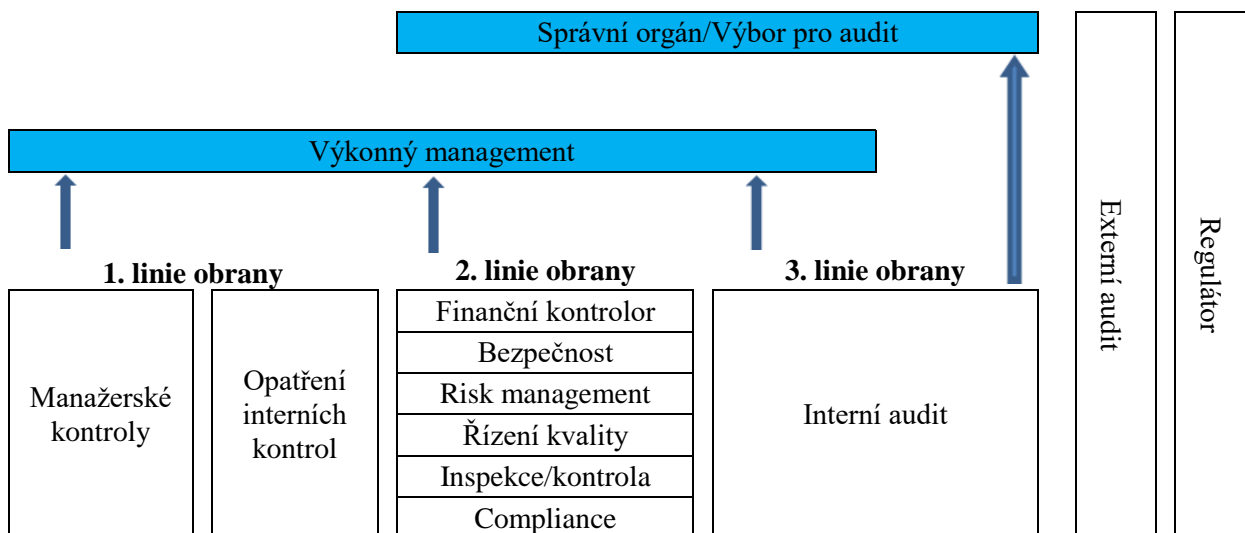
- interní audit (tzv. vnitřní audit, který se zabývá zkoumáním ekonomických procesů a jevů uvnitř účetních jednotek a je prováděn zpravidla pracovníkem podniku),
- externí audit (neboli audit účetní závěrky, který se zpravidla provádí na objednávku vlastníků účetní jednotky a provádí ho nezávislý externí auditor),
- forenzní audit (je auditem zaměřeným proti hospodářské kriminalitě a věnuje se šetření v předem sjednaných oblastech s cílem odhalit trestné či protizákonné jednání),
- audit jakosti,
- ekologický audit a
- počítačový audit.

3.7.1 Interní audit

Interní audit nemusí být zřizován ve firmě svými zaměstnanci, ale může je i svěřit smluvně na základě dané smlouvy. Jedná se o tzv. outsourcing, jenž je často využívám s ohledem na to, že smluvní strana mívá častěji odbornější a proškolenější pracovníky než firma samá.

Interní audit má unikátní pozici proto, aby poskytoval celkové ujištění správnímu orgánu a výkonnému managementu o efektivitě interního řízení a procesech řízení rizika. Je rovněž velmi vhodný k plnění poradenské role ke zlepšování existujících procesů a k tomu, aby pomáhal managementu v implementaci doporučených zlepšení (ČIIA, 2013). Aby správní orgány a výkonný management mohly zajistit efektivitu rámce řízení rizik společnosti, měli by být schopni se spolehnout na liniové funkce – tzv. model „Tři linie obrany“. První linií obrany je samotný management, který odpovídá za hodnocení, řízení a snižování rizik. Druhá linie obrany monitoruje a usnadňuje implementaci efektivních praktik řízení rizik, které spravuje operativní management a pomáhá při poskytování přiměřených informací o rizicích napříč organizací. Poslední – třetí linie rizik představuje samotný interní audit.

Obrázek č. 6 – Tři linie obrany

Zdroj: vlastní zpracování dle ČIIA, 2013

Interní audit zřizuje ve společnosti obvykle výbor pro audit, jehož úkolem je vyhodnocování identifikace rizik podvodu ze strany managementu a realizace opatření zaměřených proti podvodům, a na jeho činnost dohlíží. Interní audit vyhodnocuje rizika, jímž organizace čelí, na základě stanoveného plánu pomocí příslušného testování. Interní auditoři oproti těm externím mají lepší podmínky pro odhalování podvodů, neboť jsou obvykle trvale přítomni, což jim umožňuje lépe porozumět společnosti a jejím kontrolním systémům.

Význam, který společnost přikládá svému internímu auditu, je známkou přihlášení se společnosti k efektivní vnitřní kontrole a efektivnímu řízení rizik podvodu. Role interního auditora ve vztahu k řízení rizika podvodu by mohly zahrnovat počáteční či kompletní šetření domnělého podvodu, analýzu hlavní příčiny a doporučení ohledně zlepšení řídicích a kontrolních mechanismů, sledování anonymní linky pro oznámení podvodného jednání a poskytování školení v etice (Dubis, 2011).

3.7.2 Externí audit

Externí audit má odpovědnost za splnění profesionálních standardů a za naplánování a provedení auditů finančních výkazů společnosti za účelem získání dostatečného ujištění o tom, zda finanční výkazy neobsahují závažné, nesprávně uvedené údaje a zda tyto nesprávné údaje jsou chybou či podvodem. Provádí ho na objednávku zpravidla vlastníků

účetní jednotky nebo vlastníků skupiny podniků nezávislý externí auditor, kterým může být jednotlivec nebo auditorská společnost.

Externí auditor obvykle podává zprávy o podvodech, do nichž je zapleteno vedení, přímo orgánům/osobám pověřeným řízením a správou společnosti (např. výboru pro audit), (Dubis, 2011). Výbor pro audit je odpovědný za dohlížení na řídicí a kontrolní mechanismy s prevencí předcházet podvody a odhalovat je. Následující vzorová matice událostí je přehledem pro závažnost událostí zjištěné auditem a jejich následné informovanosti výboru pro audit.

Obrázek č. 7 – Vzorová matice událostí pro výbor pro audit

VZOROVÁ MATICE UDÁLOSTÍ PRO VÝBOR PRO AUDIT		Kdy by o událostech měl být informován výbor pro audit			
		Okamžitě	Na příštím jednání	V roční zprávě	V ročním shrnutí
Událost	Závažnost				
1. Zpronevěra, podvod, krádež					
nezahrnující koluzi	více než 10 000 USD	x			
zahrnující koluzi	více než 10 000 USD		x		
méně závažná událost	méně než 10 000 USD				x
do události je zapojeno vedení	všechny	x			
2. Odepření přístupu IA k lidem či k datům	všechny	x			
3. Porušení etické politiky					
Vedení	všechny				
středním managementem	všechny		x		
4. Jednání o nahrazení vedoucího IA	veškerá činnost před jednáním	x			

Zdroj: vlastní zpracování dle Dubis, 2011

Prvořadým cílem všech prováděných prací externího auditora je omezit riziko vyjádření chybného názoru na účty, které se prověřují, a sice v mezích relativního významu.

Rizika lze rozdělit následujícím způsobem:

- všeobecná rizika podniku,
- rizika spojená s některými účty nebo některými operacemi,

- rizika spojená s vedením účetnictví a s interní kontrolou,
- rizika, že audit neodhalí závažnou odchylku (rizika neodhalení), (Raffegaue a kol., 1996).

Finanční výkazy jsou obrazem nedokonalých systémů, předbíhání událostí, které mají teprve nastat a subjektivních odhadů, proto zde může být i mnoho nepřesností, které nemusí externí audit odhalit. Externí audit také nezná tak podrobně jako audit interní společnost, kterou prověřuje, a proto bývá spojen i s riziky, které neodhalí.

Míru kreativity by měl snižovat jak interní či externí audit, stát, popř. ratingové agentury. Ale ani to není zárukou pro tvorbu poctivého a věrného obrazu účetnictví a tím i tvorbou správného daňového základu. Na interní audit můžou být kladeny tlaky z vedení společnosti a externí audit se dá lehce a snadno vyměnit za jiný, více spolupracující. Ratingové agentury si též platí firma a stát může být ovlivněn lobbistickými skupinami a veřejným míněním. Navíc si stát určitě nepřeje problémy ve velkých společnostech, a proto jim může i ustupovat.

3.7.3 Forezní audit

V České republice je forezní audit prozatím opomíjené téma. Forezní audit, tedy vyšetřování podvodného jednání činností forezních auditorů se česká literatura příliš nezabývá. Vznikl jako samostatná disciplína v rámci auditu interního, jenž se specializuje výhradně na boj s podvodným jednáním. Pojem forezní audit obsahuje také forezní vyšetřování a forezní šetření, kdy tato spojení jsou považována za činnost forezních auditorů.

Rosen (2011) doplňuje, že výraz forezní audit nicméně vytváří problém, zda práce forezního vyšetřovatele zahrnuje i audit. V Americe se používají i jiné výrazy, které umožňují lépe rozlišit mezi auditorem a forezním šetření. Spojení „forezní analýza“ nebo „forezní šetření“ jsou jasnější.

Forezní audit si klienti najímají, když potřebují jejich specializovanou odbornost při vyšetření podvodu s posouzením všech jeho důsledků. Tento druh auditu může mít různé podoby – hospodářské trestné činy, riziko korupce, praní špinavých peněz

či vyhledávání a vymáhání majetku. Auditori poskytují podporu v soudním řízení jako soudní znalci a podílejí se na řešení sporů.

Forenzní vyšetřovatelé se organizují prostřednictvím ACFE⁵, která má pobočky ve více než 30 zemích a 55 tisíc členů. V České republice má AFCE přes 40 členů. Pobočky jsou po celém světě zakládány proto, aby si forenzní vyšetřovatelé mohli vyměňovat podněty, asociace jejich prostřednictvím poskytuje členům i ostatním forenzním odborníkům podporu, zajišťuje školení a šíří osvětu o problematice podvodů v celé podnikatelské obci (Rosen, 2011).

Forenzní audit spadá do kategorie ověřování ekonomických informací v takovém rozsahu, jenž je stanoven smlouvou mezi externím vyšetřovatelem a klientem. Tato smlouva nemá žádnou zákonnou úpravu a audit je veden na základě konkrétních požadavků klienta. Rosen (2011) dodává, že pojmu „forenzní audit“ budeme lépe rozumět, až ještě vzroste počet forenzních vyšetřovatelů dodržující jeden všeobecný standard.

3.7.4 E-audit

V odborné literatuře existuje celá řada definic pojmu e-audit, které se od sebe liší v některých technických aspektech. V nejobecnější rovině lze e-audit definovat jako *„proces ověřování a kontroly účetních záznamů, včetně ověřování jejich původu a pravosti, provedený za využití elektronických prostředků a dále jako analýzu dat, jejich vyhodnocení a kontrolní metody, provedené prostřednictvím nástrojů výpočetní techniky“* (Jarešová a Žežulka, 2012). Moravec a Žežulka (2012) dále tuto definici rozšiřují jako *„E-audit představuje proces, při kterém správce daně prostřednictvím informačních technologií shromažďuje, zpracovává a kontroluje daňově relevantní data, za účelem zjištění nebo prověření daňového základu nebo jiných okolností rozhodných pro správné stanovení daně u daňového subjektu nebo množiny daňových subjektů. Součástí e-auditů je také analýza podnikových a účetních informačních systémů z hlediska jejich rizikovitosti a jejich výstupů“*.

Pojem e-audit představuje proces hodnocení, kdy hodnotitel využívá pro hodnocení prostředků informační technologie.

⁵ Association of Certified Fraud Examiners (Asociace certifikovaných vyšetřovatelů podvodů)

Různé pohledy na definici e-auditů se odrážejí rovněž v obsahovém vymezení pojmu e-audit. Většina odborných pramenů se shoduje na třech základních složkách e-auditů:

- E-commerce (elektronické obchodní transakce)
- ERP System mapping (mapování podnikových informačních systémů)
- EDP Audit (kontrola elektronických obchodních dat), (Jarešová a Žežulka, 2012).

Jako vnější důvody pro zavedení e-auditů je reakce na vývoj informačních technologií, reakce na vývoj podnikového a účetního software a vývoj e-commerce. Z vnitřních důvodů se jedná o zvýšení efektivity daňových kontrol ve vztahu k délce prováděné daňové kontroly a s tím související zajištění odpovídající periodicity kontrol, především u velkých daňových subjektů a snaha o zkvalitnění daňového řízení. Provádění kontroly by mělo prověřit všechny účetní záznamy, účetní a daňové doklady, které daňový subjekt doložil. Splnění tohoto požadavku však v praxi často reálné není, a to především u velkých daňových subjektů.

Příkladem může být daňový subjekt, který např. disponuje za jedno zdaňovací období následujícími doklady:

- obrat 873 miliónů Kč,
- účetní deník v rozsahu 451 tisíc řádků,
- 87 tisíc faktur vydaných,
- 145 tisíc faktur přijatých,
- 850 tisíc výdajových pokladních dokladů,
- 143 tisíc příjmových pokladních dokladů,
- více než 10 tisíc vnitřních účetních dokladů.

Toto velké množství dokladů není možné fyzicky zkontrolovat, aniž by došlo k překročení lhůty pro ukončení daňové kontroly, které vyplývá z daňového řádu. Z tohoto důvodu jsou v praxi tyto doklady a účetní záznamy kontrolovány pouze namátkově a tím vzniká riziko neodhalení chyby či záměrného podvodu. Zavedení e-auditů je nahrazením fáze fyzické kontroly elektronickou kontrolou, kdy s využitím software je umožněn výběr rizikových účetních případů a „problematických“ daňových

dokladů. Elektronická daňová kontrola se provádí software IDEA, který je produktem společnosti CaseWare International Inc.

Software IDEA:

- umožňuje import a analýzu účetních dat,
- importuje řadu formátů (xls, xml, dbf, txt, csv, tsv, wk3, html, pdf),
- dokáže zpracovat soubor o velikosti do 4 miliónů řádků, obsahuje řadu analytických funkcí (sumarizace, stratifikace, vyhledávání duplicit, vyhledávání mezer, propojování souborů dle klíčových polí, Benfordův zákon⁶), (Moravec a Žežulka, 2012).

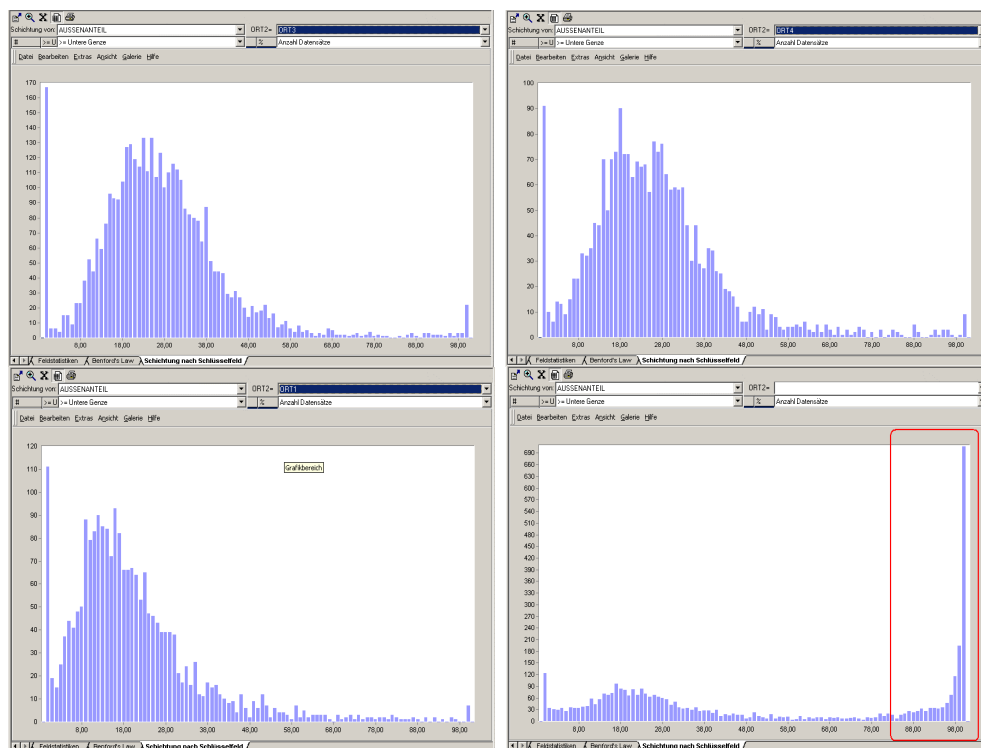
Předpoklady k provedení elektronické daňové kontroly prostřednictvím software IDEA:

- existence účetnictví (nelze použít pro daňovou evidenci),
- elektronická forma účetnictví,
- velký rozsah účetnictví (efektivita elektronické daňové kontroly roste s rozsahem účetnictví),
- technická možnost exportu elektronické formy účetnictví do formátů, který analytický software dokáže importovat).

Následující obrázek poukazuje na srovnání tržeb čtyř kontrolovaných restaurací v určitém časovém období za pomoci software IDEA. První tři restaurace mají denní tržby vyrovnané, ale čtvrtá restaurace při této analýze nevykazuje z hlediska pravděpodobnosti normální rozdělení. Z této analýzy vyplývá, že zřejmě došlo k použití kreativního účetnictví za účelem vyrovnání schodku pokladní hotovosti, jenž vznikl z předchozího krácení tržeb, což bývá u restaurací, které nedisponují elektronickými pokladnami častým jevem. Při použití této varianty kontroly na zmiňovaných restauracích byla okamžitě zjištěna tato nesrovnalost, kterou by pracovník daňové správy při použití fyzické kontroly stěží odhalil.

⁶ Benfordův zákon je matematický zákon, který říká, že v mnoha souborech přirozených dat (ale ne ve všech) čísla mnohem častěji začínají číslicí 1 než na jiné číslice. Zhruba 30 % čísel začíná jedničkou. Čím vyšší je počáteční číslice, tím se s menší pravděpodobností na začátku čísel objevuje.

Obrázek č. 8 – Kontrola daňové správy pomocí programu IDEA

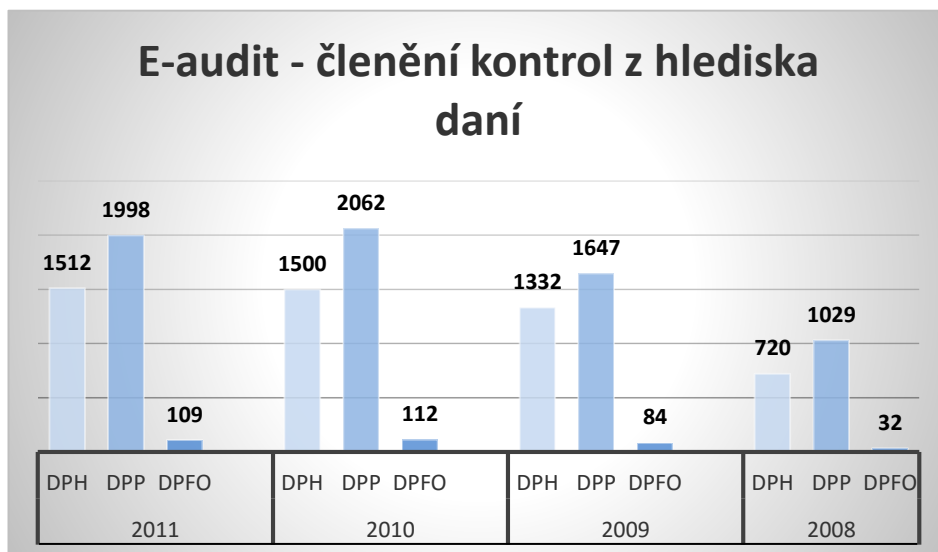
Zdroj: Moravec a Žezulka, 2012

Evropská unie prostřednictvím Evropské komise podporuje zavádění e-auditů do oblasti daňové správy v členských zemích. V roce 2003 vznikla pracovní skupina E-audit Group, jejichž základní cíl spočívá v podpoře v zavádění tohoto auditu v členských zemích, zlepšování informovanosti zemí a sjednocování postupů e-auditů v rámci celé EU. Většina členských zemí již dnes e-audit provádějí, nebo se na jeho zavedení připravují. Existují však rozdíly, které spočívají především v legislativní úpravě, úrovni provádění či používáním různých softwarových nástrojů.

Tato automatizace v oblasti elektronických daňových kontrol má své výhody, ale i nevýhody. Za výhody lze považovat zrychlení průběhu elektronické daňové kontroly, odstranění chybovosti a snížení rychlosti a chybovosti importu na znalosti uživatelů analytického software. Nevýhodou této automatizace jsou počáteční vyšší náklady při pořízení a to, že tuto automatizaci musí provádět odborníci z oboru informačních technologií. Zajisté nelze opominout i to, že při prozrazení algoritmu jednotlivých testů hrozí reálné nebezpečí obcházení ze strany daňových subjektů.

Následující graf uvádí členění kontrol z hlediska jednotlivých daní v rozmezí let 2008-2011.

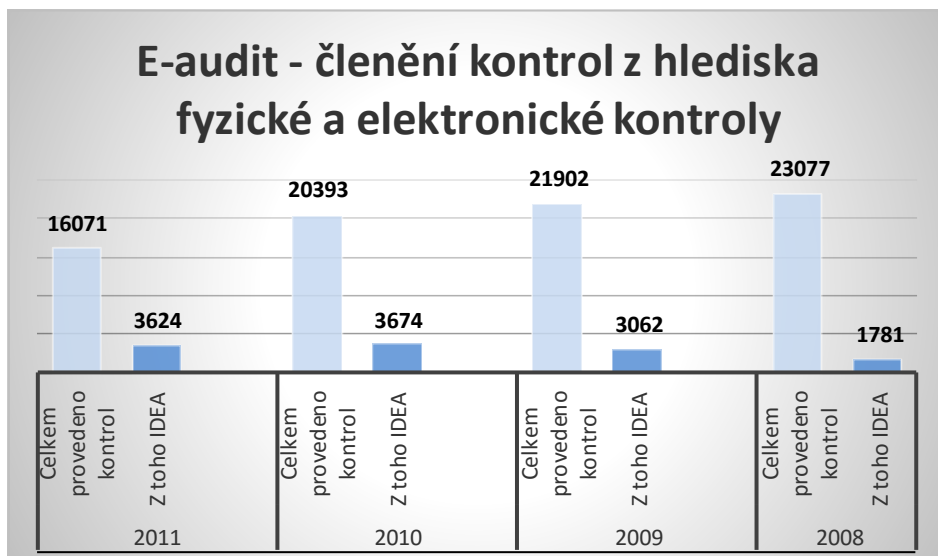
Graf č. 1 – E-audit – členění kontrol z hlediska daní

Zdroj: vlastní zpracování dle Jarešová a Žežulka, 2012

Nejvyšší počet provedených kontrol pomocí e-auditů je prováděn na dani z příjmů právnických osob, jedná se zejména o akciové společnosti a velké společnosti s ručením omezeným. Naopak nejméně elektronických kontrol je prováděno na dani z příjmů fyzických osob, jelikož se jedná o malé subjekty, u kterých by e-audit byl nemožný či neefektivní.

Graf č. 2 – E-audit – členění kontrol z hlediska fyzické a elektronické kontroly

Zdroj: vlastní zpracování dle Jarešová a Žežulka, 2012

Z grafu č. 6 je patrné, že počet provedených daňových kontrol, při kterých byl e-audit využit, každoročně stoupá. Mezi roky 2010 a 2011 došlo v absolutní hodnotě provedených

kontrol k mírnému poklesu, což bylo zapříčiněno snížením celkového počtu provedených kontrol.

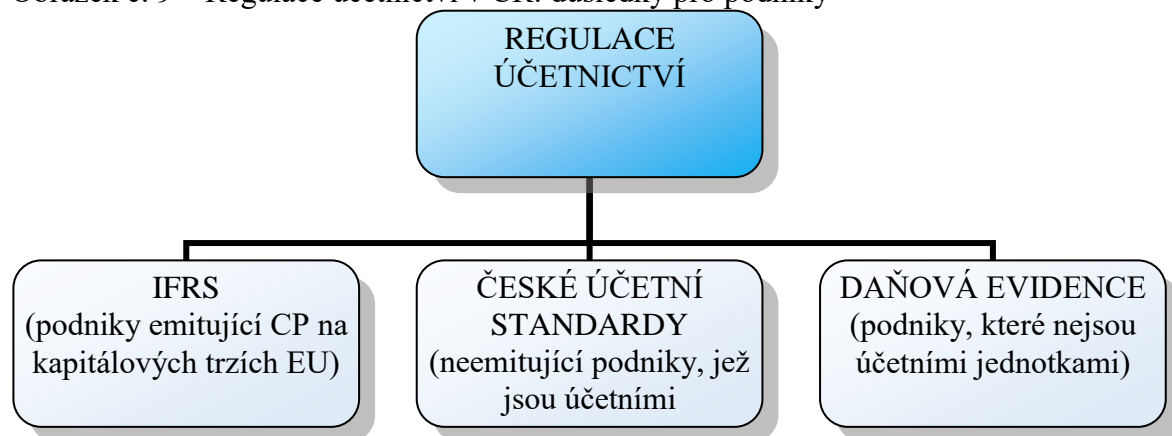
Elektronická daňová kontrola přináší usnadnění práce a eliminaci lidského faktoru, s jejím neustálým rozšiřováním bude snadnější odhalování podvodů v účetnictví subjektů.

3.8 Regulace účetnictví

Chceme-li porozumět účetním výkazům sestaveným podle národních požadavků té které země, musíme se nejdříve seznámit se způsobem regulace účetnictví v dané zemi, rozpoznat, v jakém prostředí funguje, zda a jak hluboce je její účetnictví svázáno (či deformováno) daňovými aspekty, a konečně proniknout do „národních účetních standardů“ dané země, které nám teprve umožní odkrýt pravý obsah vykazovaných položek (Kovanicová, 2004). Tento problém by měla vyřešit srovnatelnost účetních výkazů, ale současný stav je takový, že ani v Evropské unii nevládne harmonizace. To sebou přináší jistou řadu komplikací, nicméně Evropská unie se u členských zemí vyrovnala tak, že za srovnatelné považuje významnou charakteristiku, kterou je věrný a poctivý obraz.

Česká republika patří mezi ty země, v nichž je uplatňuje římské právo založené na zákonné úpravě. České účetnictví je řízeno ministerstvem financí, které provádí jeho regulaci prostřednictvím zákona o účetnictví a na něj navazujících prováděcích předpisů formou vyhlášek, jejichž ustanovení jsou dále rozpracována ve formě českých účetních standardů.

Obrázek č. 9 – Regulace účetnictví v ČR: důsledky pro podniky

Zdroj: vlastní zpracování podle Kovanicová, 2004

Obrázek č. 9 poukazuje na regulaci účetnictví v České republice, přičemž podnikům, které jsou obchodní společnostmi a které jsou emitenty cenných papírů registrovaných

na regulovaném trhu cenných papírů v členských státech Evropské unie, ukládá zákon povinnost vést a sestavovat individuální i konsolidované účetní závěrky podle Mezinárodních standardů finančního výkaznictví IFRS⁷.

Regulace finančního účetnictví se liší v různých státech světa a také v různém rozsahu. Nejčastější formou je regulace právní normou a regulace účetními standardy.

3.8.1 Regulace právní normou

Regulace je v pravomoci státního (nebo jemu na úroveň postaveného) orgánu. Ten vydává závazné účetní předpisy (nejčastěji ve formě zákona, popř. i jemu podřízených norem), které podnikatelským subjektům ukládají povinnosti a rovněž postihy za jejich neplnění. Regulace se může odvíjet buď od účetních výkazů nebo od běžného účetnictví (Kovanicová, 2004). Tato regulace se dále rozlišuje na primární regulaci účetního výkaznictví a primární regulaci běžného účetnictví.

Regulace právní normou je nepružná vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o poměrně zdoluhavý legislativní proces, kde platnost normy je vždy omezena hranicemi dané země, což vede ke skutečnosti, že účetní výkaznictví jednotlivých zemí není srovnatelné a je překážkou pro celosvětové sblížení účetnictví.

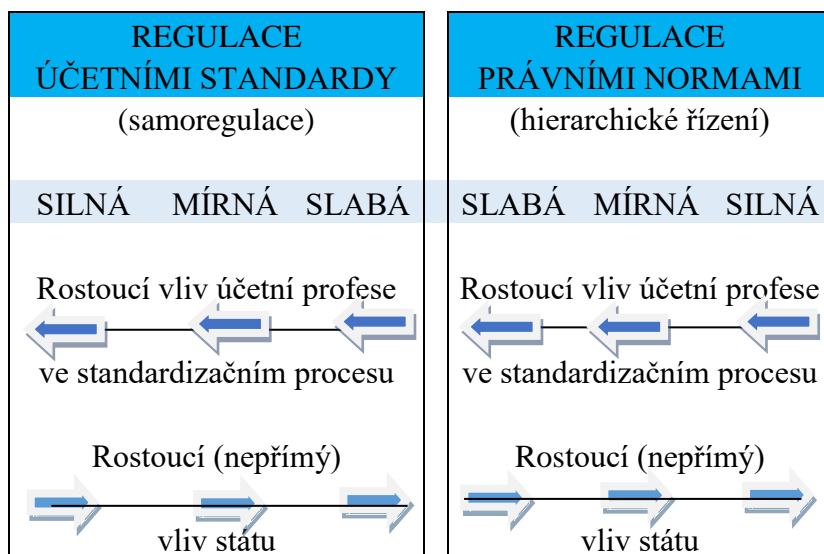
3.8.2 Regulace účetními standardy

V tomto případě účetní znalec při své práci dobrovolně dodržuje účetní standardy (uzance), jež představují soubor přijatých předpokladů (na nichž je koncipováno finanční účetnictví), uznávaných účetních zásad, metod doporučení, praxí ověřených postupů aj. (Kovanicová, 2004). Tento typ regulace je založený na zvykovém, precedenčním právu a hovoří se o něm jako o národních účetních standardech. Slovo národní se pak v dané zemi nahrazuje identifikací dané země (americké, britské, české, atp.).

Regulace právní normou a účetními standardy se může i kombinovat, ale předpokladem této kombinace je velmi dobrá spolupráce mezi státním orgánem pověřeným řízením účetnictví a profesními institucemi dané země.

⁷ International Financial Reporting Standards (Mezinárodní standardy účetního výkaznictví)

Obrázek č. 10 – Způsob a míra regulace účetnictví a jejich vliv na roli účetní profese

Zdroj: vlastní zpracování podle Kovanicové, 2004

3.9 Harmonizace účetnictví

Světová ekonomika již řadu desetiletí odbourává národní hranice – má stále více globální charakter. Stejný proces jako v ekonomice probíhá i v oblasti informačních systémů, které jsou významnou determinantou dalšího rozvoje celosvětové ekonomiky. Vyvstává naléhavá potřeba sjednotit informační systémy, urychlit komunikaci a zvýšit srovnatelnost a všeobecnou srozumitelnost a spolehlivost ekonomických informací. V centru zájmu se v rámci informačních systémů ocitá zejména harmonizace účetnictví (Dvořáková, 2008). Kovanicová (2003) dodává, že globální svět dneška klade mnohem vyšší cíle: setření rozdílů a vytvoření vpravdě jediného a tedy světového účetnictví. To rozhodně není úkol ani lehký, ani krátkodobě zvládnutelný. Bude vyžadovat hodně úsilí a dobré vůle nejen od těch, kteří se na tvorbě vpravdě světového účetnictví podílejí, tak od státních orgánů jednotlivých zemí, jejichž legislativa se tomu bude muset přizpůsobit.

Vzájemná neporovnatelnost účetních dat je dána rozdíly mezi jednotlivými národními úpravami účetnictví, které zapříčinil jejich odlišný historický a ekonomický vývoj. O odstranění těchto závažných rozdílů mezi národními účetními systémy formou harmonizace účetních zásad a řešení usilují odborníci celosvětově již řadu let (Hinke a Bártová, 2010).

Účetnictví v jednotlivých zemích přesto vykazuje existenci společných rysů:

- bilanční princip

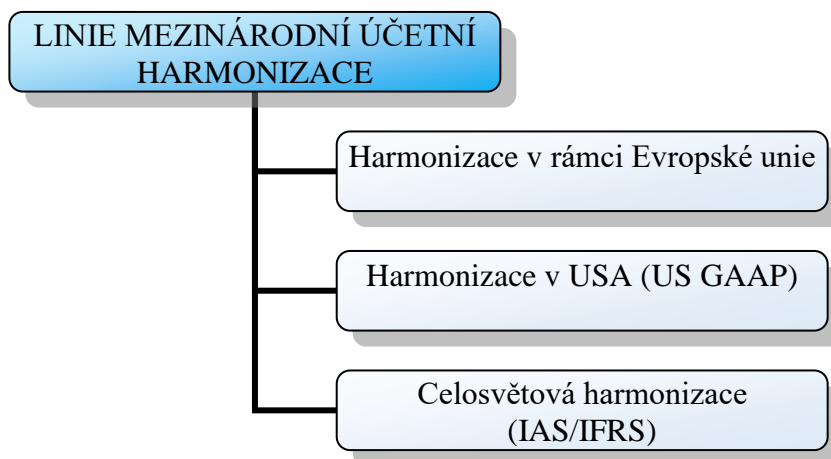
- vrcholové výstupy (rozvaha, výkaz zisku a ztrát, přehled o změnách peněžních toků, přehled o změnách vlastního kapitálu, příloha)
- průběh zachycování hospodářských operací
- finální zpracování (dodržování účetních zásad, dodržování metodiky a účetních předpisů; kontrola aktiv, dluhů, vlastního kapitálu, nákladů, výnosů a jejich správnému vykazování ve výkazech; zjištění konečných zůstatků účtů a jejich následný přenos do výkazů, atp.)

Naopak mezi základními rysy, jimž se od sebe odlišují, patří zejména:

- uživatelé finančních účetních výkazů
- míra regulace účetnictví
- vztah mezi účetnictvím a daněmi, vykazování daně ze zisku
- uplatňovaná opatrnost při vykazování hospodářského výsledku
- oceňování
- inflace a její zohlednění

V současné době existují tři linie mezinárodní účetní harmonizace.

Obrázek č. 11 – Linie mezinárodní účetní harmonizace

Zdroj: vlastní zpracování

3.9.1 Harmonizace v rámci Evropské unie

Již ve smlouvě o založení Evropského hospodářského společenství z roku 1957 se objevuje požadavek sjednocení právních, ekonomických a sociálních podmínek členských států. Tyto otázky jsou v rámci Evropské unie řešeny vydáváním tzv. direktiv

Evropské unie (Krupová, 2001). Čtvrtá, sedmá a osmá direktiva⁸, které se týkají harmonizace účetnictví, tvoří základ účetního kodexu Evropské unie.

- Čtvrtá direktiva byla přijata 25. července 1978 Radou Evropského společenství. Tato direktiva se týká požadavků Evropské unie na roční účetní výkazy společností.
- Sedmá direktiva byla přijata 13. června 1983 a týká se požadavků Evropské unie na konsolidované účetní výkazy.
- Osmá direktiva byla přijata 10. dubna 1984 a týká se požadavků Evropské unie na osoby, které mohou provádět audit účetních dokumentů (auditory), (Krupová, 2001).

I přestože členské země zavádějí do svých úprav tyto direktivy Evropské unie, jsou stále národní úpravy odlišné.

Krupová (2001) se vyjadřuje ke čtvrté direktivě jako k problému ve vztahu s kreativním účetnictvím - v textu není uvedena samostatná definice pojmů aktiva, dluhy, vlastní kapitál, náklady a výnosy. Direktiva uvádí pouze stručné požadavky na vykazování určitých položek účetních výkazů. Kovanicová (2003) dodává, že existuje řada problémů, které je třeba vymezit a řešit, mají-li se dosavadní výsledky udržet. Ukazuje se, že direktivy samy nemohou vést k pravému sjednocení účetního zpravodajství v zemích EU.

3.9.2 Harmonizace v USA (US GAAP)

Pro USA je charakteristické uplatňování zvykového práva. Již v r. 1934 byla pověřena nejvyšší burzovní instituce USA (Security and Exchange Commission – SEC), by stanovila účetní zásady, metody a formy sestavování účetních výkazů pro ty společnosti, jejichž akcie jsou registrovány na burze. SEC záhy delegovala tuto pravomoc na Výbor pro vydávání účetních standardů (Financial Accounting Standards Board – FASB), který je privátní, ale všeobecně uznávanou profesní organizací. Regulace je založena na zevšeobecňování postupů, jež praxe vyvinula a které byly praxí všeobecně akceptovány na základě (mnohdy tiché) dohody (Kovanicová, 2003). Tímto postupně vznikaly všeobecně uznávané účetní zásady – US GAAP⁹, které se považují

⁸ Dnes nazývané také jako směrnice.

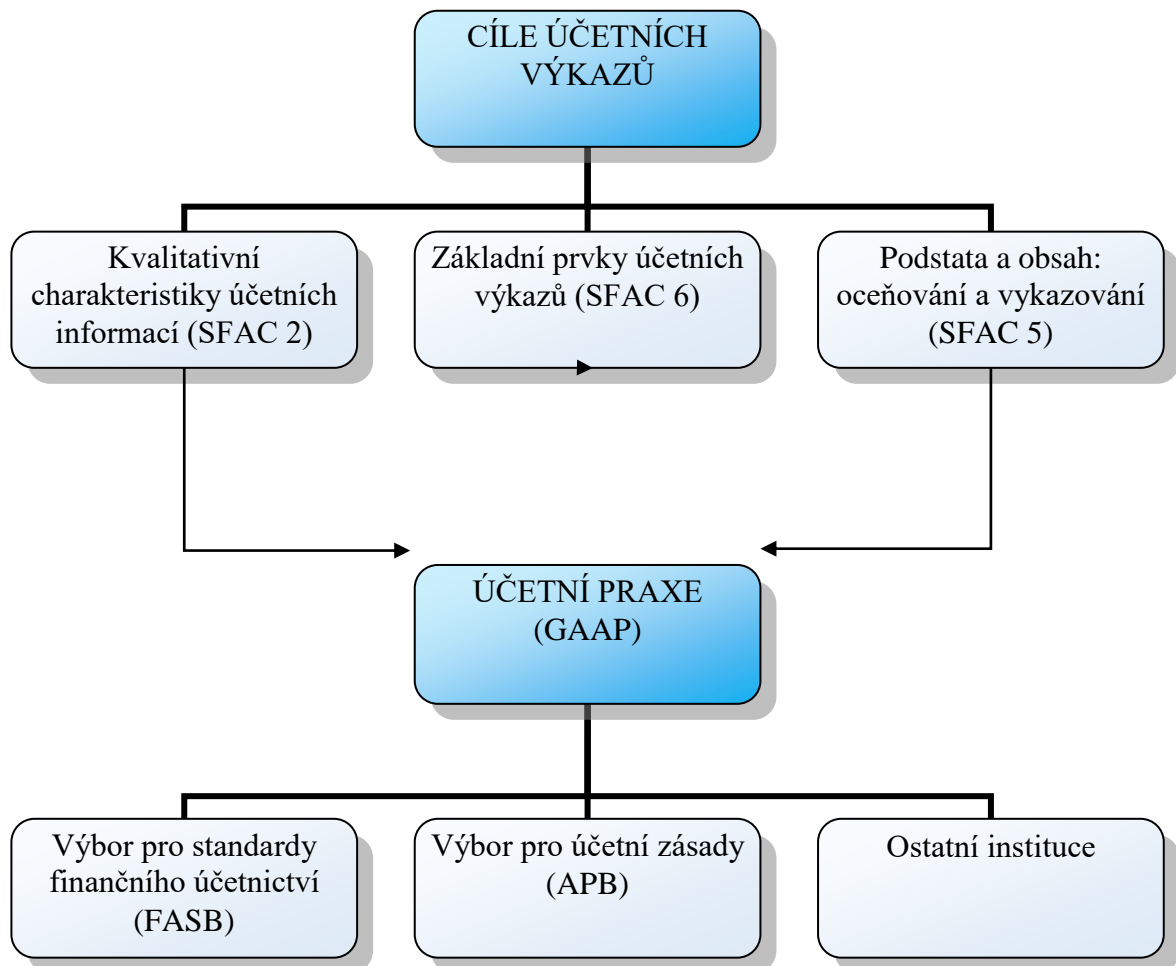
⁹ Generally Accepted Accounting Principles

za nepropracovanější soubor požadavků týkající se sestavování a zveřejňování účetních výkazů společností.

Ty představují ucelený systém národní regulace účetnictví, jenž není nikterak jednoduchý. Je totiž tvořen nejen samotnými standardy finančního účetnictví (dodnes jich bylo vydáno přes 140), ale celou řadou dalších materiálů (stanovisek, doporučení, interpretací aj.), které vydávají různé americké profesní instituce. Kvalita tohoto systému je natolik vysoká, že vyhovuje náročným požadavkům nejen newyorské burzy, ale všech světových burz (Kovanicová, 2004).

Koncepční rámec těchto standardů je základem výkazů finančního výkaznictví, který určuje jeho cíle, charakteristiky a základní prvky účetních výkazů, zásady vykazování a zveřejňování.

Obrázek č. 12 – Koncepční rámec GAAP

Zdroj: vlastní zpracování podle Kovanicové, 2004

3.9.3 Celosvětová harmonizace IAS/FRS

Mezinárodní účetní standardy začaly vznikat v sedmdesátých letech dvacátého století. Výbor pro tvorbu mezinárodních účetních standardů (IASC)¹⁰ byl založen v roce 1973, jako nezávislá soukromá profesní organizace na základě dohody profesních účetních institucí z Austrálie, Kanady, Německa, Japonska, Mexika, Nizozemí, Velké Británie, Irsko a USA (Dvořáková, 2008). Protože tento název nedostatečně zvýrazňuje, že se jedná o úpravu účetního výkaznictví, nikoli o úpravu účtování, budou novelizované a nově vytvořené standardy označovány jako Mezinárodní standardy finančního výkaznictví (International Financial Reporting Standards – IFRS), zatímco starší, dosud platné standardy jako IAS¹¹ (Kovanicová, 2003).

Tabulka č. 2 – Historie mezinárodních účetních standardů

Význam	Původně	Nyní
Instituce pro tvorbu mezinárodních účetních standardů	IASC	IASB
Název celého souboru standardů	IAS	IFRS
Jednotlivé standardy	IAS (1 - 41)	IAS (původní) IFRS (nová řada)

Zdroj: vlastní zpracování

Předností IAS/IFRS je zejména řešení jednotlivých problémových oblastí na bázi principů, nikoli na bázi stále se rozšiřujících detailních předpisů a doporučení (což je charakteristické pro US GAAP). Je pochopitelné, že mezinárodní standardy účetního výkaznictví nejsou jednou provždy stanovenou normou, ale že se musí vyvíjet souběžně s vývojem finančního řízení a světové ekonomiky vůbec. Některé dřívější standardy jsou proto průběžně revidovány, některé rušeny a nahrazovány jinými. Ani jejich současný počet nemůže být tudíž konečný (Kovanicová, 2005).

Standardy nejsou návodem, jak vést účetnictví. Jejich cílem je, aby byly dostatečně obecné a bylo je možno použít v globálním měřítku. Podobnou roli, jako v Evropě hrají standardy IAS/IFRS, ve Spojených státech amerických plní systém US GAAP. Existují

¹⁰ International Accounting Standards Committee

¹¹ International Accounting Standards – Mezinárodní účetní standardy

určité odlišnosti mezi US GAAP a IAS/IFRS, avšak oba systémy jsou postaveny na podobných principech.

Stávající situace v harmonizaci účetnictví Evropské unii i řada projektů, na nichž společně pracují zástupci IASB i FASB naznačuje, že Mezinárodní účetní standardy (IAS/IFRS) s největší pravděpodobností budou v následujících letech představovat hlavní směr vývoje harmonizace světového účetnictví.

3.9.4. Shrnutí mezinárodní harmonizace účetnictví

V posledních letech je patrný zvýšený zájem o úpravu účetní problematiky mezinárodními standardy účetního výkaznictví. Jako hlavní důvod je všeobecné zjištění, že mnohé národní úpravy nejsou v pokrytí příslušné problematiky zdaleka dokonalé a současně vyvstává na světovém trhu obecná potřeba plošné porovnatelnosti účetních výkazů společností. Na základě těchto skutečností začala vznikat, a stále ještě vzniká, nadnárodní úprava vykazování v podobě mezinárodních standardů účetního výkaznictví.

Mezinárodní standardy jsou dnes povinnou úpravou výkaznictví pro společnosti, jejichž akcie jsou obchodovatelné na burzách, a jsou též často vyžadovány nadnárodními mateřskými společnostmi či různými institucemi.

V současné době je také velmi aktuálním tématem proces konvergence mezinárodních standardů s US GAAP, který bude probíhat ještě řadu let. Odborníci z celého světa se snaží o dosažení jejich maximálního sjednocení za využití toho nejlepšího z obou úprav. IAS/IFRS jsou založeny na obecnější bázi proto, aby byly široce aplikovatelné. US GAAP jsou detailněji propracované a tím také použitelné na specifické oblasti.

3.10 Kreativní účetnictví a jeho aplikace v praxi

Velmi hrubé porušení pravidel US GAAP s použitím kreativní účetnictví je spojen největší skandál od krachu amerických kempeliček, a to krach americké energetické společnosti Enron.

3.10.1 Enron

Enron Corporation byla americká energetická společnost se sídlem ve městě Houston, ve státě Texas. Před vyhlášením bankrotu v lednu 2002 zaměstnávala přes 22 tisíc zaměstnanců a byla jedna z vedoucích světových společností podnikajících v oblasti dodávek elektřiny, zemního plynu a komunikací. Od 90. let její akcie zaznamenávaly stabilní, neustálý růst a Enron byl vzorem moderní silné a prestižní společnosti.

Na samém počátku nového milénia se svět dověděl šokující zprávu: mamutí plynárenský a elektrárenský gigant Enron, patřící mezi první desítku největších společností USA, zbankrotoval. Enron, s jehož akciemi se obchodovalo na newyorské burze, 29. listopadu 2001 zveřejnil, že od r. 1997 (tedy za 4 účetní období) zveličil zisk téměř o 600 miliónů dolarů a v rozvaze podvodně neuváděl přes 1 miliardu dolarů dluhů (Kovanicová, 2005).

Co bylo tedy příčinou největšího bankrotu v historii USA? Mládek (2005) uvádí:

- Falšování účetních knih a účetních výkazů
Úpravy účetních výkazů se prováděly několika způsoby. Nejběžnější praxí bylo, že přesouval své dluhy a ztráty na spřízněné partnerské společnosti se sídlem v daňových rájích, kde byly evidovány mimo účetnictví.
- Finanční transakce
Jednalo se o nekorektní finanční transakce a nakoupením velkého množství akcií dvou internetových společností. Proti pádu těchto akcií uzavřel v té době smlouvu se společností, která měla platit Enronu v případě, kdyby tyto akcie zaznamenaly pád. Součástí této dohody bylo, že pokud akcie padnou, Enron vykompenzuje vzniklou ztrátu tím, že jí dá část svých akcií (bez informovanosti akcionářů Enronu). Akcie internetových společností padly a rychlý pokles kurzu akcií Enronu způsobil, že Enron dlužil společnosti podstatně více akcií, aniž by to bylo zveřejněno.
- Audit
K prohloubení krize přispěla i skutečnost, že auditorská firma Arthur Andersen v roli externího auditora prováděla i audit interní. Tím ztratila schopnost kontroly, ale i možnost zaujmout stanovisko jako nezávislá třetí strana.

V roce 1995 to byl Kongres, který (přes veto prezidenta Clintona) schválil zákon Private Securities Litigation Reform Act of 1995. Tento zákon (tím, že radikálně omezil zodpovědnost auditora) je podle odborníků jako John C. Coffee Jr. (profesor práv na Columbia University a celostátně uznávaný expert na finanční zákon) hlavní příčinou významného vzrůstu případů selhání auditu. Jinak řečeno, pokud by si nemysleli, že jsou beztrestní, AA (a žádného jiného auditora) by nikdy nenapadlo napomáhat klientovi obcházet a porušovat pravidla US GAAP takovým hrubým způsobem, jako to dělal Enron. A to není vše. I přesto, že věděli, že porušují pravidla, jak Enron, tak partneři AA se domnívali, že už dlouho hrají „get of jail free“ karty (to jsou karty, které během hry Monopoly umožní hráčům dostat se z vězení bez trestu). Po dlouhá léta byli Enron a AA čínorodými a velkorysími politickými sponzory. Firmě Enron se podařilo obdarovat přes 60% všech senátorů a přes 50% všech členů kongresu. Během předvolebního boje v letech 1999-2000 se jí podařilo věnovat republikánům \$1.8 milionů, prezidentu Bushovi \$113 tisíc, a demokratům \$681 tisíc (firma Andersen se také nemá za co stydět). Věnovala republikánům \$1 milion, prezidentu Bushovi \$146 tisíc a demokratům \$414 tisíc), (Mládek, 2002).

Na začátku roku 2001 auditori z Arthur Andersen tvrdili, že neobjevili žádný problém v účetnictví Enronu. Později ovšem přiznali, že zde docházelo k významným úpravám výnosů. Společnost Arthur Andersen patřila do tzv. velké pětky největších auditorských firem. Díky svému působení v Enronu však ztratila důvěryhodnost a když na ní byla uvalena žaloba, ztráta všech klientů a následný zánik společnosti byl nevyhnutelný.

Bankrot byl vyhlášen 2. 12. 2001, jeho důvodem byla ztráta důvěry investorů, zákazníků i obchodních partnerů a společnost skončila v likvidaci. Na Enron bylo podáno velké množství žalob. Jeho hlavní představitelé byli vesměs pravomocně odsouzeni. Výkonný ředitel Jeffrey Skilling, který byl do této funkce jmenován 12. 2. 2001, byl odsouzen na 24 let a 4 měsíce. Na svou funkci rezignoval 14. 8. 2001, tedy již po šesti měsících svého působení. Jako oficiální důvod uvedl čistě osobní důvody. Rezignací Jeffreyho Skillinga začal kolaps společnosti. Do funkce poté znovu nastoupil zakladatel a od roku 1986 do nástupu Skillinga výkonný ředitel společnosti Kenneth Lay. Ten byl odsouzen dokonce na 45 let, v roce 2006 zemřel na infarkt.

Krach firmy Enron je největší skandál od krachu řady amerických kempeliček na konci osmdesátých let minulého století. Ovšem z hlediska účetní profese je to největší

událost od roku 1929. Krach Enronu je prvním příkladem, že se tato firma položila jenom proto, že hrubým způsobem porušovala pravidla US GAAP a lhala svým zaměstnancům a investorům. Jedná se zde o krizi účetní profese, firemní účetní lhali a podváděli, aby vyhověli ambicím svých šéfů a auditoři tolerovali a napomáhali přáním bohatého klienta.

Společnost Enron není však jedinou, která falšovala účetní výkazy. Mezi další zahraniční firmy, které poznamenaly účetní skandály, patří i XEROX, World Com, Cendant Corporation, Polly Peck International, OLYMPUS, Parmalat, Ahold a mnoho dalších.

3.10.2 Sazka, a.s.

Sazka vznikla v roce 1956 a od roku 1957 provozovala loterii Sportka. V roce 1993 se transformovala na akciovou společnost. Jejími akcionáři jsou občanská sdružení, která působí v oblasti tělovýchovy a sportu (Český svaz tělesné výchovy, Česká obec sokolská, Česká asociace Sport pro všechny, Autoklub České republiky, Sdružení sportovních svazů České republiky, Český olympijský výbor, Český střelecký svaz, Asociace tělovýchovných jednot a sportovních klubů České republiky a Orel o. s.).

Za konkurzem stojí megalomanské nezodpovědné plány předsedy představenstva JUDr. Aleše Hušáka¹² a nezodpovědné chování sportovních svazů. Společnost se významně zadlužila kvůli stavbě Sazka Areny, otevřené roku 2004 (od roku 2008 O2 Arena), která si však nebyla schopna na své pořizovací náklady sama vydělat.

Společnost se však nesnažila udělat pro svou záchranu vše, aby odvrátila krach a v roce 2010 vyplatila 234,8 mil. Kč jako zálohu na odvod části výtěžku za rok 2008, přičemž na konci roku 2010 již neměla peníze na splácení bankovních půjček a tím se zvýšily úroky na 20 – 29%. V druhé půli roku 2010 začalo hospodaření společnosti záviset na krátkodobých půjčkách. Koncem roku 2010 pohledávky od Raiffeisenbank

¹² Aleš Hušák (27. 7. 1957, Trutnov) je český právník a manažer, který působil jako generální ředitel společnosti Sazka v letech 1995-2011. Vystudoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy a poté od roku 1986 pracoval v podniku Restaurací a jídelen na Praze 4. Později působil ve Státní bance československé a počátkem 90. let 20. století jako obchodní ředitel Výstaviště Praha. V roce 1994 se stal členem představenstva a v roce 1995 ředitelem největší firmy podnikající v Česku v oblasti hazardu - SAZKA a.s.

a Komerční banky v celkové hodnotě 1,5 miliardy korun skoupil podnikatel Radovan Vítek¹³ a stal se tak největším věřitelem Sazky.

Z výroku auditorské společnosti za rok 2009¹⁴ vyplývá, že: Aniž bychom vyjadřovali výrok s výhradou, upozorňujeme na skutečnost uvedenou v bodě 4 přílohy. Bankovní úvěry v objemu 1 200 mil. Kč byly splatné během prvního čtvrtletí roku 2010 a 450 mil. Kč během druhého čtvrtletí roku 2010, přičemž společnost nedisponovala dostatečnými likvidními zdroji, jež by mohly zabezpečit splacení veškerých bankovních úvěrů v těchto termínech. Společnost se svými věřitelskými bankami sjednává nový model „klubového financování“ a do doby zahájení tohoto nového modelu financování jsou stávající úvěrové linky prodlužovány vždy pouze na období jednoho měsíce, resp. týdne. Schopnost společnosti pokračovat v činnosti je tak do značné míry závislá na úspěšnosti těchto jednání. Do data vydání tohoto výroku nebyla jednání s bankami ukončena. A to byl poslední výrok bez výhrad.

Výrok auditorské společnosti za rok 2010¹⁵ stanovuje již verdikt s výhradou: Během roku 2010 nedošlo k dohodě mezi společností SAZKA, a.s. a financujícími bankami ohledně refinancování krátkodobých bankovních úvěrů. Stalo se tak nepravděpodobné, že SAZKA, a.s. bude schopna dostát svým splatným závazkům v době jejich splatnosti, což v konečném důsledku vyústilo ve zjištění úpadku společnosti dne 29. března 2011.

Management Sazky a rovněž i jeho věřitelé požadovali řešení úpadku reorganizací. Management byl přesvědčen, že princip nepřetržitého trvání účetní jednotky nebyl porušen a účetní jednotka může být sestavena na základě koncepčního rámce IFRS.

Aleši Hušákovi se dařilo až do roku 2011 posílat svazům peníze, aby mu zůstaly věrné. Sportovní svazy se nechovaly jako řádný akcionář a jejich představitelé nemaximalizovali dlouhodobý užitek členů svazů, nýbrž svůj. Sazka má již nového vlastníka a svazy byly za své počínání potrestány ztrátou vlastnictví Sazky bez náhrady.

¹³ Radovan Vítek (22. 1. 1971, Brno) je český podnikatel, selfmademan, který především přes mateřskou společnost Czech Property Investments a její dceřinou skupinu CPI Group, vybudoval realitní impérium. Patří mezi nejbohatší Čechy, hodnota jím ovládaného majetku se pohybuje pravděpodobně okolo 55 miliard korun, podle časopisu Týden byl v roce 2010 na 7. místě v žebříčku 111 českých a slovenských miliardářů.

¹⁴ *Veřejný rejstřík a sbírka listin: Výrok auditora 2009* [online]. In: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2015-08-10]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=16401463>

¹⁵ *Veřejný rejstřík a sbírka listin: Výroční zpráva 2010* [online]. In: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2015-08-10].

Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=16401437&subjektId=708523&spis=79471>

Sazka je příkladem toho, že vlastník nevykonával žádnou kontrolu a do vedení se dostali lidé, kterým šlo pouze o svůj vlastní prospěch. Aby mohli nadále existovat, došlo k úpravě odlivu cash flow na úkor svazů ve prospěch splácení dluhů. Společnost nahrazovala staré úvěry novými a její dluhy meziročně rostly.

Jak je zde patrné, pro kreativní účetnictví nemusíme chodit daleko do světa. I české firmy aplikují tuto hru s čísly a Sazka není zdaleka jediná. S použitím kreativního účetnictví je např. spojována Skanska, ČD Cargo (holding Českých drah), MPSV a v současné době se spekuluje, že ho použil ČEZ a Telefónica ČR. Ti oznámili, že za 1. pololetí roku 2015 dramaticky klesly jejich příjmy téměř o polovinu.

4 Praktická část

4.1 Případová studie manipulace účetních výkazů

Nejčastějším motivem v podmínkách české účetní legislativy je snaha manipulovat s účetními výkazy s cílem minimalizace zisku, a tím krátit daň z příjmů či daň z přidané hodnoty. Další motiv účetních jednotek je zcela opačný. Jedná se o snahu vylepšit firmu navenek tak, aby byla reprezentativnější a vykazovala se v lepším světle, než tomu ve skutečnosti je. Účetní výkazy, které mají odrážet veškerý věrný a poctivý obraz účetnictví jsou z těchto důvodů zmanipulovány do podoby, jak si přejí jejich tvůrci v závislosti na jejich zájmech.

Manipulace účetních výkazů v rámci české účetní legislativy se člení na tři stupně v závislosti na závažnost manipulace a jejich následných postihů podle Zákona o účetnictví č. 563/1991 Sb. a Trestního zákoníku č. 40/2009 Sb.

4.1.1 Manipulace účetních výkazů prvního stupně

Tento nejnižší stupeň manipulace představuje praktiky použití kreativního účetnictví v rámci Zákona o účetnictví č. 563/1991 Sb., prováděcích vyhlášek MF a Českých účetních standardů, které nepředstavuje narušení věrného a poctivého obrazu účetnictví. Tyto praktiky jsou v souladu s právními předpisy a nepředstavují narušení výkazů za nezákonné, ale s nadsázkou by se dalo hovořit o tom, že mohou být i přínosné. Tvůrci této kreativity přesně vědí, jak uvést výkazy do podoby, kterou si představují. Použití metod odepisování dlouhodobého majetku, oceňování aktiv, opravných položek, tvorby rezerv, či správné načasování nedokončené výroby jim může výrazně pomoci ovlivnit účetní výkazy do podoby, která může být i přínosem pro danou účetní jednotku. Může pomoci při realizaci nového úvěru, který byl bez použití této kreativity nedosažitelný či snižovat výkyvy mezi jednotlivými zdaňovacími obdobími, které externí i interní uživatelé mohou velmi ovlivňovat v posuzování společnosti.

Níže uvedené metody prvního stupně kreativního účetnictví zahrnují vybrané metody jednotlivých položek účetních výkazů.

Základní kapitál

Jednou z praktik, jak zvýšit hodnotu společnosti je fiktivní zvýšení základního kapitálu, který se považuje za externí zdroj, neboť nebyl vytvořen vlastní činností firmy. Nejčastější metodou jsou nesplacené vklady společníků, které jsou následně vázány na upsaný základní kapitál v řádu několika let. Zákon o obchodních korporacích č. 90/2012 Sb. v § 344 odstavce 1 sice stanovuje, že akcionář splatí emisní kurs jím upsaných akcií v době určené ve stanovách nebo v rozhodnutí valné hromady o zvýšení základního kapitálu, nejpozději však do 1 roku ode dne vzniku společnosti nebo od účinnosti zvýšení základního kapitálu. Zároveň však stanovil, jak tuto cestu obejít v následujícím § 345 a to tím, že je-li akcionář s plněním vkladové povinnosti nebo její části v prodlení, vyzve jej představenstvo, aby ji splnil v dodatečně lhůtě, kterou určí stanovy společnosti, jinak ve lhůtě do 60 dnů ode dne doručení výzvy. Stanovy však mohou určit i podstatně delší dobu než je zákonem stanoveno oněch 60 dní. Jak dlouhá tato doba může být, je prozatím nezodpovězenou otázkou. Toto opatření se povětšinou používá v krátkodobých případech, kdy je potřeba navenek vylepšit firmu jako důvěryhodnější či stabilnější než ve skutečnosti je.

I když tento druh tzv. vylepšení firmy se používá spíše v krátkodobých případech, je zde uveden příklad, kdy tato fiktivní manipulace se zvýšením základního kapitálu je trvalá záležitost.

Tabulka č. 3 – Interní doklad na zúčtování zvýšení kapitálu

Popis operace	Částka	MD	D
Zúčtování poskytnuté půjčky proti upsanému základnímu kapitálu (půjčka za placení úpisu)	1 000 000,00	479	353
Pohledávka za upsaný základní kapitál	1 000 000,00	353	419
Převod půjčky na ostatní závazek vůči společníkovi	1 000 000,00	365	479
Převod zpět na půjčku proti pohledávce za společníkem	1 000 000,00	479	355
Zúčtování pohledávky společníka proti závazku společníka	1 000 000,00	355	365
Zvýšení základního kapitálu a zápis do obchodního rejstříku	1 000 000,00	419	411

Zdroj: vlastní zpracování

Tímto interním dokladem byl navýšen trvale základní kapitál na konečnou sumu 1 200 000 Kč, kterým disponuje doposud.

Majetek

Majetek společnosti a s tím související odpisování je jedním z největších používaných praktik manipulace s účetními výkazy. Ačkoli zákon o daních z příjmů č. 582/1992 Sb. v § 26 odstavce 5 uvádí, že odpisování lze zahájit po uvedení pořizované věci do stavu způsobilému obvyklému užívání, kterým se rozumí dokončení věci a splnění technických funkcí a povinností stanovených zvláštními právními předpisy pro užívání, společnosti oddalují odpisování na základě posunutí okamžiku zařazení majetku do užívání. Naopak jiní kreativci s cílem optimalizovat výsledek hospodaření zařazují majetek do užívání předčasně. Jedná se pak o krácení daně prostřednictvím neoprávněných daňových odpisů ve smyslu výše zmiňovaného zákona.

Jinou praktikou je vykazování drobného majetku, který by měl být proúčtován v momentě pořízení ihned do nákladů. Tento majetek je zařazen do dlouhodobého majetku a nákladově je pak rozdělen do více zdaňovacích období podle příslušného odpisového plánu. Tato skutečnost často bývá uvedena ve vnitropodnikových směrnících, kdy si účetní jednotka sama stanoví, od jaké vstupní ceny se bude považovat majetek za drobný či dlouhodobý. Nejen drobný majetek, ale i zahrnutí položek do pořizovací ceny, které tam nepatří např. (správní režie, opravy a udržování či oběžný majetek ve vlastní režii) či neexistence opravných položek může neoprávněně navýšit hodnotu majetku.

Velmi častým řešením pro vykázání vylepšeného výsledku hospodaření a zvýšením aktiv je přerušení daňového odpisování dlouhodobého majetku. Jde zde o legální cestu kreativity podle § 8 zákona o daních z příjmů č. 582/1992 Sb., který uvádí, že odpisy pro účely zákona není poplatník povinen uplatnit, přitom odpisování lze i přerušit. Z praxe vyplývá, že tato metoda je jednou z nejčastějších praktik zejména pak u malých a středních firem. Není časově náročná na upravení hospodářského výsledku, nevyžaduje vyšší odbornost, která je spojena s jinými praktikami a je v souladu se zákonem. Následující tabulka č. 4 představuje společnost s ručením omezeným a její aktiva, kdy rovnoměrně odepisuje dlouhodobý majetek. Tabulka č. 5 uvádí aktiva téže společnosti, pokud by v jednom zdaňovacím období přerušila roční odpisy, které činí 548 tisíc Kč.

Tabulka č. 4 – Aktiva při použití odpisování dlouhodobého majetku

označ.	AKTIVA	řádek	Brutto	Korekce	Netto
	AKTIVA CELKEM	1	19 920	-5 134	14 786
A.	Pohledávky za upsaný ZK	2			
B.	Dlouhodobý majetek	3	19 150	-5 134	14 016
B. I.	Dlouhodobý nehmotný majetek	4			
B. II.	Dlouhodobý hmotný majetek	5	19 150	-5 134	14 016
B. III.	Dlouhodobý finanční majetek	6			
C.	Oběžná aktiva	7	769	0	769
C. I.	Zásoby	8			
C. II.	Dlouhodobé pohledávky	9			
C. III.	Krátkodobé pohledávky	10	249		249
C. IV.	Krátkodobý finanční majetek	11	520		520
D. I.	Časové rozlišení	12	1		1

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 5 – Aktiva při přerušení odpisování dlouhodobého majetku

označ.	AKTIVA	řádek	Brutto	Korekce	Netto
	AKTIVA CELKEM	1	19 920	-4 586	15 334
A.	Pohledávky za upsaný ZK	2			
B.	Dlouhodobý majetek	3	19 150	-4 586	14 564
B. I.	Dlouhodobý nehmotný majetek	4			
B. II.	Dlouhodobý hmotný majetek	5	19 150	-4 586	14 564
B. III.	Dlouhodobý finanční majetek	6			
C.	Oběžná aktiva	7	769	0	769
C. I.	Zásoby	8			
C. II.	Dlouhodobé pohledávky	9			
C. III.	Krátkodobé pohledávky	10	249		249
C. IV.	Krátkodobý finanční majetek	11	520		520
D. I.	Časové rozlišení	12	1		1

Zdroj: vlastní zpracování

Jak již bylo uvedeno, daňové odpisy za jedno zdaňovací období činily 548 tisíc Kč. Při přerušení odpisování majetku se snížila korekce (oprávky 081 a 082) a tím o výše zmiňovanou hodnotu vzrostla netto aktiva a zároveň se o ni zvýšil výsledek hospodaření, protože nebyly nákladově odpisy zúčtovány (odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku 551).

Pohledávky

Podnikání sebou nese určitá rizika a jedním z nich je neplacení faktur, a proto by každá účetní jednotka měla mít zajištění plateb a jejich vymahatelnost na vysoké úrovni. I přes všechna možná opatření se může stát, že se odběratel dostane do platební neschopnosti a není schopen svému závazku dostát. Zde pak vzniká zásadní problém společností, které nevytvářejí opravné položky k nedobytným pohledávkám či naopak tvoří opravné položky k pohledávkám, které nedobytné nejsou. První případ pak firmu navenek vylepšuje, druhý pak vědomě optimalizuje. Pojem „vymahatelnost pohledávky“ je však velice složitý a diskutabilní, i promlčená pohledávka může být vymožena či dobrovolně, byť s delším časovým horizontem splněna.

V následující tabulce č. 6 jsou uvedeny operace zúčtování opravné položky v případě, že část faktury byla splacena a zbytek je nevymahatelný. Tabulka č. 7 uvádí skutečnosti vlivu na výsledek hospodaření, který v běžném období ovlivnil o zisk v celkové hodnotě vystavené faktury a v obdobím následujícím naopak vykázal ztrátu o vytvořenou opravnou položku korekcí v podobě částečně nesplacené pohledávky.

Tabulka č. 6 – Zúčtování opravné položky k nedobytné pohledávce

Popis operace	Částka v (Kč)	MD	D
Vystavená faktura za prodej vlastních výrobků	1 135 000	311	601
Částečná úhrada faktury	135 000	221	311
Vytvoření účetní opravné položky	1 000 000	559	391

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 7 – Srovnání zdaňovacích období s vlivem vytvoření opravné položky

Období běžné		Období následné	
ROZVAHA		ROZVAHA	
AKTIVA	PASIVA	AKTIVA	PASIVA
1 135 000 (311)	1 135 000 (431)	-1 000 000 (391)	-1 000 000 (431)
VÝKAZ ZISKU A ZTRÁT		VÝKAZ ZISKU A ZTRÁT	
ZISK	VÝNOSY	NÁKLADY	ZTRÁTA
1 135 000	1 135 000 (601)	1 000 000 (559)	1 000 000

Zdroj: vlastní zpracování

Zásoby

Jednou z variant je změna struktury rozvahy a výkazu zisku a ztrát společnosti pomocí manipulace s výší zásob pomocí cirkulační neboli kruhové transakce za účelem vylepšení finančních ukazatelů jedné či několika zúčastněných stran. Příkladem této transakce jsou dvě společnosti, které si v daný okamžik odprodají své zásoby v prodejní ceně s marží s vykázáním zisku.

Další metodou je parkovací transakce, která se vymezuje jako prodej a zpětný odkup zásob. Jedná se o tzv. zaparkování dlouhodobě neprodejných zásob do cizí rozvahy v hospodářském roce, v kterém by bylo možné neprodejné zásoby odhalit (např. ve zprávě auditora) na danou kritickou dobu (probíhající audit). Toto zaparkování je pak auditorskou společností považováno za běžný prodej zásob, neboť o zpětném odkupu není spravena.

Tabulka č. 8 – Parkovací transakce u zásob

Stav zásob před zaparkováním		Stav zásob po zaparkování	
Zásoby	1 500 000	Zásoby	500 000
Peníze	1 500 000	Peníze	500 000
Náklady	0	Náklady	1 000 000
Výnosy	0	Výnosy	1 000 000

Zdroj: vlastní zpracování

V následující tabulce č. 8 je uveden příklad zaparkování neprodejných zásob u společnosti, která si tyto zásoby převede do rozvahy jiné společnosti v celkové hodnotě 1 000 000 Kč. Touto manipulací se zvýší obrát stavu peněz, sníží obrát stavu zásob, avšak touto operací není ovlivněna výše aktiv a jakýkoli vliv na výsledek hospodaření. Společnost tímto vyjmutím zásob a jejich následným zaparkováním ukryla velký objem neprodejných zásob, jelikož nezohlednila opravnou položku korekcí.

Peníze

Nejčastější manipulací, která se týká zejména malých a středních firem, bývá dorovnání záporných zůstatků pokladny na konci měsíce vzniklé např. vyplácením cestovních náhrad, a to prostřednictvím vklady společníků. Záporné zůstatky vznikají na základě nepřiznaných tržeb a průčtováním nákladových položek, které se k nim vztahují.

Tabulka č. 9 – Příjmový podkladní doklad na vklad společníka v hotovosti

Popis operace	Částka v (Kč)	MD	D
Vklad společníka	50 000,00	211	365

Zdroj: vlastní zpracování

Závazky

Ačkoli manipulace se závazky (dluhy) je velmi častým jevem, v prvním stupni se vyskytuje nejčastěji pouze půjčkami a výpůjčkami na začátku účetního období a jejím následným vrácením na konci období či půjčkami přes konec období.

Tabulka č. 10 – Půjčky přes konec účetního období

Společnost A		Společnost B	
ROZVAHA		ROZVAHA	
AKTIVA	PASIVA	AKTIVA	PASIVA
1 500 000 (hotovost)		1 000 000 (hotovost)	
1 000 000 (pohledávky)	3 500 000 (dluhy)	1 000 000 (pohledávky)	4 000 000 (dluhy)
peněžní likvidita	43%	peněžní likvidita	25%
pohotová likvidita	71%	pohotová likvidita	50%
Společnost A (poskytující půjčku 1 000 000 Kč)		Společnost B (přijímající půjčku 1 000 000 Kč)	
ROZVAHA		ROZVAHA	
AKTIVA	PASIVA	AKTIVA	PASIVA
500 000 (hotovost)		2 000 000 (hotovost)	
2 000 000 (pohledávky)	3 500 000 (dluhy)	1 000 000 (pohledávky)	5 000 000 (dluhy)
peněžní likvidita	14%	peněžní likvidita	40%
pohotová likvidita	71%	pohotová likvidita	60%

Zdroj: vlastní zpracování

Z uvedeného výpočtu běžné a pohotové likvidity po poskytnutí půjčky ve výši 1 000 000 Kč je patrné, že se u společnosti B, která přijala půjčku od společnosti A, příznivěji vyvinuly obě likvidity, zatímco společnost A zaznamenala pokles u likvidity peněžní. Tyto půjčky jsou realizovány z důvodu vylepšení likvidity (např. pro společnost, která bude

žádat v následujícím období o úvěr). Proto tyto a podobné praktiky půjček jsou v mnoha státech zakázány legislativou.

Za nejnižší stupeň kreativity manipulace se závazky lze považovat vylepšení věkové struktury závazků uvedených v příloze účetní závěrky či neuvedení jejich existence vůbec.

Rezervy

Tvorba rezerv bývala jednou s nejžádanějších praktik optimalizace se snahou snížení zisku na konci zdaňovacího období nejčastěji vytvořením rezervy na opravy dlouhodobého hmotného majetku. Novelizací zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, která nabyla účinnosti k 1. 1. 2009, se zájem o tuto kreativní činnost výrazně omezil a to vsunutím odstavce 4 do § 7, jehož obsah stanovil, že ve zdaňovacím období je tvorba rezervy výdajem (nákladem) na dosažení, zajištění a udržení příjmů, pokud budou peněžní prostředky v plné výši rezervy připadající na jedno zdaňovací období převedeny na samostatný účet v bance se sídlem na území členského státu Evropské unie, který je veden v českých korunách nebo v eurech a je určen výhradně pro ukládání prostředků rezerv.

Tabulka č. 11 – Tvorba rezervy a její vliv na VH

Popis operace	Částka v (Kč)	MD	D
Tvorba zákonné rezervy	3 500 000	552	451
Převod prostředků z běžného bankovního účtu	3 500 000	261	221/1
Vklad prostředků na samostatný bankovní účet	3 500 000	221/2	261

VH před tvorbou rezervy	7 200 000
VH po tvorbě rezervy	3 700 000
DPPO před tvorbou rezervy	1 368 000
DPPO po tvorbě rezervy	703 000

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky č. 11 je patrné, že tvorbou rezervy ve výši 3 500 000 Kč byl snížen výsledek hospodaření o 665 000 Kč, a tudíž není pochybností, že tato praktika bývala velice rozšířená i za skutečnosti, že rezerva byla tvořena záměrně s cílem krácení daně v daném účetním období a čekání na skutečnost, že se jako nečerpaná rozpustí v účetním období,

v kterém by případně vyrovnala vzniklou ztrátu (vzniklou ještě kreativnějším způsobem daňové optimalizace).

Náklady a výnosy

Změna struktury výnosů a nákladů nemusí dopadat na výsledek hospodaření jako na celek, ale jejich struktura se může změnit a důsledkem může být rozdílnost ukazatelů finanční analýzy. Příkladem může být poskytování slev z ceny za dodané zboží, pokud odběratel zaplatí v předem sjednaném termínu. Pokud se však opozdí, je mu účtována plná cena s tím, že společnost tento rozdíl zohlední jako přijatou sankci za pozdější úhradu faktury.

Tabulka č. 12 – Účtování výnosů z hlediska doby úhrady odběrateli

Popis operace	Částka v (Kč)	MD	D
Vydaná faktura za prodej zboží se slevou (případ č. 1)	95 000	311	604
Vydaná faktura zaplacená v termínu (případ č. 1)	95 000	221	311
Vydaná faktura za prodej zboží se slevou (případ č. 2)	95 000	311	604
Vydaná faktura zaplacená po termínu (případ č. 2)	100 000	221	311
Předpis na úhradu faktury bez slevy (případ č. 2)	5 000	315	644
Zúčtování předpisu a rozdílu faktury (případ č. 2)	5 000	311	395
Zúčtování předpisu a rozdílu faktury (případ č. 2)	5 000	395	315

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce č. 12 je uveden případ, kdy byla vystavena faktura v celkové hodnotě 100 000 Kč s poskytnutou slevou ve výši 5 000 Kč za úhradu, která bude provedena v určeném termínu dodavatelem zboží. V případě č. 1 zaplatila společnost fakturu včas, dodavatel ji zaúčtoval o cenou sníženou přes vykázaný účet 604 (tržby z prodeje zboží), která vyplynula z uvedené slevy namísto plné hodnoty ve výši 100 000 Kč. V případě č. 2, kdy platba byla opožděna, dodavatel namísto plné hodnoty ve výši 100 000 Kč, kterou měl účtovat na výnosy z prodeje zboží a následně pak nákladově jako smluvní pokutu a úroky z prodlení (účet 544), zaúčtoval cenou poníženou o slevu. Následně pak dorovnal tuto skutečnost o další zápis do výnosů pomocí smluvních pokut a úroků z prodlení (účet 644) a tím zkreslil výnosy z prodeje zboží, která bude touto skutečností snižovat obchodní marži

a zkreslovat tím vybrané finanční ukazatele včetně porušování zákona účetnictví v zákazu kompenzace.

Použití kreativního účetnictví může i vyplynout z prodeje s velkým procentem vratek zboží, kdy se celý objem zboží vykáže jako prodaný okamžitě, bez ohledu na možnost vratek zboží a vykázaná tržba je touto operací pak nadhodnocena. Další z možností pak může být nevykázání prodeje, dokud kupující zboží nevrátí.

4.1.2 Manipulace účetních výkazů druhého stupně

Při manipulaci účetních výkazů druhého stupně jsou použity účetní metody, které narušují věrný a poctivý obraz účetnictví, avšak jejich intenzita ještě nenese trestněprávní odpovědnost. Tyto metody mají podobu „účetních chyb“, kdy účetní jednotka uvede nepravdivé či hrubě zkreslující údaje, které pak následně podléhají sankcím zákona o účetnictví dle § 33 a § 37 – 37b. Závažnost provinění dosahuje sankce buď 0,5 % z hodnoty aktiv celkem do 6 % hodnoty aktiv celkem. V případě, že je prokázán úmysl, může být manipulace druhého stupně převedena do stupně třetího.

Základní kapitál

Do manipulace druhého stupně můžeme zařadit zvyšování základního kapitálu prostřednictvím vkladu společníků na bankovní účty, které jsou účtovány jako závazky za společníky.

Tabulka č. 13 – Vklad základního kapitálu na závazky na společníky

Popis operace	Částka v (Kč)	MD	D
Správné účtování			
Vklad na bankovní účet	550 000	221	419
Zvýšení základního kapitálu	550 000	419	411
Chybné účtování			
Vklad na bankovní účet	550 000	221	365

Zdroj: vlastní zpracování

Možný postih: nesprávné účetnictví § 33a) ZÚ, pokuta 0,5% - 1% dle významnosti položky k ostatním položkám vlastního kapitálu

Majetek

Nejčastější, nicméně velmi špatně prokazatelnou skutečností úmyslu, bývá prodloužení či zkrácení doby odepisování. Účetní jednotka chybně (úmyslně či neúmyslně) zařadí dlouhodobý majetek do špatné odpisové skupiny, přičemž se pak majetek odepisuje kratší či delší dobu. Prodloužení doby odepisování ušetří na odložené dani, zvýší hodnotu hospodářského výsledku a zvýší hodnotu aktiv. Naopak zkrácení doby odepisování majetku sníží hodnotu hospodářského výsledku a sníží hodnotu aktiv.

Možný postih: pokuta 1% hodnoty aktiv

Další, opět velmi obtížně prokazatelná skutečnost úmyslu je nezahrnutí přímých nákladů, které jsou součástí pořizovací ceny dlouhodobého majetku.

Tabulka č. 14 – Zařazení dlouhodobého majetku

Popis operace	Částka v (Kč)	MD	D
Správné účtování			
Přijatá faktura na nákup stroje	250 000	042	321
Přijatá faktura za dovoz stroje	5 000	042	321
Přijatá faktura za zprostředkování nákupu stroje	10 000	042	321
Zařazení stroje	265 000	022	042
Chybné účtování			
Přijatá faktura na nákup stroje	250 000	042	321
Přijatá faktura za dovoz stroje	5 000	518	321
Přijatá faktura za zprostředkování nákupu stroje	10 000	518	321
Zařazení stroje	250 000	022	042

Zdroj: vlastní zpracování

Jak vyplývá z výše uvedené tabulky č. 14, chybným zařazením přijatých faktur za dovoz a zprostředkování nákupu stroje, došlo ke snížení pořizovací ceny dlouhodobého majetku o 15 000 Kč a naopak náklady se o tuto hodnotu zvýšily. Tato hodnota měla být odepisována v odpisové skupině č. 3 po dobu 10 let, namísto toho účetní jednotka zvýšila hodnotu nákladů a tím snížila výsledek hospodaření v roce pořízení.

Možný postih: pokuta 1,5% - 3% hodnoty aktiv dle významnosti položky vzhledem k ostatním položkám aktiv

Pohledávky

V manipulaci druhého stupně je nutné se vázat na významnost pohledávky a okolností, které jsou s ní spjaté. Pokud se jedná o nezanedbatelnou výši pohledávky a účetní jednotka k ní vytvoří opravnou položku ve výši 100%, kterou neumí zdůvodnit, je za ní pokutována.

Možný postih: pokuta 0,5% hodnoty aktiv

Další, často používanou metodou je přesun pohledávek do ostatních a jejím následným vyřazením. Tím zlepší věkovou strukturu pohledávek (bez ohledu na výsledek hospodaření), kterou následně vykáže v příloze k účetní závěrce a společnost se pak stává atraktivnější, než ve skutečnosti je.

Tabulka č. 15 – Přesun pohledávek

Popis operace	Částka v (Kč)	MD	D
Přesun pohledávek	2 000 000	315	311
Následné vyřazení	2 000 000	563	315

Zdroj: vlastní zpracování

Možný postih: pokuta 0,5% hodnoty aktiv

Zásoby

Z praxe vyplývá, že manipulace se zásobami jsou jednou z nejčastějších používaných praktik vedoucích k používání kreativního účetnictví. Častým praktikováním bývá komisioní prodej, který není vykázán, a zásoby zůstávají uvedeny stále v aktivech dané účetní jednotky.

Tabulka č. 16 – Účtování o komisioním prodeji

Popis operace	Částka v (Kč)	MD	D
Vyskladnění zásob (zboží) ze skladu do komise	300 000	504	132
Vydaná faktura na prodané zboží v komisioním prodeji	360 000	311	604
Provize za zprostředkování komisioního prodeje	40 000	518	325

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 16 uvádí účtování o komisním prodeji v celém rozsahu, při použití manipulace druhého stupně je neúčtování o vyskladnění zásob ze skladu (vynechání první operace) a tím zkreslení výše vykazovaných aktiv. Pokud je tato skutečnost provedena ke konci hospodářského roku, nesouhlasí fyzická inventura s účetním stavem skladu.

Možný postih: pokuta 1% - 2% hodnoty aktiv

Dalším problémem týkající se zejména účtováním skladů zboží způsobem B je, že došlo u evidence pohybů během účetního období u jednotlivých položek zboží k záporným zůstatkům na skladovacích kartách.

Možný postih: pokuta až do výše 3% hodnoty aktiv, dle rozsahu hodnoty zásob

Častou úpravou předešlého stavu bývá záměna druhů zásob prostou kompenzací. Na zápornou zásobu se převede chybějící počet kusů z jiného druhu zásob podobného druhu s přibližnou či stejnou cenou.

Možný postih: pokuta 1% - 2% hodnoty aktiv, dle rozsahu hodnoty kompenzace

Peníze

Častým jevem zejména u malých firem jsou záporné zůstatky pokladny na konci měsíce v průběhu účetního období či dokonce k rozvahovému dni za celé účetní období, zejména pak u pokladen vedených v cizí měně. Záporný stav vzniká nepodložením nákupu valut, který může být uskutečněn pochybným nákupem bez dodání dokladu o jejich nabytí.

Možný postih: pokuta 1% - 3% hodnoty aktiv

V dalším případě může být stav pokladny nadhodnocen, což je opět doménou malých firem. Jedná se o výběry finančních prostředků z běžného účtu, které používají společníci pro vlastní osobní spotřebu.

Tabulka č. 17 – Dotace pokladny

Popis operace	Částka v (Kč)	MD	D
Výběr hotovosti z běžného účtu	100 000	261	221
Dotace pokladny	100 000	211	261

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce č. 17 jsou uvedeny operace týkající se výběru finančních prostředků z běžného účtu a jeho vkladu do pokladny a tím vyrovnáním účtu 261 (peníze na cestě). Při skutečnosti, že je společník využívá na osobní spotřebu, se postupujícím časem hodnota pokladny neúměrně zvyšuje a z výkazu je pak patrné, že k tomuto jevu dochází. Tyto praktiky jsou uplatňovány s cílem nevyplácení dividend ze zisku a jejím následným zdanění srážkovou daní ve výši 15%, která se týká dvojího zdanění¹⁶.

Možný postih: pokuta 1% - 3% hodnoty aktiv

Závazky

Obdobným způsobem jako u pohledávek je záměrná manipulace v časové struktuře závazků s cílem vylepšit platební morálku účetní jednotky. V příloze k účetní závěrce jsou závazky manuálně upraveny či dokonce neuvedeny vůbec. Jednou z příčin může být i skutečnost, že účetní jednotce hrozí dodanění neuhrazených závazků po splatnosti 36 měsíců, která stanovila novela zákona o dani z příjmů zákonem č. 2/1009 Sb.

Možný postih: pokuta 0,5% hodnoty aktiv

Právě hrozba dodanění neuhrazených závazků zvedla další vlnu kreativity k přesunu těchto závazků na jiné účty či dokonce k jejich reklasifikaci, jejíž aplikace účetní jednotkou je velmi špatně dohledatelná.

Tabulka č. 18 – Reklasifikace závazků přes pohledávky

Popis operace	Částka v (Kč)	MD	D
Reklasifikace závazků	200 000	321	395
Reklasifikace přes pohledávky	200 000	395	311

Zdroj: vlastní zpracování

¹⁶ O dvojím zdanění se hovoří tehdy, jestliže tentýž předmět daně je více než jednou podroben zdanění stejnou nebo obdobnou daní.

V tabulce č. 18 je uveden příklad, kdy účetní jednotka nedodanila závazky po splatnosti a kompenzovala je např. s nedobytnou pohledávkou u stejného obchodního partnera, což učinila interním dokladem nepřímo přes spojovací účet. Tímto hrubě porušila účetní zásadu zákazu vzájemného zúčtování (kompenzace) a zúčtovala aktiva oproti pasívům.

Možný postih: pokuta 0,5% hodnoty aktiv

Rezervy

V případě manipulace druhého stupně jsou velmi oblíbeným spojencem právě rezervy a jejich tvorba. Jak již bylo uvedeno v stupni prvním, tvorba rezervy, která má-li být daňově účinná, je podložena složením finančních prostředků v celkové hodnotě rezervy na samostatný bankovní účet. I přes splnění této podmínky je vytvoření rezervy pouze pro daňové účely, avšak účetní jednotka o její tvorbě neúčtuje.

Možný postih: pokuta 0,5% hodnoty aktiv

Závažnějším proviněním je tvorba rezervy na generální opravu majetku, která byla posouzena jako technické zhodnocení.

Možný postih: pokuta 0,5% hodnoty aktiv

Tvorba rezerv na riziko soudních sporů může vyvinout další vlnu kreativity s posuzováním odhadu, zda má být rezerva tvořena či nikoli. Právník stanoví odhad výhry soudního sporu na 60% a i přesto účetní jednotka rezervu vytvoří. V dalším případě určí ekonom odhad sporu ve výši 50% a účetní jednotka rezervu nevytvoří.

Možný postih: pokuta 0,5% hodnoty aktiv

Náklady a výnosy

Velká míra kreativity, ať úmyslné či neúmyslné se vyskytuje u nedodržení věcné a časové souvislosti nákladů a výnosů (časové rozlišení).

Tabulka č. 19 – Časové rozlišení - NPO

Popis operace	Částka v (Kč)	MD	D
Správné účtování			
Pojistné od 1. 5. 2016 do 1. 5. 2017 (38 000 Kč)	25 333	548	325
Časové rozlišení 2017	12 667	381	325
Chybné účtování			
Pojistné od 1. 5. 2016 do 1. 5. 2017 (38 000 Kč)	38 000	548	325

Zdroj: vlastní zpracování

Možný postih: pokuta až do výše 1% hodnoty aktiv

V tabulce č. 19 je účtování o nákladech příštích období v nejčastější podobě a to pojistném. Celková výše předpisu činila 38 000 Kč, ale týkala se dvou účetních období (od 1. 5. 2016 do 1. 5. 2017), a proto je nutné ji časově rozlišit. V momentě, kdy tak není učiněno a celá hodnota vstupuje do nákladů, je v roce 2016 neoprávněně snížen o hodnotu časového rozlišení výsledek hospodaření, a tím porušena zásada aktuálního principu.

Obdobným případem je nezaúčtování předpisu plnění od pojišťovny, kdy havárie byla předmětem daného účetního období, avšak úhrada proběhne v následujícím účetním období. Zde naopak chybí předpis plnění proúčtování ve výnosech a tím opět krácení hospodářského výsledku aktuálního účetního období. Přechodné účty aktiv a pasiv bývají velmi častou záležitostí úprav na požadované výsledky kreativců.

Možný postih: pokuta až do výše 1% hodnoty aktiv

4.1.3 Manipulace účetních výkazů třetího stupně

Manipulace účetních výkazů třetího stupně lze zcela nepochybně nazvat účetnictvím podvodným, nehledá slabost v legislativě či neobsahuje chyby z nedbalosti, nevědomosti a špatným výkladem zákona. Je záměrná, přímo mířená na stanovený cíl jak a proč manipulovat, nestojí na hraně zákona a nezná míru svědomí a morálky. Tento stupeň již není klasicky kreativní, tento stupeň hrubě zkresluje věrný a poctivý obraz účetnictví údaji, které neuvede, převede či účtuje o neexistujících dokladech či dokladech, které si sama vyrobí či zajistí s tím, že je na nich vybavena jiná skutečnost, než byla ta reálná.

Tento stupeň manipulace účetních výkazů je postižitelný v rámci zákona č. 40/2009 Sb. Trestního zákoníku, trestných činů a hospodářské kriminality, a to s úmyslem spáchání

podvodného jednání. Pokud se však prokáže úmysl i ve stupni druhém, je stejně postižitelný jako tento – nejzávažnější. Prokázání záměrného zkreslování je však proces velmi složitý a těžce prokazatelný, zvláště pak, když je veden na odborné úrovni. Této samotné studii při použití nejvyššího stupně aplikace kreativního účetnictví bude věnována následující kapitola, která je běžná u malých a středních firem, z níž bude patrné, že postižitelnost manipulace je naprosto nereálná, v případě, že nejde o chamtivost samotných tvůrců.

Majetek

Jednou z variant je vykazování dlouhodobého majetku, který fyzicky neexistuje a jeho pořízení je podloženo fiktivní smlouvou, kdy oběma stranám je zřejmé, že k uskutečnění prodeje nikdy nedojde. Další způsobem je vykazování účetní hodnoty majetku, který není fyzicky ve stavu účetní jednotky, ale je v neoprávněném užívání manažerů či jednatelů firmy.

Při manipulaci tohoto stupně se často používá metoda, kdy dodavatel pro odběratele vystaví vyšší ocenění hodnoty majetku, než ve skutečnosti odběratel zaplatil.

Možný postih: krácení daně - odnětí svobody na **6** měsíců nebo **3** léta nebo zákaz činnosti a peněžité trest, poruší-li uzávěrku či spáchá testný čin ve větším rozsahu - odnětí svobody na **2** až **8** let, spáchání trestného činu ve velkém rozsahu - odnětí svobody na **5** až **10** let

Pohledávky a závazky

Pohledávky i závazky představují ve třetím stupni manipulace fiktivní, neexistující či jinak zfalšované faktury.

Příkladem může být poskytování fiktivních služeb, kdy daňový subjekt, který hospodář s tzv. „černým fondem“ má vyšší výdaje než příjmy. Vystavením fiktivních faktur si zajistí kladný výsledek hospodaření a dalšímu subjektu poskytne fiktivní náklady ke snížení jeho daňového nákladu. Tyto operace se vykytují převážně na konci zdaňovacího období a tím bývají pro správce daně čitelnější. Jsou ale opět těžce napadnutelné, neboť oba subjekty je podchycují ve své evidenci. V praxi jsou tyto fiktivní služby poskytovány převážně v oblastech poradenství, reklamy a marketingu.

Dále se může objevit účtování na základě faktury, která má zkreslený obsah. Častým případem bývá, že cestovní kancelář vystaví fakturu jako školení zaměstnanců, ale při tom se jedná o profinancování nákladné rodinné dovolené.

V praxi se i vyskytují případy, kdy si dokonce účetní jednotka sama vystaví faktury dodavatelských subjektů, které již zanikly či dokonce neexistují. Kreativita v oblasti pohledávek a závazů je velmi obsáhlá a různorodá.

Možný postih: krácení daně - odnětí svobody na **6** měsíců nebo **3** léta nebo zákaz činnosti a peněžitý trest, poruší-li uzávěrku či spáchá testný čin ve větším rozsahu - odnětí svobody na **2** až **8** let, spáchání trestného činu ve velkém rozsahu - odnětí svobody na **5** až **10** let

Peníze

Nejčastěji se v oblasti peněz vyskytují falešné pokladní doklady o neuskutečněných výdajích nebo naopak je pokladna dotována neuskutečněnými příjmy. Falešným výdajem mohou být výplaty mezd tzv. „černým duším“, kteří jsou bývalými zaměstnanci či dokonce ve firmě nikdy nepracovali. Falešný příjem vzniká na základě záporného stavu pokladny, kdy dochází např. ke krácení tržeb a tím i krácení dani z přidané hodnoty. Krácení tržeb je velmi častou záležitostí opět u malých firem, které nedisponují s registrační pokladnou. Dokazují pak příjmy podle jiné evidence, nejčastěji takové, která jim ve výsledku podle jejich potřeb alespoň plně pokryje jejich výdaje. Tyto daňové úniky jsou velmi těžce dokazatelné, zejména pak, když se dělají s rozumem a daňový subjekt na sebe neupozorňuje s výsledkem daňové ztráty. Snaží se dostat do kladného hospodářského výsledku a odvést alespoň nějakou daň, tu neprodleně zaplatit a tím se vyhnout na upozorňování sama na sebe.

Možný postih: krácení daně - odnětí svobody na **6** měsíců nebo **3** léta nebo zákaz činnosti a peněžitý trest, poruší-li uzávěrku či spáchá testný čin ve větším rozsahu - odnětí svobody na **2** až **8** let, spáchání trestného činu ve velkém rozsahu - odnětí svobody na **5** až **10** let

Zásoby

Zde opět přicházejí na řadu vystavené faktury na vyšší ocenění hodnoty zásob, než je ve skutečnosti. Tím je následně stav zásob nadhodnocen, zvýšená aktiva a zkreslení výkazů. I u zásob se může objevit vykazování zásob v účetním stavu, které však nejsou fyzicky přítomny a jsou v užívání fyzickými osobami, např. zaměstnanci, manažery, apod.

Další manipulace se zásobami se může objevit při fiktivní inventuře ve skladech účtovaných způsobem B¹⁷, kdy účetní jednotka sklad zásob poupraví k výši stavu hospodářské výsledku, kterou si tvůrce přeje mít.

Tabulka č. 20 – Inventura skladu způsobem B

Popis operace	Částka	MD	D
Zúčtování inventury skladu z roku 2014	100 000	504	132
Fiktivní inventura skladu ke dni 31. 12. 2015	450 000	132	504
VH před inventurou	-120 000		
VH po inventuře	230 000		

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky č. 20 vyplývá, že účetní jednotka si jedním účetním zápisem vyřešila problém se vzniklou ztrátou, kterou vykazovala na konci zdaňovacího období a zvýšila stav aktiv. Je nutné podotknout, že tato záměrná manipulace je velmi oblíbená a velice špatně prokazatelná. Pokud si účetní jednotka každé zdaňovací období takto pohrává s fiktivní inventurou, fyzický a účetní stav skladu bude zřejmě velice od sebe vzdálen.

Možný postih: krácení daně - odnětí svobody na 6 měsíců nebo 3 léta nebo zákaz činnosti a peněžitý trest, poruší-li uzávěrku či spáchá testný čin ve větším rozsahu - odnětí svobody na 2 až 8 let, spáchání trestného činu ve velkém rozsahu - odnětí svobody na 5 až 10 let

Náklady a výnosy

Falšování nákladů a výnosů je předmětem již jmenované manipulace se závazky a pohledávkami, neboť právě na základě jich se účtuje o neexistujících, zfalšovaných a jinak upravených dokladech. Míra kreativity v této oblasti je velice rozmanitá, daňové

¹⁷ Používá-li účetní jednotka při účtování skladových zásob způsob B, nákup zásob je zaúčtován rovnou do spotřeby.

subjekty budou vždy hledat cesty ke zkreslování finančních výkazů a budou „o krok napřed“ před správci daně. Nikdy se nepodaří zcela zabránit těmto podvodům, ale je nutné usilovat o co největší omezení a též o důsledný postih subjektů, které se tímto činem provinili.

Možný postih: krácení daně - odnění svobody na **6** měsíců nebo **3** léta nebo zákaz činnosti a peněžitý trest, poruší-li uzávěrku či spáchá testný čin ve větším rozsahu - odnění svobody na **2** až **8** let, spáchání trestného činu ve velkém rozsahu - odnění svobody na **5** až **10** let

4.2 Komparace stavu manipulace s účetními výkazy

4.2.1 Účetní výkazy před manipulací

Společnost A

Společnost A (společnost s ručeným omezením) vznikla zápisem do obchodního rejstříku vedeného u Krajského soudu v Ústí nad Labem dne 19. dubna 1991. Byla založena dvěma společníky a jejich vklady činily 100 000 Kč a 50 000 Kč. Druhý společník dne 9. června 1999 odstoupil jako jednatel firmy a tím první zůstal jako jediný společník. Jeho vklad činí 150.000 Kč. Hlavním předmětem činnosti firmy jsou zemní výkopové práce univerzálním dokončovacím strojem UDS 114, stavitelství a truhlářské práce. Doplňkovou činností firmy je provoz čerpací stanice, která se nachází 16 km od sídla firmy. Firma se zabývala ještě silniční motorovou dopravou nákladní, ale kvůli nerentabilitě této činnosti byla zrušena a dne 20. března 2008 byla vymazána z obchodního rejstříku.

Firma se z větší části zabývá stavitelstvím a poskytuje převážně své služby v rodinných domech. Tyto činnosti z velké míry nefakturuje s tím, že poskytne nižší hodnotu služby o DPH, čímž je pro odběratele služba výhodná. Známa otázka – „S dokladem nebo bez dokladu?“ Firma hospodaří s tzv. „černým fondem“ a zaměstnává zaměstnance „na černo“, kdy zaměstnavatel vyplácí mzdu tzv. „z ruky do ruky“ bez jakékoliv evidence a bez přihlášení k dani ze závislé činnosti, pojistného na zdravotní pojištění a sociální zabezpečení. Ve stavu má pouze dva zaměstnance, první pracuje ve stavebnictví a má hlavní pracovní poměr na dobu určitou, přičemž v zimním období je v evidenci uchazečů na pracovním úřadě. Druhým zaměstnancem je manželka jednatele firmy, která spravuje čerpací stanici, v níž jsou ještě dvě dohody o provedení práce.

Ačkoli jsou náklady měsíčně (firma je měsíčním plátcem DPH) redukovány s tím, aby v přiznání o dani z přidané hodnoty byly nižší, než jsou vykazované výnosy, se i přesto firma každý rok ocitá ve ztrátě, která je způsobena vysokými odpisy dlouhodobého hmotného majetku, které ve sledovaném období činí 485 tisíc Kč a tím spojenými nákladovými úroky z úvěru (které se vztahující k nákupu dlouhodobého majetku) ve výši 199 tisíc Kč.

Společnost je rozdělena na dvě střediska, stavitelství a provoz čerpací stanice.

Tabulka č. 21 – Rozvaha ve zjednodušeném rozsahu před manipulací

označ.	AKTIVA	řádek	Brutto	Korekce	Netto
	AKTIVA CELKEM	1	13 765	-8 564	5 201
A.	Pohledávky za upsaný základní kapitál	2			
B.	Dlouhodobý majetek	3	11 105	-8 564	2 541
B. I.	Dlouhodobý nehmotný majetek	4			
B. II.	Dlouhodobý hmotný majetek	5	11 105	-8 564	2 541
B. III.	Dlouhodobý finanční majetek	6			
C.	Oběžná aktiva	7	2 660		2 660
C. I.	Zásoby	8	1 367		1 367
C. II.	Dlouhodobé pohledávky	9	20		20
C. III.	Krátkodobé pohledávky	10	872		872
C. IV.	Krátkodobý finanční majetek	11	401		401
D. I.	Časové rozlišení	12			

označ.	PASIVA	řádek	období
	PASIVA CELKEM	13	5 201
A.	Vlastní kapitál	14	888
A. I.	Základní kapitál	15	150
A. II.	Kapitálové fondy	16	
A. III.	Rezervní fondy, nedělitelný fond	17	50
A. IV.	VH minulých let	18	1 189
A. V.	VH běžného účetního období	19	-501
B.	Cizí zdroje	20	4 313
B. I.	Rezervy	21	
B. II.	Dlouhodobé závazky	22	1 841
B. III.	Krátkodobé závazky	23	571
B. IV.	Bankovní úvěry a výpomoci	24	1 901
C. I.	Časové rozlišení	25	

Zdroj: vlastní zpracování dle dat společnosti A

Z výše uvedené rozvahy vyplývá, že společnost disponovala velkým dlouhodobým majetkem ve výši 11 105 tisíc Kč, jehož zůstatková hodnota k rozvahovému dni činí 2 541 tisíc Kč. Majetek je značně zastaralý, zejména pak vozový park. Díky novele zákona o dani silniční je v § 6 snižována sazba daně u automobilů nových a mladších ročníků, ale na druhé straně je § 8 daň naopak zvyšována. Tím je pak nárůst zaplacené daně o mnoho vyšší. Například TATRA má klasickou sazbu daně ve výši 27 300 Kč, po zvýšení je daň 34 124 Kč. Další nákladní automobil má klasickou sazbu daně 21 300 Kč, po zvýšení

26 625 Kč. Firma pak následně řeší dávat automobily do depozita i pouze na jeden měsíc, tím je pak následně spjatá i zvýšená administrativní zátěž.

Další významnou položkou aktiv jsou zásoby, které jsou objektivní pouze ve středisku čerpací stanice, kdy zásoby jsou v momentě prodeje ihned odepisovány ze skladu zboží. Ve středisku stavitelství bylo se sklady manipulováno na základě fiktivní inventury k rozvahovému dni, tak, aby byl upraven výsledek hospodaření, který měl vyrovnat ztrátu. Účetní jednotka těmito manipulacemi zásoby ve výkazech navyšuje, skutečnost fyzického stavu je však jiná. Zásoby se účtují způsobem B.

Z následující tabulky č. 22, která představuje výkaz zisku a ztráty před manipulací vyplývá, že k rozvahovému dni se dostala společnost do ztráty 501 tisíc Kč. Tato skutečnost je pro společnost nepřijatelná, neboť v následujícím roce chce požádat o zvýšení revolvingového úvěru u své domovské banky, či upozorněním na sebe u finančního úřadu.

Další ukazatel, který je z výkazu zarážející je výše obchodní marže, která činí ve zdaňovacím období pouze 350 tisíc Kč při obratu 5 759 Kč. Jedná se o středisko čerpací stanice, které je zaměřeno výhradně na prodej pohonných hmot a prodej zboží na čerpací stanici. Má odběratele pouze z řad nepodnikatelských fyzických subjektů a málo podnikatelských subjektů, přičemž jejich nákupy jsou využívány pouze pro minimální natankování pohonných hmot nezbytných na dojezd do cílové stanice. Důvodem je vyšší cena za prodej pohonných hmot, než je tomu u okolních čerpacích stanic právě z důvodu malého obratu, který se pohybuje v průměru 500 tisíc Kč měsíčně. Ačkoli v obci a i v okolních obcích se nevyskytuje žádná konkurenční čerpací stanice, místní obyvatelé jezdí tankovat do větších měst s vyšší konkurencí a nižšími cenami, často spojenou s návštěvy supermarketů. Zde se nejedná jen o vyšší pořizovací ceny pohonných hmot, ale i nákup ostatního drobného zboží, které jsou v čerpací stanici prodávány. Zboží se nakupuje po velmi malých kusech většinou v akcích různých supermarketů. S tímto je spojena velká zátěž pro manželku jednatele, neboť ob den doplňuje stavy vlastními nákupy, ale i administrativní zátěž s účtováním těchto nákupů.

Tabulka č. 22 – Výkaz zisku a ztráty před manipulací

označ.	VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY	řádek	období
I.	Tržby za prodej zboží	1	5 759
A.	Náklady vynaložené na prodej zboží	2	5 409
+	Obchodní marže	3	350
II.	Výkony	4	1 381
B.	Výkonová spotřeba	5	855
+	Přidaná hodnota	6	876
C.	Osobní náklady	7	407
D.	Daně a poplatky	8	69
E.	Odpisy dlouhodobého H a NH majetku	9	485
III.	Tržby z prodeje DM a materiálu	10	9
F.	Zůstatková cena prodaného DM a materiálu	11	
G.	Změna stavu rezerv a opraných položek	12	
IV.	Ostatní provozní výnosy	13	10
H.	Ostatní provozní náklady	14	195
V.	Převod provozních výnosů	15	
I.	Převod provozních nákladů	16	
*	Provozní výsledek hospodaření	17	-261
VI.	Tržby z prodeje cenných papírů a podílů	18	
J.	Prodané cenné papíry a podíly	19	
VII.	Výnosy z dlouhodobého finančního majetku	20	
VIII.	Výnosy z krátkodobého finančního majetku	21	
K.	Náklady finančního majetku	22	
IX.	Výnosy z přecenění cenných papírů a derivátů	23	
L.	Náklady z přecenění cenných papírů a derivátů	24	
M.	Změna stavu rezerv a opraných položek	25	
X.	Výnosové úroky	26	
N.	Nákladové úroky	27	199
XI.	Ostatní finanční výnosy	28	
O.	Ostatní finanční náklady	29	41
XII.	Převod finančních výnosů	30	
P.	Převod finančních nákladů	31	
*	Finanční výsledek hospodaření	32	-240
Q.	Daň z příjmů za běžnou činnost	33	
**	VH za běžnou činnost	34	-501
XII.	Mimořádné výnosy	35	
R.	Mimořádné náklady	36	
S.	Daň z příjmů z mimořádné činnosti	37	
*	Mimořádný výsledek hospodaření	38	
T.	Převod podílu na VH společníkům	39	
***	VH za účetní období	40	-501
****	VH před zdaněním	41	-501

Zdroj: vlastní zpracování dle dat společnosti A

Společnost B

Společnost B (podnikající fyzická osoba) vznikla dne 8. července 1992 zápisem do živnostenského rejstříku s předmětem živnosti „silniční motorová doprava - nákladní provozovaná vozidly nebo jízdními soupravami o největší povolené hmotnosti přesahující 3,5 tuny“. Vlastní nový automobilový park upravený o specializované nástavby a má stabilní čtyři zaměstnance v hlavním pracovním poměru.

Tabulka č. 23 - Rozvaha ve zjednodušeném rozsahu před manipulací

označ.	AKTIVA	řádek	Brutto	Korekce	Netto
	AKTIVA CELKEM				
		1	28 262	-2 998	31 260
A.	Pohledávky za upsaný základní kapitál	2			
B.	Dlouhodobý majetek	3	24 103	-2 998	27 101
B. I.	Dlouhodobý nehmotný majetek	4			
B. II.	Dlouhodobý hmotný majetek	5	24 103	-2 998	27 101
B. III.	Dlouhodobý finanční majetek	6			
C.	Oběžná aktiva	7	3 904		3 904
C. I.	Zásoby	8			
C. II.	Dlouhodobé pohledávky	9			
C. III.	Krátkodobé pohledávky	10	593		593
C. IV.	Krátkodobý finanční majetek	11	3 311		3 311
D. I.	Časové rozlišení	12	255		255

označ.	PASIVA	řádek	období
	PASIVA CELKEM		
		13	31 260
A.	Vlastní kapitál	14	24 351
A. I.	Základní kapitál	15	18 932
A. II.	Kapitálové fondy	16	
A. III.	Rezervní fondy, nedělitelný fond	17	
A. IV.	VH minulých let	18	4 663
A. V.	VH běžného účetního období	19	756
B.	Cizí zdroje	20	6 909
B. I.	Rezervy	21	
B. II.	Dlouhodobé závazky	22	-10
B. III.	Krátkodobé závazky	23	423
B. IV.	Bankovní úvěry a výpomoci	24	6 496
C. I.	Časové rozlišení	25	

Zdroj: vlastní zpracování dle dat společnosti B

Jak vyplývá z výše uvedené rozvahy, společnost disponuje dlouhodobým majetkem v zůstatkové hodnotě 27 101 tisíc Kč. Nutno podotknout, že v majetku je zahrnut i vozový park, který byl pořízenou leasingovou formou a tím byla použita jedna z praktik kreativního účetnictví – mimobilanční financování. Důvodem aplikace této praktiky bylo nadhodnocení aktiv formou majetku pro účely prodloužení koncese v účetním období, kdy společnost nevykázala potřebný zisk, a bylo nutné prokázat finanční způsobilost.

Z výkazu dále vyplývá, že firma disponuje velkým finančním majetkem ve výši 3 311 Kč, ale zároveň i velkým objemem zůstatku bankovního úvěru 6 496 Kč. Tímto úvěrem byla profinancována výstavba budovy garáží spolu s administrativní částí, která byla převzata do užívání v roce 2009.

Společnost provozuje nákladní automobilovou dopravu pouze pro tři stabilní odběratele díky specializované úpravě nadstavby u všech automobilů. Má přesně stanovené opakující se trasy, nemusí vyhledávat další odběratele a tím by se dalo konstatovat, že jede jakýmsi samospádem. Vystavené faktury jsou odběrateli hrazeny včas ve splatnosti 14 – ti dnů ode dne vystavení, což je u autodoprav nezvyklá záležitost. Splatnosti se pohybují v rozmezí jednoho až tří měsíců ode dne vystavení a tím vznikají komplikace s druhotnou platební neschopností. Vykazované krátkodobé pohledávky ve výši 593 tisíc Kč pak představují pouze fakturaci, která proběhla v posledním kalendářním měsíci a jejich úhradu proběhla na začátku dalšího kalendářního roku. Společnost nemá žádnou nedobytnou pohledávku, žádný dluh na odvodech sociálního a zdravotního pojištění za zaměstnance i zaměstnavatele a žádný dluh vůči finančnímu úřadu.

Z níže uvedeného výkazu zisku a ztráty je patrné, že společnost je finančně zdravá, disponuje přidanou hodnotou ve výši 5 361 Kč a ziskem ve výši 756 tisíc Kč. V momentě, kdy bude splacen bankovní úvěr a nebude zatížena vysokými nákladovými úroky, zisk ještě výrazně posílí.

Z uvedené rozvahy je patrné, že dlouhodobé závazky uvedené v pasivech vykazují zápornou hodnotu. Jedná se o chybné účtování v minulých letech. Tato skutečnost je v současné době dohledána a opravena.

Tabulka č. 24 – Výkaz zisku a ztráty před manipulací

označ.	VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY	řádek	období
I.	Tržby za prodej zboží	1	
A.	Náklady vynaložené na prodej zboží	2	
+	Obchodní marže	3	
II.	Výkony	4	13 222
B.	Výkonová spotřeba	5	7 861
+	Přidaná hodnota	6	5 361
C.	Osobní náklady	7	1 232
D.	Daně a poplatky	8	1 492
E.	Odpisy dlouhodobého H a NH majetku	9	1 382
III.	Tržby z prodeje DM a materiálu	10	186
F.	Zůstatková cena prodaného DM a materiálu	11	
G.	Změna stavu rezerv a opraných položek	12	
IV.	Ostatní provozní výnosy	13	23
H.	Ostatní provozní náklady	14	199
V.	Převod provozních výnosů	15	
I.	Převod provozních nákladů	16	
*	Provozní výsledek hospodaření	17	1265
VI.	Tržby z prodeje cenných papírů a podílů	18	
J.	Prodané cenné papíry a podíly	19	
VII.	Výnosy z dlouhodobého finančního majetku	20	
VIII.	Výnosy z krátkodobého finančního majetku	21	
K.	Náklady finančního majetku	22	
IX.	Výnosy z přecenění cenných papírů a derivátů	23	
L.	Náklady z přecenění cenných papírů a derivátů	24	
M.	Změna stavu rezerv a opraných položek	25	
X.	Výnosové úroky	26	
N.	Nákladové úroky	27	489
XI.	Ostatní finanční výnosy	28	41
O.	Ostatní finanční náklady	29	61
XII.	Převod finančních výnosů	30	
P.	Převod finančních nákladů	31	
*	Finanční výsledek hospodaření	32	-509
Q.	Daň z příjmů za běžnou činnost	33	
**	VH za běžnou činnost	34	756
XII.	Mimořádné výnosy	35	
R.	Mimořádné náklady	36	
S.	Daň z příjmů z mimořádné činnosti	37	
*	Mimořádný výsledek hospodaření	38	
T.	Převod podílu na VH společníkům	39	
***	VH za účetní období	40	756
****	VH před zdaněním	41	756

Zdroj: vlastní zpracování dle dat společnosti B

Společnost C

Společnost (společnost s ručeným omezením) vznikla dne 15. listopadu 1996 zápisem do obchodního rejstříku vedeného u Krajského soudu v Ústí nad Labem. Byla založena jedním společníkem, který je zároveň jednatelem a výše základního jmění činila 200 000 Kč. Provozuje živnost - výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona. Cílem společnosti byla realizace stavby polyfunkčního domu, v němž budou provozovány soukromé zdravotnické ambulance jako nájemci. Ačkoliv společník je bonitním klientem, při žádosti o částečné pokrytí stavby úvěrem byl bankou odmítnut s odůvodněním, že společnost nemá historii a nedostatečný základní kapitál. Toto byl zcela nepochybně první impuls k použití kreativního účetnictví, který následně přinesl i další ovoce, ovšem ne ve prospěch státu, ale právě pro tuto společnost. Jelikož společník měl dlouhodobě vázané prostředky prostřednictvím termínovaných vkladů, požádal jednatele jiné společnosti o výpomoc v podobě půjčky ve výši 1 000 000 Kč, o kterou měl být navýšen základní kapitál. Ta mu byla poskytnuta a následně účtována ve prospěch účtu 479 (jiné dlouhodobé závazky). Interním dokladem (ID je uveden v tabulce č. 3) bylo zúčtováno navýšení základního kapitálu, kdy tento účetní doklad byl součástí žádosti o změnu zápisu v obchodním rejstříku. Půjčka je stále ve společnosti evidována a nesplacena, neboť se s rostoucí mírou kreativity stala jako záštita pro spolupráci mezi těmito dvěma společnostmi. Společnost, která poskytla tuto půjčku, je stabilní, bonitní s ročním obratem přesahující 500 miliónů Kč a aktivy dosahující 355 miliónů Kč. Oproti tomu společnost, která tímto fiktivním způsobem navýšila základní kapitál, má aktiva ve výši 16 miliónů a její roční obrat dosahuje 2 milióny Kč. Její nájemci jsou lékaři, kteří ze zákona nejsou a nemohou být plátcí z přidané hodnoty. Jelikož společnost přesáhla obrat stanovující limit pro povinnost být plátcem daně z přidané hodnoty, musela by pak navýšit nájemné právě o tuto naši nejmladší a nejsložitější daň. Pokud by však fakturovala nájemné s nulovou sazbou, musela by pak použít způsob výpočtu nároku na odpočet daně v krácené výši dle § 76 Zákona o dani z přidané hodnoty, který by stanovil výpočet tohoto krácení v odstavci 3 příslušného zákona a bodech a) a b), kdy by v čitateli byl součet částek základů daně nebo hodnot plnění plátcem uskutečněných plnění s nárokem na odpočet daně a ve jmenovateli celkový součet hodnoty v čitateli a součtu hodnot plnění plátcem uskutečněných plnění osvobozených od daně bez nároku na odpočet daně.

Společnost by při tomto vzorci musela krátit daň z přidané hodnoty na vstupu vysokým koeficientem, který by ji vyšel, neboť nájemné tvoří zhruba 80% tržeb. Po předchozí zkušenosti s použitím kreativního účetnictví se vyvinula kreativita další, drzejší a lačnější po finančních prostředcích, které náleží do státního rozpočtu. Rozvinutá spolupráce mezi oběma společnostmi vynalezla přefakturaci nájemného včetně DPH na společnost, kde se tento objem ztratí a nepodléhá tak nároku na odpočet daně v krácené výši. Nájemné tak zprostředkovaně fakturuje bez DPH. Mohlo by se zdát, že stát o DPH nepřijde. Jedna společnost zaplatí a druhá uplatní. Ale v konečném výsledku je stát na toto krácení, ke kterému nedochází, zcela určitě ošizen. Jedna kreativita plodí další, nicméně výše uvedený případ se stále nachází v prvním stupni manipulace, nestojí na hraně zákona, ale spíše na hraně svědomí a morálky.

Tato společnost velmi oplývá kreativitou a to s cílem zvyšovat náklady kde se dá, neboť i příjmy jsou vysoké. Společník vlastní jako fyzická osoba ještě soukromou kardiologickou ambulanci, je zaměstnán na částečný úvazek na interním oddělení místní nemocnice a na částečný úvazek u rychlé zdravotnické služby. Výnosy se tedy krátí, ať to stojí, co to stojí. Spolu s výstavbou polyfunkčního domu se do nákladových odpisů přidal i rodinný dům, který byl zkolaudován v témže roce. K polyfunkčnímu domu se koupila sněhová fréza. To by nebylo nic, co by odporovalo daňově uznatelnému nákladu. Ovšem to by se tu za měsíc nesměl objevit traktor se sněhovou radlicí za 80 000 Kč bez DPH. Nutno podotknout, že pozemek u polyfunkčního domu má rozměr 40m² a dům sídlí přímo naproti budově finančního úřadu. Úprava velké zahrady u rodinného domu také nebyla zanedbatelnou položkou, a tak se objevila faktura na prořez stromů v celkové hodnotě 40 000 Kč. U polyfunkčního domu jsou dva topoly, kterých si nikdo nevšiml od té doby, co je tam někdo zasadil. V loňském roce pan doktor zatoužil po motorce s kubaturou, která by spíše vyhovovala závodnímu ježdění na okruzích, a rozhodl se, že je škoda, aby se vyhnula nákladům v podnikání. Kam ale s ní? Vyhrála to ordinace a zdůvodnění, že to bude zrychlený oběh k pacientům. Pak si vzpomněl, že před čtyřiceti lety byl členem rybářského kroužku na základní škole. Rozhodl se, že zakoupí karavan Mc Louis Tandy. Už zbývala jen drobná věc a tou bylo, jak se dostane do nákladů. Jako jediné řešení bylo přidat právnické osobě živnost volnou č. 59 – Pronájem a půjčování věcí movitých. Ve společnosti je evidován značný vozový park (i děti a partnerka musí v něčem jezdit) čítající VW Tuareg, VW Passat, Škodu Octavia a Ford Fusion, i přes skutečnost, že nemá

žádné zaměstnance, pouze pět dohod o provedení práce. Tyto dohody jako nákladová položka jsou také diskutabilní, neboť pouze jedna je reálná. Dalšími dohodami se podporuje syn při studiu na vysoké škole, druhému se v nákladech umořuje výživné a zbylé dvě dohody dorovnávají mzdy sestrám, které pracují v soukromé ambulanci a tím se i patřičně krátí odvody na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění.

Výčet těchto kreativních nákladů je zde vyčíslen pouze v omezeném množství, tato společnost by vydala na samostatnou studii.

Tabulka č. 25 - Rozvaha ve zjednodušeném rozsahu před manipulací

označ.	AKTIVA	řádek	Brutto	Korekce	Netto
	AKTIVA CELKEM	1	20 278	-4 321	15 957
A.	Pohledávky za upsaný základní kapitál	2			
B.	Dlouhodobý majetek	3	19 150	-4 321	14 829
B. I.	Dlouhodobý nehmotný majetek	4			
B. II.	Dlouhodobý hmotný majetek	5	19 150	-4 321	14 829
B. III.	Dlouhodobý finanční majetek	6			
C.	Oběžná aktiva	7	1 106		1 106
C. I.	Zásoby	8			
C. II.	Dlouhodobé pohledávky	9			
C. III.	Krátkodobé pohledávky	10	285		285
C. IV.	Krátkodobý finanční majetek	11	821		821
D. I.	Časové rozlišení	12	22		22

označ.	PASIVA	řádek	období
	PASIVA CELKEM	13	15 957
A.	Vlastní kapitál	14	2 986
A. I.	Základní kapitál	15	1 200
A. II.	Kapitálové fondy	16	
A. III.	Rezervní fondy, nedělitelný fond	17	70
A. IV.	VH minulých let	18	1 513
A. V.	VH běžného účetního období	19	203
B.	Cizí zdroje	20	12 971
B. I.	Rezervy	21	
B. II.	Dlouhodobé závazky	22	11 142
B. III.	Krátkodobé závazky	23	226
B. IV.	Bankovní úvěry a výpomoci	24	1 603
C. I.	Časové rozlišení	25	

Zdroj: vlastní zpracování dle dat společnosti C

Tabulka č. 26 – Výkaz zisku a ztráty před manipulací

označ.	VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY	řádek	období
I.	Tržby za prodej zboží	1	
A.	Náklady vynaložené na prodej zboží	2	
+	Obchodní marže	3	
II.	Výkony	4	1 909
B.	Výkonová spotřeba	5	716
+	Přidaná hodnota	6	1 193
C.	Osobní náklady	7	32
D.	Daně a poplatky	8	5
E.	Odpisy dlouhodobého H a NH majetku	9	813
III.	Tržby z prodeje DM a materiálu	10	
F.	Zůstatková cena prodaného DM a materiálu	11	
G.	Změna stavu rezerv a opraných položek	12	
IV.	Ostatní provozní výnosy	13	7
H.	Ostatní provozní náklady	14	31
V.	Převod provozních výnosů	15	
I.	Převod provozních nákladů	16	
*	Provozní výsledek hospodaření	17	319
VI.	Tržby z prodeje cenných papírů a podílů	18	
J.	Prodané cenné papíry a podíly	19	
VII.	Výnosy z dlouhodobého finančního majetku	20	
VIII.	Výnosy z krátkodobého finančního majetku	21	
K.	Náklady finančního majetku	22	
IX.	Výnosy z přecenění cenných papírů a derivátů	23	
L.	Náklady z přecenění cenných papírů a derivátů	24	
M.	Změna stavu rezerv a opraných položek	25	
X.	Výnosové úroky	26	
N.	Nákladové úroky	27	106
XI.	Ostatní finanční výnosy	28	
O.	Ostatní finanční náklady	29	10
XII.	Převod finančních výnosů	30	
P.	Převod finančních nákladů	31	
*	Finanční výsledek hospodaření	32	-116
Q.	Daň z příjmů za běžnou činnost	33	
**	VH za běžnou činnost	34	203
XII.	Mimořádné výnosy	35	
R.	Mimořádné náklady	36	
S.	Daň z příjmů z mimořádné činnosti	37	
*	Mimořádný výsledek hospodaření	38	
T.	Převod podílu na VH společníkům	39	
***	VH za účetní období	40	203
****	VH před zdaněním	41	203

Zdroj: vlastní zpracování dle dat společnosti C

Jak vyplývá z výkazů společnosti C, opět jak obě předchozí hospodaří s velkým dlouhodobým majetkem. Nejvyšší položkou je výše zmiňovaný polyfunkční dům, který byl z větší části zaplacen vklady společníka, které jsou uvedeny v hodnotě pasivního účtu dlouhodobých závazků. I přes veškeré kreativní náklady je společnost za zdaňovací období v zisku 203 tisíc Kč.

4.2.2 Účetní výkazy po vzájemné manipulaci mezi společnostmi

Z uvedených výkazů před manipulací vyplývá, že společnost A vykazuje na konci zdaňovacího období ztrátu 501 tisíc Kč, společnost B zisk ve výši 756 tisíc Kč a společnost C zisk ve výši 203 tisíc Kč. Následnou manipulací pomocí vystavených fiktivních faktur se celá skutečnost obratem změní.

Společnost A vystaví společnosti B následující faktury a provede fiktivní úhrady v hotovosti:

Tabulka č. 27 – Manipulace účetních výkazů mezi společnostmi A a B

Doklad	Popis operace	Částka v (Kč)	MD	D
Společnost A				
VFA 1	Manipulační stavební práce	85 200	311	602
VFA 2	Úpravy terénu okolo garáží - nájezdové plochy	153 800	311	602
VFA 3	Oprava betonové plochy v budově garáží	207 700	311	602
PPD 1	Úhrada VFA 1	85 200	211	311
PPD 2	Úhrada VFA 2	153 800	211	311
PPD 3	Úhrada VFA 3	207 700	211	311
Společnost B				
PFA 1	Manipulační stavební práce	85 200	511	321
PFA 2	Úpravy terénu okolo garáží - nájezdové plochy	153 800	511	321
PFA 3	Oprava betonové plochy v budově garáží	207 700	511	321
VPD 1	Úhrada PFA 1	85 200	321	211
VPD 2	Úhrada PFA 2	153 800	321	211
VDP 3	Úhrada PFA 3	207 700	321	211

Zdroj: vlastní zpracování dle dat společnosti A a B

Společnost A vystaví společnosti C následující fakturu a provede fiktivní úhradu v hotovosti:

Tabulka č. 28 – Manipulace účetních výkazů mezi společnostmi A a C

Doklad	Popis operace	Částka v (Kč)	MD	D
Společnost A				
VFA 4	Manipulační stavební práce	98 950	311	602
PPD 4	Úhrada VFA 4	98 950	211	311
Společnost C				
PFA 1	Manipulační stavební práce	98 950	511	321
VPD 1	Úhrada PFA 1	98 950	321	211

Zdroj: vlastní zpracování dle dat společnosti A a C

Všechny vystavené faktury jsou v režimu přenesené daňové povinnosti¹⁸ podle § 92a zákona o dani z přidané hodnoty, kdy výši daně je povinen doplnit a přiznat plátce, pro kterého je plnění uskutečněno.

Tato novela zákona umožnila daňovým subjektům lepší manipulaci s fiktivními fakturami spadajícími do režimu PDP, neboť si faktury pouze vystaví a vymění. Před režimem PDP byly tyto faktury navýšeny o základní sazbu DPH a tím neprobíhala pouze vzájemná výměna faktur, ale i finanční hotovosti DPH.

Tabulka č. 29 – Přenesení daňové povinnosti mezi společnostmi A a B

Doklad	Popis operace	Částka v (Kč)	MD	D
Společnost A				
VÚD 1	Manipulační stavení práce DPH	17 892	349	343
VÚD 3	Úpravy terénu okolo garáží - nájezdové plochy DPH	32 298	349	343
VÚD 5	Oprava betonové plochy v budově garáží DPH	43 617	349	343
VÚD 2	Manipulační stavení práce DPH	17 892	343	349
VÚD 4	Úpravy terénu okolo garáží - nájezdové plochy DPH	32 298	343	349
VÚD 6	Oprava betonové plochy v budově garáží DPH	43 617	343	349
Společnost B				
VÚD 1	Manipulační stavení práce DPH	17 892	343	349
VÚD 3	Úpravy terénu okolo garáží - nájezdové plochy DPH	32 298	343	349
VÚD 5	Oprava betonové plochy v budově garáží DPH	43 617	343	349
VÚD 2	Manipulační stavení práce DPH	17 892	349	343
VÚD 4	Úpravy terénu okolo garáží - nájezdové plochy DPH	32 298	349	343
VÚD 6	Oprava betonové plochy v budově garáží DPH	43 617	349	343

Zdroj: vlastní zpracování dle dat společnosti A a B

¹⁸ Novela zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty s účinností od 1. 4. 2011 respektive od 1. 1. 2012, použití režimu pro přenesení daňové povinnosti, tzv. tuzemský reverse-charge (neboli obrácené zdanění).

Tabulka č. 30 – Přenesení daňové povinnosti mezi společnostmi A a C

Doklad	Popis operace	Částka v (Kč)	MD	D
Společnost A				
VÚD 7	Manipulační stavení práce DPH	20 779,50	349	343
VÚD 8	Manipulační stavení práce DPH	20 779,50	343	349
Společnost C				
VÚD 1	Manipulační stavení práce DPH	20 779,50	343	349
VÚD 2	Manipulační stavení práce DPH	20 779,50	349	343

Zdroj: vlastní zpracování dle dat společnosti A a C

Tabulky č. 31 a 32 vykazují skutečnost výkazů po provedené manipulaci u společnosti A.

Tabulka č. 31 – Rozvaha ve zjednodušeném rozsahu po manipulaci (spol. A)

označ.	AKTIVA	řádek	Brutto	Korekce	Netto
	AKTIVA CELKEM	1	14 312	-8 564	5 748
A.	Pohledávky za upsaný základní kapitál	2			
B.	Dlouhodobý majetek	3	11 105	-8 564	2 541
B. I.	Dlouhodobý nehmotný majetek	4			
B. II.	Dlouhodobý hmotný majetek	5	11 105	-8 564	2 541
B. III.	Dlouhodobý finanční majetek	6			
C.	Oběžná aktiva	7	3 207	0	3 207
C. I.	Zásoby	8	1 367		1 367
C. II.	Dlouhodobé pohledávky	9	20		20
C. III.	Krátkodobé pohledávky	10	872		872
C. IV.	Krátkodobý finanční majetek	11	948		948
D. I.	Časové rozlišení	12			

označ.	PASIVA	řádek	Brutto
	PASIVA CELKEM	13	5 748
A.	Vlastní kapitál	14	1 435
A. I.	Základní kapitál	15	150
A. II.	Kapitálové fondy	16	
A. III.	Rezervní fondy, nedělitelný fond	17	50
A. IV.	VH minulých let	18	1 189
A. V.	VH běžného účetního období	19	46
B.	Cizí zdroje	20	4 313
B. I.	Rezervy	21	
B. II.	Dlouhodobé závazky	22	1 841
B. III.	Krátkodobé závazky	23	571
B. IV.	Bankovní úvěry a výpomoci	24	1 901
C. I.	Časové rozlišení	25	

Zdroj: vlastní zpracování dle dat společnosti A

Tabulka č. 32 – VZZ ve zjednodušeném rozsahu po manipulaci (spol. A)

označ.	VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY	řádek	období
I.	Tržby za prodej zboží	1	5 759
A.	Náklady vynaložené na prodej zboží	2	5 409
+	Obchodní marže	3	350
II.	Výkony	4	1 928
B.	Výkonová spotřeba	5	855
+	Přidaná hodnota	6	1 423
C.	Osobní náklady	7	407
D.	Daně a poplatky	8	69
E.	Odpisy dlouhodobého H a NH majetku	9	485
III.	Tržby z prodeje DM a materiálu	10	9
F.	Zůstatková cena prodaného DM a materiálu	11	
G.	Změna stavu rezerv a opraných položek	12	
IV.	Ostatní provozní výnosy	13	10
H.	Ostatní provozní náklady	14	195
V.	Převod provozních výnosů	15	
I.	Převod provozních nákladů	16	
*	Provozní výsledek hospodaření	17	286
VI.	Tržby z prodeje cenných papírů a podílů	18	
J.	Prodané cenné papíry a podíly	19	
VII.	Výnosy z dlouhodobého finančního majetku	20	
VIII.	Výnosy z krátkodobého finančního majetku	21	
K.	Náklady finančního majetku	22	
IX.	Výnosy z přecenění cenných papírů a derivátů	23	
L.	Náklady z přecenění cenných papírů a derivátů	24	
M.	Změna stavu rezerv a opraných položek	25	
X.	Výnosové úroky	26	
N.	Nákladové úroky	27	199
XI.	Ostatní finanční výnosy	28	
O.	Ostatní finanční náklady	29	41
XII.	Převod finančních výnosů	30	
P.	Převod finančních nákladů	31	
*	Finanční výsledek hospodaření	32	-240
Q.	Daň z příjmů za běžnou činnost	33	
**	VH za běžnou činnost	34	46
XII.	Mimořádné výnosy	35	
R.	Mimořádné náklady	36	
S.	Daň z příjmů z mimořádné činnosti	37	
*	Mimořádný výsledek hospodaření	38	
T.	Převod podílu na VH společníkům	39	
***	VH za účetní období	40	46
****	VH před zdaněním	41	46

Zdroj: vlastní zpracování dle dat společnosti A

Společnost A vystavila fiktivní faktury v celkové hodnotě 545.650 Kč, což výrazně ovlivnilo výsledek hospodaření. Jak je z výše uvedených výkazů patrné, z původní ztráty 501 tisíc Kč vznikl zisk ve výši 46 tisíc Kč (rozdíl jednoho tisíce je zapříčiněn zaokrouhlením). O tuto hodnotu se též zvedly výkony a tím i přidaná hodnota. V rozvaze se zvýšila hodnota u oběžných aktiv zapříčiněním krátkodobého finančního majetku, do kterého vstoupily fiktivní vklady do pokladny (uvedené v tabulce č. 27), a hodnota pasiv se zvýšila o změnu hospodářského výsledku.

Tabulky č. 33 a 34 vykazují skutečnost výkazů po provedené manipulaci u společnosti B.

Tabulka č. 33 – Rozvaha ve zjednodušeném rozsahu po manipulaci (spol. B)

označ.	AKTIVA	řádek	Brutto	Korekce	Netto
	AKTIVA CELKEM				
		1	27 815	-2 998	30 813
A.	Pohledávky za upsaný základní kapitál	2			
B.	Dlouhodobý majetek	3	24 103	-2 998	27 101
B. I.	Dlouhodobý nehmotný majetek	4			
B. II.	Dlouhodobý hmotný majetek	5	24 103	-2 998	27 101
B. III.	Dlouhodobý finanční majetek	6			
C.	Oběžná aktiva	7	3 458		3 458
C. I.	Zásoby	8			
C. II.	Dlouhodobé pohledávky	9			
C. III.	Krátkodobé pohledávky	10	593		593
C. IV.	Krátkodobý finanční majetek	11	2 865		2 865
D. I.	Časové rozlišení	12	254		254

označ.	PASIVA	řádek	Brutto
	PASIVA CELKEM		
		13	30 813
A.	Vlastní kapitál	14	23 905
A. I.	Základní kapitál	15	18 932
A. II.	Kapitálové fondy	16	
A. III.	Rezervní fondy, nedělitelný fond	17	
A. IV.	VH minulých let	18	4 663
A. V.	VH běžného účetního období	19	310
B.	Cizí zdroje	20	6 908
B. I.	Rezervy	21	
B. II.	Dlouhodobé závazky	22	-10
B. III.	Krátkodobé závazky	23	422
B. IV.	Bankovní úvěry a výpomoci	24	6 496
C. I.	Časové rozlišení	25	

Zdroj: vlastní zpracování dle dat společnosti B

Tabulka č. 34 - VZZ ve zjednodušeném rozsahu po manipulaci (spol. B)

označ.	VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY	řádek	období
I.	Tržby za prodej zboží	1	
A.	Náklady vynaložené na prodej zboží	2	
+	Obchodní marže	3	
II.	Výkony	4	13 222
B.	Výkonová spotřeba	5	7 861
+	Přidaná hodnota	6	8 308
C.	Osobní náklady	7	1 232
D.	Daně a poplatky	8	1 492
E.	Odpisy dlouhodobého H a NH majetku	9	1 382
III.	Tržby z prodeje DM a materiálu	10	186
F.	Zůstatková cena prodaného DM a materiálu	11	
G.	Změna stavu rezerv a opraných položek	12	
IV.	Ostatní provozní výnosy	13	23
H.	Ostatní provozní náklady	14	199
V.	Převod provozních výnosů	15	
I.	Převod provozních nákladů	16	
*	Provozní výsledek hospodaření	17	818
VI.	Tržby z prodeje cenných papírů a podílů	18	
J.	Prodané cenné papíry a podíly	19	
VII.	Výnosy z dlouhodobého finančního majetku	20	
VIII.	Výnosy z krátkodobého finančního majetku	21	
K.	Náklady finančního majetku	22	
IX.	Výnosy z přecenění cenných papírů a derivátů	23	
L.	Náklady z přecenění cenných papírů a derivátů	24	
M.	Změna stavu rezerv a opraných položek	25	
X.	Výnosové úroky	26	
N.	Nákladové úroky	27	489
XI.	Ostatní finanční výnosy	28	41
O.	Ostatní finanční náklady	29	61
XII.	Převod finančních výnosů	30	
P.	Převod finančních nákladů	31	
*	Finanční výsledek hospodaření	32	-508
Q.	Daň z příjmů za běžnou činnost	33	
**	VH za běžnou činnost	34	310
XII.	Mimořádné výnosy	35	
R.	Mimořádné náklady	36	
S.	Daň z příjmů z mimořádné činnosti	37	
*	Mimořádný výsledek hospodaření	38	
T.	Převod podílu na VH společníkům	39	
***	VH za účetní období	40	310
****	VH před zdaněním	41	310

Zdroj: vlastní zpracování dle dat společnosti B

Společnost přijala fiktivní faktury v celkové hodnotě 446 700 Kč, což výrazně ovlivnilo výsledek hospodaření. Jak je z výše uvedených výkazů patrné, z původního zisku 756 tisíc Kč, se zisk snížil na hodnotu 310 tisíc Kč. O tuto hodnotu se též snížily výkony a tím i přidaná hodnota. V rozvaze se snížila hodnota u oběžných aktiv zapříčiněním krátkodobého finančního majetku, do kterého vstoupily fiktivní úhrady faktur z pokladny, a hodnota pasiv se snížila o změnu hospodářské výsledku.

Tabulky č. 35 a 36 vykazují skutečnost výkazů po provedené manipulaci u společnosti C.

Tabulka č. 35 – Rozvaha ve zjednodušeném rozsahu po manipulaci (spol. C)

označ.	AKTIVA	řádek	Brutto	Korekce	Netto
	AKTIVA CELKEM	1	20 157	-4 321	15 836
A.	Pohledávky za upsaný ZK	2			
B.	Dlouhodobý majetek	3	19 150	-4 321	14 829
B. I.	Dlouhodobý nehmotný majetek	4			
B. II.	Dlouhodobý hmotný majetek	5	19 150	-4 321	14 829
B. III.	Dlouhodobý finanční majetek	6			
C.	Oběžná aktiva	7	1 007		1 007
C. I.	Zásoby	8			
C. II.	Dlouhodobé pohledávky	9			
C. III.	Krátkodobé pohledávky	10	285		285
C. IV.	Krátkodobý finanční majetek	11	722		722
D. I.	Časové rozlišení	12			

označ.	PASIVA	řádek	Brutto
	PASIVA CELKEM	13	15 836
A.	Vlastní kapitál	14	2 887
A. I.	Základní kapitál	15	1 200
A. II.	Kapitálové fondy	16	
A. III.	Rezervní fondy, nedělitelný fond	17	70
A. IV.	VH minulých let	18	1 513
A. V.	VH běžného účetního období	19	104
B.	Cizí zdroje	20	12 949
B. I.	Rezervy	21	
B. II.	Dlouhodobé závazky	22	11 142
B. III.	Krátkodobé závazky	23	204
B. IV.	Bankovní úvěry a výpomoci	24	1 603
C. I.	Časové rozlišení	25	

Zdroj: vlastní zpracování dle dat společnosti C

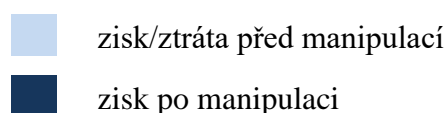
Tabulka č. 36 - VZZ ve zjednodušeném rozsahu po manipulaci (spol. C)

označ.	VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY	řádek	období
I.	Tržby za prodej zboží	1	
A.	Náklady vynaložené na prodej zboží	2	
+	Obchodní marže	3	
II.	Výkony	4	1 909
B.	Výkonová spotřeba	5	815
+	Přidaná hodnota	6	1 094
C.	Osobní náklady	7	32
D.	Daně a poplatky	8	5
E.	Odpisy dlouhodobého H a NH majetku	9	813
III.	Tržby z prodeje DM a materiálu	10	
F.	Zůstatková cena prodaného DM a materiálu	11	
G.	Změna stavu rezerv a opraných položek	12	
IV.	Ostatní provozní výnosy	13	7
H.	Ostatní provozní náklady	14	31
V.	Převod provozních výnosů	15	
I.	Převod provozních nákladů	16	
*	Provozní výsledek hospodaření	17	220
VI.	Tržby z prodeje cenných papírů a podílů	18	
J.	Prodané cenné papíry a podíly	19	
VII.	Výnosy z dlouhodobého finančního majetku	20	
VIII.	Výnosy z krátkodobého finančního majetku	21	
K.	Náklady finančního majetku	22	
IX.	Výnosy z přecenění cenných papírů a derivátů	23	
L.	Náklady z přecenění cenných papírů a derivátů	24	
M.	Změna stavu rezerv a opraných položek	25	
X.	Výnosové úroky	26	
N.	Nákladové úroky	27	106
XI.	Ostatní finanční výnosy	28	
O.	Ostatní finanční náklady	29	10
XII.	Převod finančních výnosů	30	
P.	Převod finančních nákladů	31	
*	Finanční výsledek hospodaření	32	-116
Q.	Daň z příjmů za běžnou činnost	33	
**	VH za běžnou činnost	34	104
XII.	Mimořádné výnosy	35	
R.	Mimořádné náklady	36	
S.	Daň z příjmů z mimořádné činnosti	37	
*	Mimořádný výsledek hospodaření	38	
T.	Převod podílu na VH společníkům	39	
***	VH za účetní období	40	104
****	VH před zdaněním	41	104

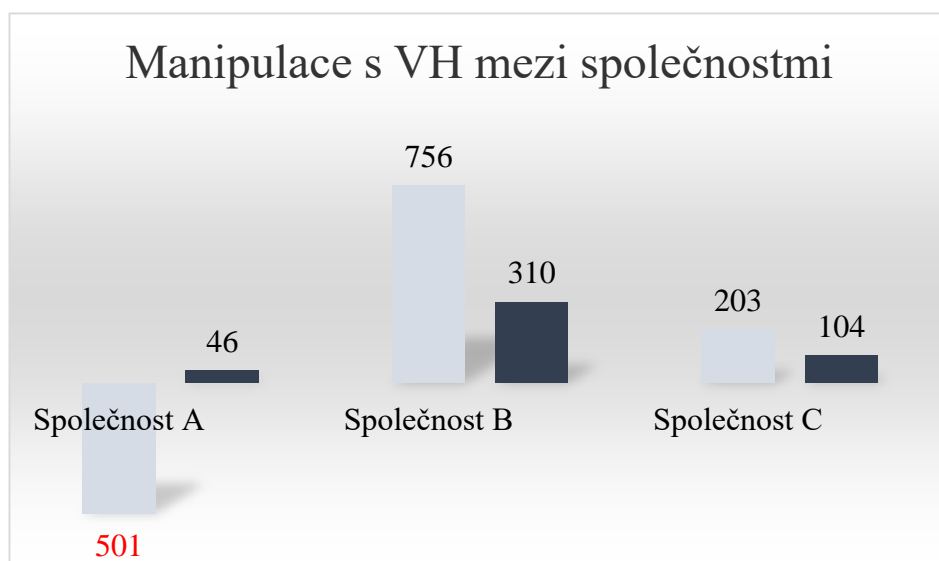
Zdroj: vlastní zpracování dle dat společnosti C

Společnost přijala fiktivní fakturu v celkové hodnotě 98 950 Kč, což ovlivnilo výsledek hospodaření. Jak je z výše uvedených výkazů patrné, z původního zisku 203 tisíc Kč, se zisk snížil na hodnotu 104 tisíc Kč. O tuto hodnotu se též snížily výkony a tím i přidaná hodnota. V rozvaze se snížila hodnota u oběžných aktiv zapříčiněním krátkodobého finančního majetku, do kterého vstoupila fiktivní úhrada faktury z pokladny, a hodnota pasiv se snížila o změnu hospodářské výsledku.

Následný graf č. 7 uvádí shrnutí celkové manipulace hospodářského výsledku mezi jednotlivými společnostmi.

Graf č. 3 – Manipulace s VH mezi společnostmi

Zdroj: vlastní zpracování

Následující tabulky uvádí cash flow¹⁹ všech tří společností před a po manipulaci s účetními výkazy s vyjádřením rozdílu, které vyvolala fiktivní fakturace, což je zřejmé v řádcích č. 2, 9, 15, 21, 38, 39 a 40.

¹⁹ .Jedná se o peněžní tok za určité období a představuje rozdíl mezi příjmy a výdaji peněžních prostředků za toto období.

Tabulka č. 37 – Cash flow společnosti A

Řádek	Označení	Text	Před manipulací	Po manipulaci	Rozdíl
1.	P.	Stav peněžních prostředků na začátku účetního období	-126 969,07	-126 969,07	0,00
2.	Z	Zisk/ztráta z běžné činnosti před zdaněním	-501 365,92	44 284,08	-545 650,00
3.	A. 1.	Úpravy o nepeněžní operace	704 548,79	704 548,79	0,00
4.	A. 1. 1.	Odpisy dlouhodobého majetku a pohledávek	485 253,00	485 253,00	0,00
5.	A. 1. 2.	Změna stavu opravných položek, rezerv a časového rozlišení	19 612,53	19 612,53	0,00
6.	A. 1. 3.	Zisk/ztráta z prodeje dlouhodobého majetku	0,00	0,00	0,00
7.	A. 1. 4.	Výnosy z dividend a podílů na zisku	0,00	0,00	0,00
8.	A. 1. 5.	Vyúčtované úroky mimo kapitalizovaných	199 683,26	199 683,26	0,00
9.	A. *	Čistý peněžní tok z provozní činnosti před zdaněním	203 182,87	748 832,87	-545 650,00
10.	A. 2.	Změna potřeby pracovního kapitálu	178 162,03	178 162,03	0,00
11.	A. 2. 1.	Změna stavu pohledávek z provozní činnosti	90 514,90	90 514,90	0,00
12.	A. 2. 2.	Změna stavu krátkodobých závazků z provozní činnosti	90 540,25	90 540,25	0,00
13.	A. 2. 3.	Změna stavu zásob	-2 893,12	-2 893,12	0,00
14.	A. 2. 4.	Změna stavu ostatních nepeněžních krátkodobých aktiv	0,00	0,00	0,00
15.	A. **	Čistý peněžní tok z provozní činnosti před zdaněním a MP	381 344,90	926 994,90	-545 650,00
16.	A. 3.	Zaplacené úroky	-199 683,26	-199 683,26	0,00
17.	A. 4.	Přijaté úroky	0,00	0,00	0,00
18.	A. 5.	Zaplacená DzP za běžnou činnost a doměrky za minulá období	0,00	0,00	0,00
19.	A. 6.	Příjmy a výdaje spojené s MÍP včetně uhrazené daně	0,00	0,00	0,00
20.	A. 7.	Vyplacené přerozdělované dividendy a podíly na zisku	0,00	0,00	0,00
21.	A. ***	Čistý peněžní tok z provozní činnosti	181 661,64	727 311,64	-545 650,00
22.	B. 1.	Výdaje spojené s pořízením dlouhodobého majetku	0,00	0,00	0,00
23.	B. 2.	Příjmy z prodeje dlouhodobého majetku	0,00	0,00	0,00
24.	B. 3.	Půjčky a úvěry spřízněným osobám	0,00	0,00	0,00
25.	B. 4.	Zaplacené kapitalizované úroky	0,00	0,00	0,00
26.	B. ***	Čistý peněžní tok z investiční činnosti	0,00	0,00	0,00
27.	C. 1.	Změna stavu dlouhodobých závazků	-600 506,00	-600 506,00	0,00
28.	C. 2.	Dopady změn vlastního kapitálu na peněžní prostředky	0,00	0,00	0,00
29.	C. 2. 1.	Zvýšení z titulu zvýšení ZK, rezervního či nedělitelného fondu	0,00	0,00	0,00
30.	C. 2. 2.	Vyplacení podílu na vlastním kapitálu společníkům a členům	0,00	0,00	0,00
31.	C. 2. 3.	Peněžní dary a dotace do vlastního kapitálu a další peněžní vklady	0,00	0,00	0,00
32.	C. 2. 4.	Úhrada ztráty společníky	0,00	0,00	0,00
33.	C. 2. 5.	Přímé výplaty na vrub fondů	0,00	0,00	0,00
34.	C. 2. 6.	Vyplacené dividendy a podíly na zisku	0,00	0,00	0,00
35.	C. 2. 7.	Jiné změny vlastního kapitálu	0,00	0,00	0,00
36.	C. 3.	Přijaté dividendy a podíly na zisku	0,00	0,00	0,00
37.	C. ***	Čistý peněžní tok z finanční činnosti	-600 506,00	-600 506,00	0,00
38.	F.	Čisté zvýšení, resp. snížení peněžních prostředků	-418 844,36	126 805,64	-545 650,00
39.	R.	Stav peněžních prostředků na konci účetního období	-545 813,43	-163,43	-545 650,00
40.	KS	Konečný stav peněžní prostředků pro kontrolu	-545 813,43	-163,43	-545 650,00

Zdroj: vlastní zpracování dle dat společnosti A

Tabulka č. 38 – Cash flow společnosti B

Řádek	Označení	Text	Před manipulací	Po manipulaci	Rozdíl
1.	P.	Stav peněžních prostředků na začátku účetního období	-1 909 756,46	-1 909 756,46	0,00
2.	Z	Zisk/ztráta z běžné činnosti před zdaněním	756 208,87	309 508,87	446 700,00
3.	A. 1.	Úpravy o nepeněžní operace	890 949,67	890 949,67	0,00
4.	A. 1. 1.	Odpisy dlouhodobého majetku a pohledávek	1 381 730,38	1 381 730,36	0,02
5.	A. 1. 2.	Změna stavu opravných položek, rezerv a časového rozlišení	-793 266,18	-793 266,18	0,00
6.	A. 1. 3.	Zisk/ztráta z prodeje dlouhodobého majetku	-185 940,00	-185 940,00	0,00
7.	A. 1. 4.	Výnosy z dividend a podílů na zisku	0,00	0,00	0,00
8.	A. 1. 5.	Vyúčtované úroky mimo kapitalizovaných	488 425,49	488 425,49	0,00
9.	A. *	Čistý peněžní tok z provozní činnosti před zdaněním	1 647 158,54	1 200 458,54	446 700,00
10.	A. 2.	Změna potřeby pracovního kapitálu	118 391,64	118 391,64	0,00
11.	A. 2. 1.	Změna stavu pohledávek z provozní činnosti	17 016,68	17 016,68	0,00
12.	A. 2. 2.	Změna stavu krátkodobých závazků z provozní činnosti	101 374,96	101 374,96	0,00
13.	A. 2. 3.	Změna stavu zásob	0,00	0,00	0,00
14.	A. 2. 4.	Změna stavu ostatních nepeněžních krátkodobých aktiv	0,00	0,00	0,00
15.	A. **	Čistý peněžní tok z provozní činnosti před zdaněním a MP	1 765 550,18	1 318 850,18	446 700,00
16.	A. 3.	Zaplacené úroky	-488 432,11	-488 432,11	0,00
17.	A. 4.	Přijaté úroky	6,62	6,62	0,00
18.	A. 5.	Zaplacená DzP za běžnou činnost a doměrky za minulá období	0,00	0,00	0,00
19.	A. 6.	Příjmy a výdaje spojené s MÍP včetně uhrazené daně	0,00	0,00	0,00
20.	A. 7.	Vyplacené přerozdělované dividendy a podíly na zisku	0,00	0,00	0,00
21.	A. ***	Čistý peněžní tok z provozní činnosti	1 277 124,69	830 424,69	446 700,00
22.	B. 1.	Výdaje spojené s pořízením dlouhodobého majetku	-1 272 096,73	-1 272 096,73	0,00
23.	B. 2.	Příjmy z prodeje dlouhodobého majetku	185 940,00	185 940,00	0,00
24.	B. 3.	Půjčky a úvěry spřízněným osobám	0,00	0,00	0,00
25.	B. 4.	Zaplacené kapitalizované úroky	0,00	0,00	0,00
26.	B. ***	Čistý peněžní tok z investiční činnosti	-1 086 156,73	-1 086 156,73	0,00
27.	C. 1.	Změna stavu dlouhodobých závazků	313 059,15	313 059,15	0,00
28.	C. 2.	Dopady změn vlastního kapitálu na peněžní prostředky	1 625 841,48	1 625 841,48	0,00
29.	C. 2. 1.	Zvýšení z titulu zvýšení ZK, rezervního či nedělitelného fondu	1 625 841,48	1 625 841,48	0,00
30.	C. 2. 2.	Vyplacení podílu na vlastním kapitálu společníkům a členům	0,00	0,00	0,00
31.	C. 2. 3.	Peněžní dary, dotace do vlastního kapitálu a další peněžní klady	0,00	0,00	0,00
32.	C. 2. 4.	Úhrada ztráty společníky	0,00	0,00	0,00
33.	C. 2. 5.	Přímé výplaty na vrub fondů	0,00	0,00	0,00
34.	C. 2. 6.	Vyplacené dividendy a podíly na zisku	0,00	0,00	0,00
35.	C. 2. 7.	Jiné změny vlastního kapitálu	0,00	0,00	0,00
36.	C. 3.	Přijaté dividendy a podíly na zisku	0,00	0,00	0,00
37.	C. ***	Čistý peněžní tok z finanční činnosti	1 938 900,63	1 938 900,63	0,00
38.	F.	Čisté zvýšení, resp. snížení peněžních prostředků	2 129 868,59	1 683 168,59	446 700,00
39.	R.	Stav peněžních prostředků na konci účetního období	220 112,13	-226 587,87	446 700,00
40.	KS	Konečný stav peněžní prostředků pro kontrolu	220 112,13	-226 587,87	446 700,00

Zdroj: vlastní zpracování dle dat společnosti B

Tabulka č. 39 – Cash flow společnosti C

Řádek	Označení	Text	Před manipulací	Po manipulaci	Rozdíl
1.	P.	Stav peněžních prostředků na začátku účetního období	448 424,29	448 424,29	0,00
2.	Z	Zisk/ztráta z běžné činnosti před zdaněním	202 553,35	103 603,35	98 950,00
3.	A. 1.	Úpravy o nepeněžní operace	917 455,45	917 455,45	0,00
4.	A. 1. 1.	Odpisy dlouhodobého majetku a pohledávek	828 281,00	828 281,00	0,00
5.	A. 1. 2.	Změna stavu opravných položek, rezerv a časového rozlišení	-16 956,00	-16 956,00	0,00
6.	A. 1. 3.	Zisk/ztráta z prodeje dlouhodobého majetku	0,00	0,00	0,00
7.	A. 1. 4.	Výnosy z dividend a podílů na zisku	0,00	0,00	0,00
8.	A. 1. 5.	Vyúčtované úroky mimo kapitalizovaných	106 130,45	106 130,45	0,00
9.	A. *	Čistý peněžní tok z provozní činnosti před zdaněním	1 120 008,80	1 021 058,80	98 950,00
10.	A. 2.	Změna potřeby pracovního kapitálu	-4 969,68	-4 969,68	0,00
11.	A. 2. 1.	Změna stavu pohledávek z provozní činnosti	-33 573,50	-33 573,50	0,00
12.	A. 2. 2.	Změna stavu krátkodobých závazků z provozní činnosti	28 603,82	28 603,82	0,00
13.	A. 2. 3.	Změna stavu zásob	0,00	0,00	0,00
14.	A. 2. 4.	Změna stavu ostatních nepeněžních krátkodobých aktiv	0,00	0,00	0,00
15.	A. **	Čistý peněžní tok z provozní činnosti před zdaněním a MP	1 115 039,12	1 016 089,12	98 950,00
16.	A. 3.	Zaplacené úroky	-106 130,45	-106 130,45	0,00
17.	A. 4.	Přijaté úroky	0,00	0,00	0,00
18.	A. 5.	Zaplacená DzP za běžnou činnost a doměrky za minulá období	0,00	0,00	0,00
19.	A. 6.	Příjmy a výdaje spojené s MÍP včetně uhrazené daně	0,00	0,00	0,00
20.	A. 7.	Vyplacené přerozdělované dividendy a podíly na zisku	0,00	0,00	0,00
21.	A. ***	Čistý peněžní tok z provozní činnosti	1 008 908,67	909 958,67	98 950,00
22.	B. 1.	Výdaje spojené s pořízením dlouhodobého majetku	-15 333,00	-15 333,00	0,00
23.	B. 2.	Příjmy z prodeje dlouhodobého majetku	0,00	0,00	0,00
24.	B. 3.	Půjčky a úvěry spřízněným osobám	0,00	0,00	0,00
25.	B. 4.	Zaplacené kapitalizované úroky	0,00	0,00	0,00
26.	B. ***	Čistý peněžní tok z investiční činnosti	-15 333,00	-15 333,00	0,00
27.	C. 1.	Změna stavu dlouhodobých závazků	-620 700,00	-620 700,00	0,00
28.	C. 2.	Dopady změn vlastního kapitálu na peněžní prostředky	0,00	0,00	0,00
29.	C. 2. 1.	Zvýšení z titulu zvýšení ZK, rezervního či nedělitelného fondu	0,00	0,00	0,00
30.	C. 2. 2.	Vyplacení podílu na vlastním kapitálu společníkům a členům	0,00	0,00	0,00
31.	C. 2. 3.	Peněžní dary, dotace do vlastního kapitálu a další peněžní vklady	0,00	0,00	0,00
32.	C. 2. 4.	Úhrada ztráty společníky	0,00	0,00	0,00
33.	C. 2. 5.	Přímé výplaty na vrub fondů	0,00	0,00	0,00
34.	C. 2. 6.	Vyplacené dividendy a podíly na zisku	0,00	0,00	0,00
35.	C. 2. 7.	Jiné změny vlastního kapitálu	0,00	0,00	0,00
36.	C. 3.	Přijaté dividendy a podíly na zisku	0,00	0,00	0,00
37.	C. ***	Čistý peněžní tok z finanční činnosti	-620 700,00	-620 700,00	0,00
38.	F.	Čisté zvýšení, resp. snížení peněžních prostředků	372 875,67	273 925,67	98 950,00
39.	R.	Stav peněžních prostředků na konci účetního období	821 299,96	722 349,96	98 950,00
40.	KS	Konečný stav peněžní prostředků pro kontrolu	820 696,56	721 716,56	98 980,00

Zdroj: vlastní zpracování dle dat společnosti C

Následující tabulky vyjadřují změnu jednotlivých poměrových ukazatelů s dopadem manipulace účetních výkazů.

Tabulka č. 40 – Poměrové ukazatele společnosti A

Poměrové ukazatele	Před manipulací	Po manipulaci	Rozdíl
Běžná likvidita	0,71	0,93	-0,22
Krátkodobá likvidita	0,14	0,37	-0,23
Dlouhodobá zadluženost	22%	20%	2%
Podíl aktiv na vlastním kapitálu	4,79	3,36	1,43
Míra a krytí úroků	-2,51	0,22	-2,73
Rentabilita tržeb	-7%	1%	-8%
Rentabilita aktiv	-12%	1%	-13%
Rentabilita vlastního kapitálu	-56%	3%	-59%
Průměrná denní tržba	19 614,49	21 109,42	-1 494,93
Obrat aktiv (dnů)	216,85	227,34	-10,49
Obrat oběžných prostředků (dnů)	87,33	107,00	-19,67
Doba obratu zásob	69,64	64,70	4,94
Průměrný počet dnů inkasa	45,45	42,23	3,22

Zdroj: vlastní zpracování dle dat společnosti A

Tabulka č. 41 – Poměrové ukazatele společnosti B

Poměrové ukazatele	Před manipulací	Po manipulaci	Rozdíl
Běžná likvidita	2,34	1,01	1,33
Krátkodobá likvidita	2,34	1,01	1,33
Dlouhodobá zadluženost	80%	81%	-1%
Podíl aktiv na vlastním kapitálu	5,20	5,59	-0,39
Míra a krytí úroků	1,55	0,63	0,92
Rentabilita tržeb	6%	2%	4%
Rentabilita aktiv	3%	1%	2%
Rentabilita vlastního kapitálu	14%	6%	8%
Průměrná denní tržba	36 908,50	36 908,50	0,00
Obrat aktiv (dnů)	763,20	751,10	12,10
Obrat oběžných prostředků (dnů)	22,02	9,92	12,10
Doba obratu zásob	0,00	0,00	0,00
Průměrný počet dnů inkasa	16,06	16,06	0,00

Zdroj: vlastní zpracování dle dat společnosti B

Tabulka č. 42 – Poměrové ukazatele společnosti C

Poměrové ukazatele	Před manipulací	Po manipulaci	Rozdíl
Běžná likvidita	0,11	0,09	0,02
Krátkodobá likvidita	0,11	0,09	0,02
Dlouhodobá zadluženost	16%	16%	0%
Podíl aktiv na vlastním kapitálu	5,34	5,52	-0,18
Míra a krytí úroků	1,91	0,98	0,93
Rentabilita tržeb	11%	5%	6%
Rentabilita aktiv	1%	1%	0%
Rentabilita vlastního kapitálu	7%	3%	4%
Průměrná denní tržba	5 251,33	5 251,33	0,00
Obrat aktiv (dnů)	3 038,69	3 011,16	27,53
Obrat oběžných prostředků (dnů)	210,51	184,75	25,76
Doba obratu zásob	0,00	0,00	0,00
Průměrný počet dnů inkasa	54,22	51,60	2,62

Zdroj: vlastní zpracování dle dat společnosti C

Nejvyšší výkyvy ve změnách poměrových ukazatelů zaznamenala společnost A, která také nejvíce manipulovala s účetními výkazy. Velmi vysoká změna je zaznamenána zvláště u rentability vlastního kapitálu, která se změnila o 59%. Nižší změny jsou zaznamenány u společnosti B, kdy nejvyšší změnou je opět rentabilita vlastního kapitálu, která zaznamenala rozdíl o 8%. Nejnižší dopad se projevil u společnosti C, která se také nejméně podílela na vzájemné manipulaci. Nejvyšší změnou je rentabilita tržeb, která poklesla o 4%.

Následně bude provedena analýza Altmanovy formule bankrotu ($Z - score$) u jednotlivých společností s porovnáním před a po manipulaci s účetními výkazy.

Altmanova formule bankrotu, nazývaná i Z -skóre, vychází z diskriminační analýzy uskutečněné koncem 60. a v 80. letech u několika desítek zbankrotovaných a nezbankrotovaných firem. Profesor Altman stanovil diskriminační funkci vedoucí k výpočtu. Z -skóre diferencovaně pro firmy s akciemi veřejně obchodovatelnými na burze a zvláště pro předvídaní finančního vývoje ostatních firem. Různě stanovil i hranice pásem pro predikci finančního vývoje firmy (Sedláček, 2007). Použitá proměnná je určena malým a středním subjektům.

Tabulka č. 43 – Hranice pro předpovídání finanční situace

$Z > 2,9$	můžeme předvídat uspokojivou finanční situaci
$1,2 < Z$ nebo $= 2,9$	"šedá zóna" nevyhraněných výsledků
$Z <$ nebo $= 1,2$	firma je ohrožena finančními problémy

Zdroj: vlastní zpracování dle Sedláčka, 2007

Tabulka č. 44 – Altmanova formule bankrotu u společnosti A

PROMĚNNÁ			PROMĚNNÁ		Před manipulací	Po manipulaci
X_1	0,51	0,56	k_1	0,717	0,36567	0,40152
X_2	0,21	0,23	k_2	0,847	0,17787	0,19481
X_3	0,05	0,04	k_3	3,107	0,15535	0,12428
X_4	0,21	0,33	k_4	0,420	0,08820	0,13860
X_5	1,37	1,68	k_5	0,998	1,36726	1,67664
součet					2,15435	2,53585

Zdroj: vlastní zpracování dle dat společnosti A

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že se společnost nachází v tzv. „šedé zóně“ nevyhraněných výsledků, nicméně po manipulaci účetních výkazů si polepšila o hodnotu 0,38.

Tabulka č. 45 – Altmanova formule bankrotu u společnosti B

PROMĚNNÁ			PROMĚNNÁ		Před manipulací	Po manipulaci
X_1	0,12	0,11	k_1	0,717	0,08604	0,07887
X_2	0,15	0,15	k_2	0,847	0,12705	0,12705
X_3	0,04	0,03	k_3	3,107	0,12428	0,09321
X_4	3,52	3,45	k_4	0,420	1,47840	1,44900
X_5	0,42	0,43	k_5	0,998	0,41916	0,42914
součet					2,23493	2,17727

Zdroj: vlastní zpracování dle dat společnosti B

Společnost B se také nachází také v tzv. „šedé zóně“ nevyhraněných výsledků, ale manipulací si pohoršila hodnotu o 0,06.

Tabulka č. 46 – Altmanova formule bankrotu u společnosti C

PROMĚNNÁ			PROMĚNNÁ		Před manipulací	Po manipulaci
X ₁	0,07	0,06	k ₁	0,717	0,05019	0,04302
X ₂	0,09	0,09	k ₂	0,847	0,07623	0,07623
X ₃	0,02	0,01	k ₃	3,107	0,06214	0,03107
X ₄	0,23	0,22	k ₄	0,420	0,09660	0,09240
X ₅	0,12	0,12	k ₅	0,998	0,11976	0,11976
součet					0,40492	0,36248

Zdroj: vlastní zpracování dle dat společnosti C

Společnost C manipulovala s výkazy v menší hodnotě než ostatní dvě společnosti a tím má i nejmenší rozdíl pohoršení stavu o hodnotu 0,04. Nachází se ovšem jako jediná z těchto společností v zóně ohrožení. Tento stav je zapříčiněn velkým vkladem jednatele do společnosti.

Následující tabulka je konečným stavem manipulace těchto společností s dopady na výši daně z příjmů.

Tabulka č. 47 – Dopady manipulace na výši daně z příjmů

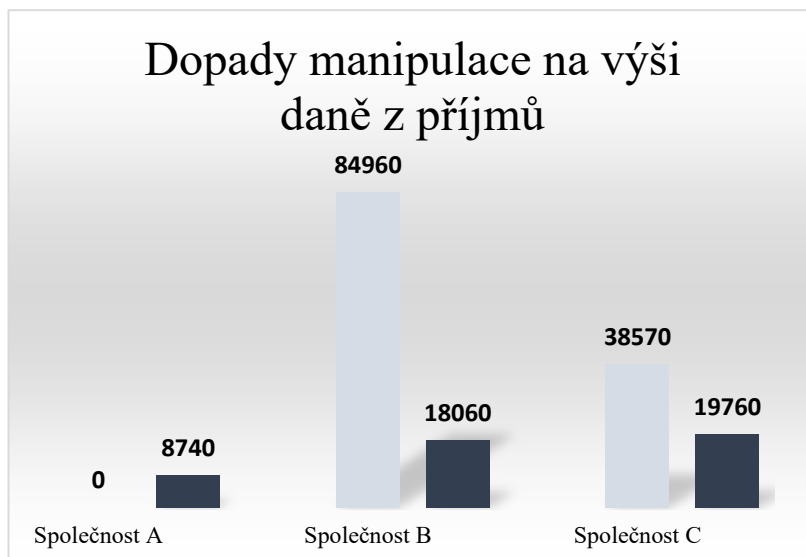
	Společnost A	Společnost B	Společnost C
VH před manipulací	-501 000	756 000	203 000
daň příjmů PO (19%), FO (15%)	0	84 960	38 570
VH po manipulaci	46 000	310 000	104 000
daň příjmů PO (19%), FO (15%)	8 740	18 060	19 760
Rozdíl	+ 8 740	- 66 900	-18 810

Zdroj: vlastní zpracování

Společnosti A a C jsou právnické osoby, na něž se vztahuje daň z příjmů ve výši 19%. U společnosti B, která je fyzickou osobou, byly odečteny ze základu daně uplatněné daňové odpočty na životní pojištění (ve výši 12 000 Kč) a penzijní připojištění (ve výši 12 000 Kč). Dále byla odečtena z daňového základu sleva na poplatníka ve výši 24 840 Kč. Pro názornou představu o rozdílu mezi daní, který měla být odvedena a daní ovlivněnou vzájemnou manipulací mezi společnostmi, je uveden následující graf.

- výše daně před manipulací
- výše daně po manipulaci

Graf č. 4 – Manipulace mezi společnostmi s ohledem na výši daně z příjmů

Zdroj: vlastní zpracování

Z rozdílu skutečně zaplacené daně vyplývá, že společnosti vzájemnou manipulací připravily státní rozpočet o 76 970 Kč na dani z příjmů.

5 Závěr

Základní podmínkou využívání účetních výkazů pro řízení společnosti, kontrolu a vykazování pro jiné účely je, aby věrně a pravdivě zobrazovaly danou skutečnost.

Kreativní účetnictví je úprava účetních výkazů, které umožňují standardy na hraně zákona. Každý se pokouší maximalizovat své užitky, a pokud je dotyčný zároveň i členem managementu, může se dostat a často i dostává do rozporu s maximalizací užiteků vlastníků společnosti. Jeho cílem nemusí být jen jeho prospěch z odměn při dosažení zisku, ale kreativního účetnictví se může dopouštět i proto, aby byl prospěšný i společnosti. Důvodem může být například daňová optimalizace či splnění podmínek pro poskytnutí úvěru za výhodných úrokových sazeb.

Způsobu využití kreativního účetnictví je velké množství. Mezi ně můžeme zařadit časové rozlišení, dohadné položky, přecenění finančních aktiv, nedokončenou výrobu, nevykázání určitých závazků v účetnictví, zapomenutím vykázat odloženou daň, slevami a bonusy, změny v metodách odepisování a tím i navazující technické zhodnocení, zaměňováním finančního a operativního leasingu, zaměňováním krátkodobých investic s dlouhodobými, transferové ceny a převody zisků mezi jednotlivými společnostmi a mnohé další.

Míru této kreativity by měl zajisté snižovat interní a externí audit, stát, popř. ratingové agentury. Ale ani to není zárukou pro tvorbu poctivého a věrného obrazu účetnictví. Na interní audit můžou být kladeny tlaky z vedení společnosti a externí audit se dá lehce a snadno vyměnit za jiný, více spolupracující. Ratingové agentury si též platí firma a stát může být ovlivněn lobbistickými skupinami a veřejným míněním. Navíc si stát určitě nepřeje problémy ve velkých společnostech, a proto jim může i ustupovat.

Hlavním cílem diplomové práce bylo zodpovědět výzkumné otázky, kterými se zabývala druhá polovina praktické části. První otázka se zabývala dopadem manipulace účetních výkazů mezi společnostmi na výši daně z příjmů. Z výpočtů bylo zjištěno, že společnosti vzájemnou manipulací účetních výkazů za pomoci fiktivní fakturace připravily státní rozpočet o 76 970 Kč na dani z příjmů. Společnost A aplikovala kreativní účetnictví, u společností B a C se jedná o daňový únik. Druhá otázka si kladla za cíl zodpovědět, jak ovlivní manipulace účetních výkazů mezi společnostmi jejich finanční situaci za použití Altmanovy formule bankrotu. Následnými výpočty na základě proměnných použitých u malých podniků bylo zjištěno, že tato manipulace nijak výrazně

neovlivnila jejich finanční situaci, neboť společnosti A a B se před a po vzájemné manipulaci stále nacházejí v tzv. „šedé zóně“ nevyhraněných výsledků a společnost C zůstává i nadále v zóně ohrožení, která je zapříčiněna velkým vkladem jednatele. Vyhodnocením druhé části praktické části je skutečnost, že i malé firmy umí a praktikují tzv. „hru s čísly“, tedy kreativní účetnictví.

Kreativní účetnictví je jev, který se bude i nadále objevovat jako součást ekonomického dění. Některá mínění se prezentují tím, že považují občasné zkreslování finančních výsledků za přirozené. Je tedy důležité určit meze a vyžadovat dodržování pravidel, která by měla být zárukou toho, že se systém, na kterém je založeno svobodné podnikání nezhroutí.

Na závěr nelze opominout skutečnost, že současná vláda se snaží za každou cenu bojovat proti daňovým únikům nově zavedením kontrolního hlášení a EET. Již v současné době lze konstatovat, že kontrolním hlášením se výrazně zvýšila administrativa a možnost, kde se dá udělat chyba. A to velmi přísně sankciovaná chyba. Hlavním cílem pro zavedení kontrolního hlášení byl boj proti karuselovým podvodům. Tyto podvody páchá v zemi jen několik desítek, možná stovek firem, a to v takových objemech, o kterých se živnostníkům a malým firmám nemůže ani zdát. Pokud by tedy podmínky pro odevzdávání povinného kontrolního hlášení odpovídaly karuselovým podvodům, tak by zajisté měly svá opodstatnění. Ale pokud vláda považuje za karuselový podvod vykazovat v kontrolním hlášení částky od 10 000 Kč včetně daně z přidané hodnoty, lze jen konstatovat, že tento boj proti karuselovým podvodům znepříjemní život všem podnikajícím subjektům.

6 Seznam použité literatury

- ČIIA. *Jak maximalizovat užitek z funkce interního auditu: doporučení pro vrcholový management a výbory správních orgánů*. Vyd. 1. české. Praha: Český institut interních auditorů, 2013, 28 s. ISBN 978-80-86689-51-7.
- DEDOUCHOVÁ, Marcela. *Strategie podniku*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2001, xiv, 256 s. C. H. Beck pro praxi. ISBN 80-7179-603-4.
- DVOŘÁČEK, Jiří. *Interní audit a kontrola*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003, xiii, 201 s. C. H. Beck pro praxi. ISBN 80-7179-805-3.
- DVOŘÁKOVÁ, Dana. *Finanční účetnictví a výkaznictví podle mezinárodních standardů IFRS*. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Brno: Computer Press, 2008, xii, 329 s. Daně a účetnictví (Computer Press). ISBN 978-80-251-1950-1.
- DUBIS, Gregory S. *Interní audit a podvod*. Vyd. 1. české. Praha: Český institut interních auditorů, 2011, 42 s. IPPF - průvodce praxí. ISBN 978-80-86689-45-6.
- DUŠEK, Jiří. *Chyby a kontroly v účetnictví*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2001, 96 s. ISBN 80-247-0018-2.
- EDWARDS, J. *A history of financial accounting*. New York: Routledge, 1989, 326 p. ISBN 0415004322.
- HINKE, Jana a Dana BÁRKOVÁ. *Účetnictví 2: pokročilé aplikace*. 1. vydání. Praha: Grada, 2010, 231 s. ISBN 978-80-247-3516-0.
- JAMESON, Michael. *A practical guide to creative accounting*. London: Kogan Page, 1987. ISBN 9781850913016.
- JANHUBA, Miloslav. *Základy teorie účetnictví*. Vyd. 1. V Praze: Vysoká škola ekonomická, Nakladatelství Oeconomica, 2005, 216 s. ISBN 80-245-0852-4.
- KOVANICOVÁ, Dana. *Finanční účetnictví: světový koncept*. Vyd. 4., aktualiz. Praha: Polygon, 2003, 524 s. ISBN 80-7273-090-8.
- KOVANICOVÁ, Dana. *Finanční účetnictví: světový koncept IFRS/IAS*. 5., aktualizované vydání. Praha: BOVA POLYGON, 2005, 526 s. ISBN 80-727-3129-7.
- KOVANICOVÁ, Dana. *Jak porozumět světovým, evropským, českým účetním výkazům*. Vyd. 1. Praha: Polygon, 2004, 284 s. ISBN 80-7273-095-9.
- KRÁLÍČEK, Vladimír. *Auditing*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1997, 138 s. ISBN 80-7079-812-2.

- KRUPOVÁ, Lenka. *Kreativní účetnictví: zneužívání účetnictví - možnosti a meze*. Praha: Komora auditorů ČR, 2001, 64 s. ISBN 80- 902855-2-x.
- MALÍKOVÁ, Olga. *Účetnictví včera a dnes*. Vyd. 1. V Liberci: Technická univerzita v Liberci, 2010, 172 s. ISBN 9788073726966.
- MLÁDEK, Robert. *Světové účetnictví: IFRS, US GAAP*. 3., aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Linde, 2005, 415 s. Praktické ekonomické příručky. ISBN 80-7201-519-2.
- MORAVEC, Lukáš a Jiří ŽEŽULKA. BUSSINES INSTITUT S.R.O. *E-audit jako nástroj efektivní daňové správy*. Praha, 2012.
- MUSIL, Jan. *Kriminalistika: vybrané problémy teorie a metodologie*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky, 2001, 309 s. ISBN 80-7251-080-0.
- MÜLLEROVÁ, Libuše. *Auditing pro manažery, aneb, Proč a jak se ověřuje účetní závěrka*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007, 133 s. ISBN 978-80-7357-308-9.
- NASER, Kamal H. *Creative financial accounting: its nature and use*. New York: Prentice Hall, 1993, xiv, 250 p. ISBN 0130617636.
- RAFFEGEAU, Jean, Pierre DUFILS a Didier de MÉNONVILLE. *Finanční audit*. 1. vyd. Praha: HZ Editio, 1996, 120 s. Editio Q. ISBN 80-86009-02-5.
- SAMUELSON, Paul Anthony a William D. NORDHAUS. *Ekonomie: 18. vydání*. Vyd. 1. Praha: NS Svoboda, 2007, xxiii, 775 s. ISBN 978-80-205-0590-3.
- SEDLÁČEK, Jaroslav. *Finanční analýza podniku*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2007, v, 154 s. ISBN 978-80-251-1830-6.
- SURVEILLIGENCE. *Průzkum o výskytu podvodů v organizacích v České republice a na Slovensku za rok 2011*. [online]. [cit. 2015-07-22]. Dostupné z: <http://www.surveilligence.com/content/files/6830/pruzkum-o-vyskytu-podvodu-v-ceske-republice-a-na-sensku-za-rok-2011-cz1.pdf>
- VOLKÁNOVÁ, Zdenka. *Podvody v účetnictví firem: jak se jim bránit*. Praha: Linde, 2014, 189 s. Praktická ekonomická příručka. ISBN 9788072019458.

Internetové zdroje

- JAREŠOVÁ, Jana a Jiří ŽEŽULKA. *E-audit - trest nebo výhoda pro daňový subjekt?* [online]. 2012 [cit. 2015-07-27]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d39960v49987-e-audit-trest-nebo-vyhoda-pro-danovy-subjekt/>
- MLÁDEK, Robert. *Případ Enron* [online]. In: 2002. [cit. 2015-08-10]. Dostupné z: <http://www.gaap.cz/cs/enron>

PRICEWATERHOUSECOOPERS. *Celosvětový průzkum hospodářské kriminality: Hospodářská kriminalita a její „evoluce“* [online]. [cit. 2015-07-22]. Dostupné z: www.pwc.cz/crimesurvey

ROSEN, Zachary. Forezní služby v ČR. *AUDITOR* [online]. 2011, 2011(9) [cit. 2015-08-07]. ISSN 1210-9096. Dostupné z: http://www.acfe.cz/files/rozhovor_Auditor_9_2011.pdf

SURVEILLIGENCE. *Průzkum o výskytu podvodů v organizacích v České republice a na Slovensku za rok 2011.* [online]. [cit. 2015-07-22]. Dostupné z: <http://www.surveilligence.com/content/files/6830/pruzkum-o-vyskytu-podvodu-v-ceske-republice-a-na-sensku-za-rok-2011-cz1.pdf>

Ostatní zdroje

Zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích

Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví v platném znění

Zákon č. 582/1992 Sb., o daních z příjmů

Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů

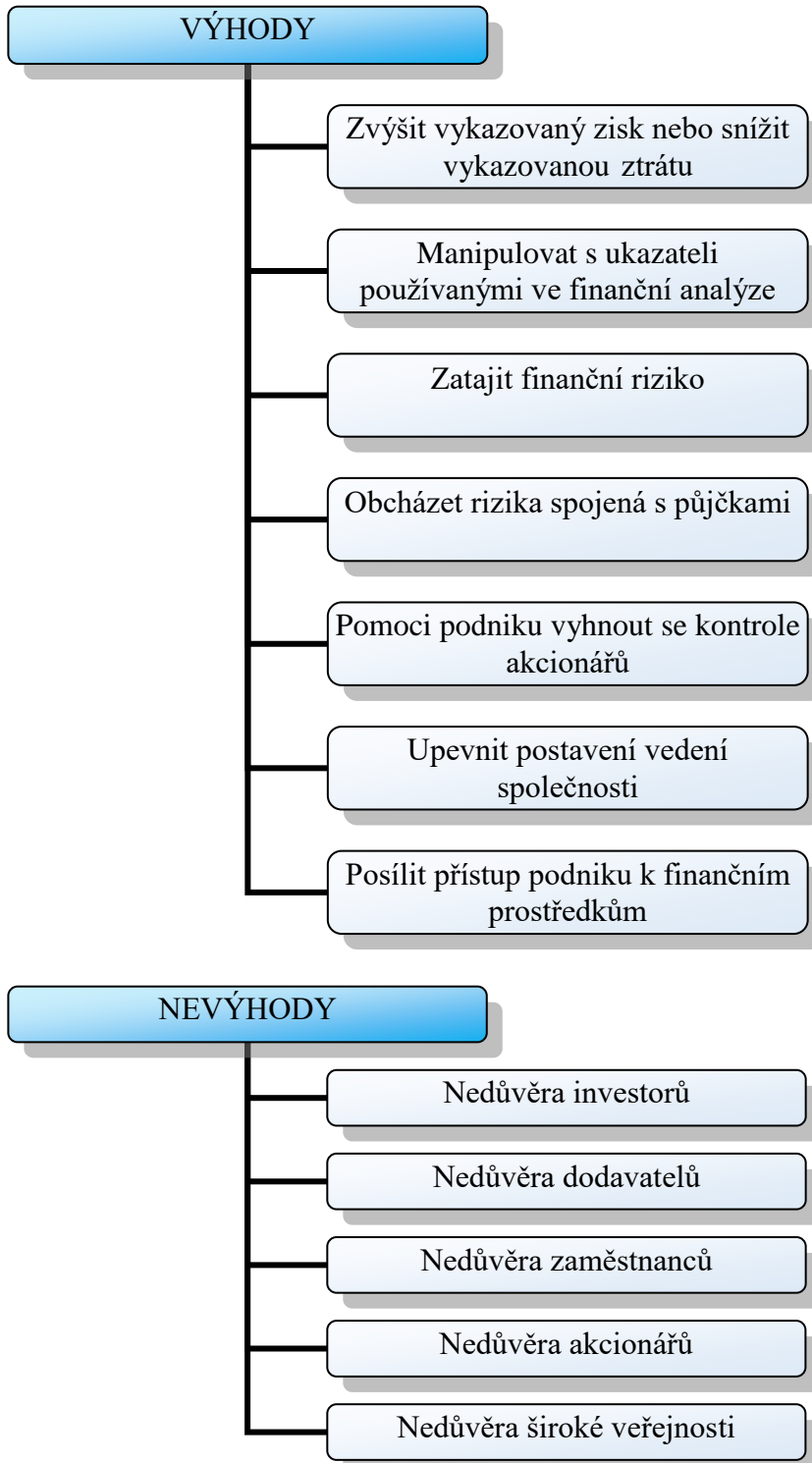
7 Seznam použitých zkratek

ACFE	Association of Certified Fraud Examiners (Asociace certifikovaných vyšetřovatelů podvodů)
APB	Accounting Principles Board (Výbor pro účetní zásady)
CP	Cenné papíry
Csv	Comma-separated values (Hodnoty oddělené čárkami – jednoduchý souborový formát)
ČIIA	Český institut interních auditorů
ČR	Česká republika
ČÚS	České účetní standardy
DPH	Daň z přidané hodnoty
DzP	Daň z příjmů
EDP	Electronic data processing (Elektronické zpracování dat)
EET	Elektronická evidence tržeb
ERP	Enterprise Resource Planning (Software pro účetnictví a související procesy, nejpoužívanější jsou Oracle Financials, SAP a Navision)
EU	Evropská unie
FASB	Financial Accounting Standards Board (Finanční účetní standardy)
FO	Fyzická osoba
Html	HyperText Markup Language (Značkovací jazyk)
IA	Interní auditor
IAS	International Accounting Standards (Mezinárodní účetní standardy)
IASB	International Accounting Standards Board (Mezinárodní účetní standardy)
IASC	International Accounting Standards Committee (Výbor pro mezinárodní účetní standardy)
ICAEW	Institute of Chartered Accountants in England and Wales (Institut autorizovaných účetních v Anglii a Walesu)
ID	Interní doklad
IDEA	Data Extraction and Analysis (Program umožňující import a analýzu dat)
IFRS	International Financial Reporting Standards (Mezinárodní standardy účetního výkaznictví)

MF	Ministerstvo financí
MP	Mimořádné položky
NPO	Náklady příštích období
PDF	Portable Document Format (Přenosný formát dokumentu. Formát pro popis dokumentů Adobe Acrobat)
PDP	Přenesení daňové povinnosti
PO	Právnícká osoba
PPD	Příjmový pokladní doklad
PFA	Přijatá faktura
SEC	Security and Exchange Commission (Americká vyšetřovací komise)
SFAC	Statement of Financial Accounting Concepts (Výkaz o finančním účetnictví konceptů)
TXT	Text
USA	United States of America (Spojené státy americké)
VFA	Vydaná faktura
VH	Výsledek hospodaření
VPD	Výdajový pokladní doklad
VÚD	Vnitřní účetní doklad
VZZ	Výkaz zisku a ztráty
WK3	Tabulka (formát Lotus 1-2-3)
XML	eXtensible Markup Language (Rozšiřitelný značkovací jazyk)
XLS	Formát souboru pro tabulkový procesor Microsoft Excel
ZK	Základní kapitál

8 Přílohy

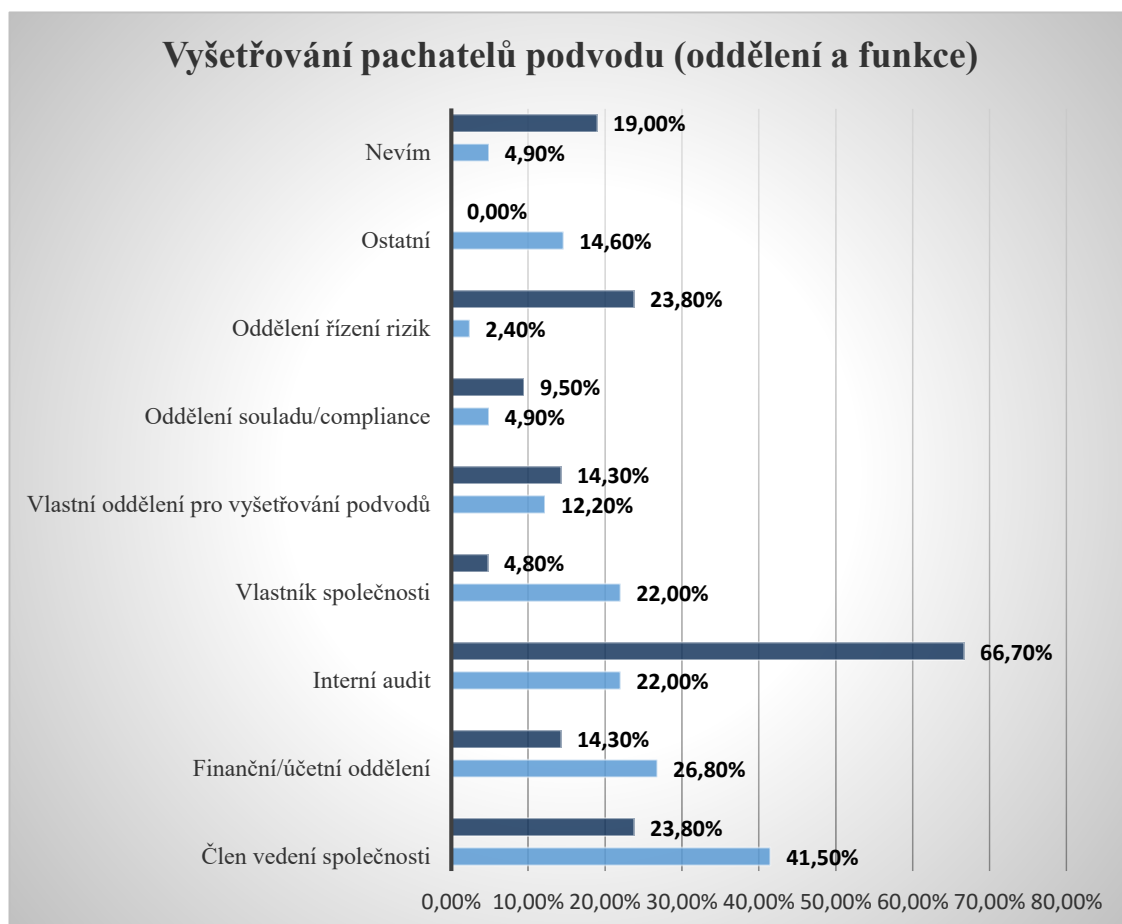
Příloha č. 1 – Výhody a nevýhody kreativního účetnictví

Zdroj: vlastní zpracování podle Krupové (2001)

Příloha č. 2 – Vyšetřování pachatelů podvodů (oddělení a funkce)

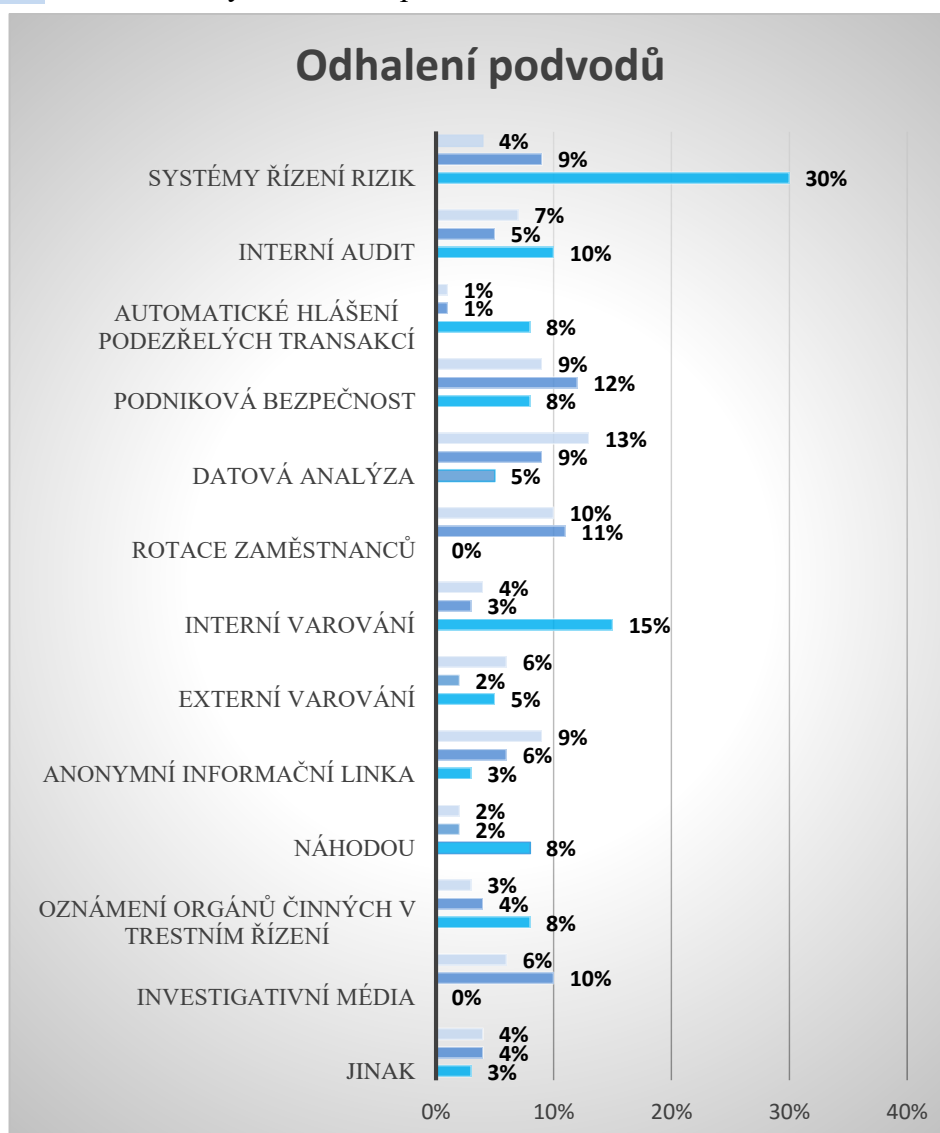
- Česká republika
- Slovensko

Zdroj: vlastní zpracování dle Surveilligence, TPA Horwath

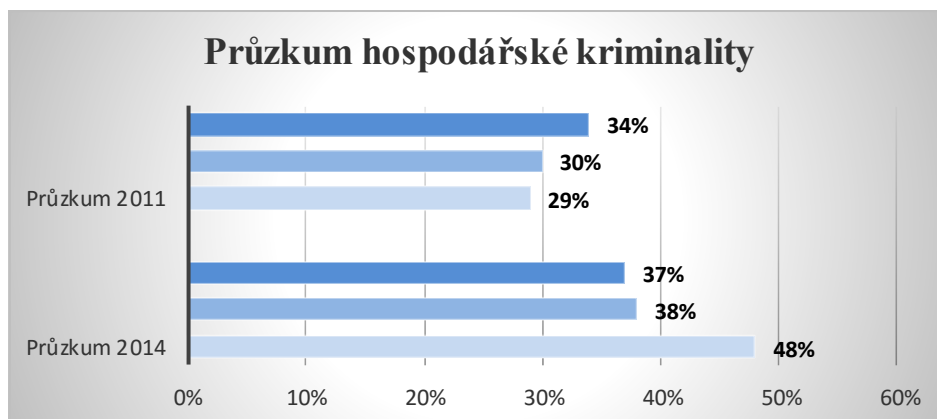
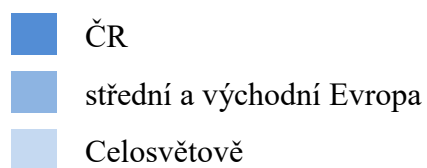
Příloha č. 3 – Odhalení podvodů

- Česká republika
- celosvětově
- střední a východní Evropa

Zdroj: vlastní zpracování dle průzkumu společnosti PwC

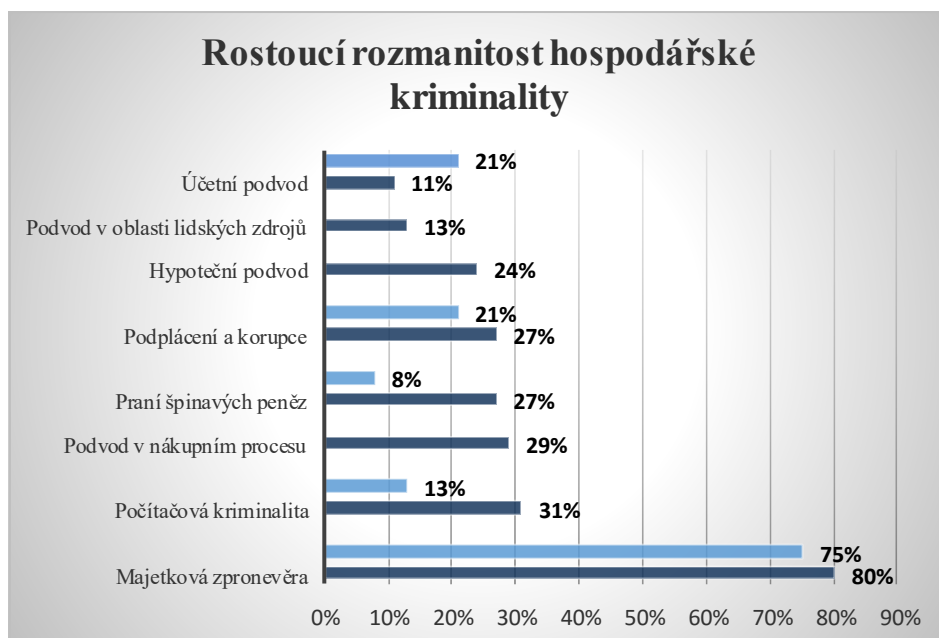
Příloha č. 4 – Průzkum hospodářské kriminality

Zdroj: vlastní zpracování dle průzkumu společnosti PwC

Příloha č. 5 – Rostoucí rozmanitost hospodářské kriminality

- Průzkum 2011
- Průzkum 2014

Zdroj: vlastní zpracování vlastní zpracování dle průzkumu společnosti PwC